

Roemer Visschers Zinne-poppen

<https://hdl.handle.net/1874/40557>

V100

1985. — Zinne-poppen; alle verciert met Rijmen, en soumigte met Proze: f. 24.
door zijn Dochter Anna Roemers. Amst., S. Wybrantz en A. Vink, 1678.
m. titelvign. en 192 fraaie prenten in den tekst door Cl. Jz. Visscher.
kl. 8°. oorspr. perk.

2/10/31
r. st. 29

Prae, 1964, 7531
Landwehr, 1970,
725

8

1678

Roemer. Visschers
ZINNE-POPPE N;

*Alle verciert met 'Rijmen, en sommige
met Proze:*

Dopr zijn 'Dochter

ANNA ROEMERS.

T'AMSTERDAM

By Sander wybrantz, en Andries
Vink, in Compagnie. 1678

VOOR-REDEN,

Tot den goethertigen

L E S E R.

Gunstige Leser, het sal u mogelijk vreemt geven, dat wy dit werck Sinne-poppen noemen: ick beken wel dat het in den eersten aensien hart valt: dan overleggende dat het principael bestaet half in een Poppe ofte Beelt, en de ander helft by een sententie, spreeck-woort of geggetjen: so siet hier in't woort, Sinne-pop de beteeckenisse van 't voorstel, immer soo

V O O R - R E D E N .

wel getroffen te wesen, als in 't Italiaensch, die 't *Impressa*, ofte in 't Griecx en Latijn, die 't *Emblema* intituleren, die daer mede niet soo volkomen de fin en roeren, als het woort of tijtel die wy stellen, en bysonder om dat het onse suyvere Moeders tael is, die wy genegen zijn te volgen, en na ons vermogen te verrijcken: hebben voort gevolght de regelen die *Paulus Iovius* daer af geeft, te weten, datter geen menschelijcke forme en behoort gebruyckt te worden, het welck wy

oock

V O O R - R E D E N .

oock gedaen en gevolght hebben in de eerste twee Schocken, dan het derde Schock is wat uyt den Bandt gesprongen: behaeght het u, soo is 't goet: soo niet, soo acht het voor vuyl papier, ende slaet het over.

Dit werck had ick doen conterfeyten of malen in seeckere papieren bladen, doch sonder eenige uytlegginge oft glosse om tot vermaeckelijckheydt van mijn sinnen te gebruycken, ende voort die altemet een goet Vriendt te vertoonē, met

V O O R - R E D E N .

de mondt beduydende wat mijn meeninge was: dan om dat de Drucker daer wel toegesint was, om die voor alleman gemeen te maecten, heeft sommige goede vrienden opgemaect, die my gebeden, ja geboden hebben, eenige kleyne glosfakens of bedietselen daer op te willen geven, het welck ick met onlust gedaen hebende, mijn self niet heb konnen vernoegen: dan't is soo het is, Bancket voor goede vrienden wort nimmermeer gelaect of mispre-

VOOR-REDEN.

presen : de hongerige die is sly, laet hem met grove kost en swart broodt haest vernoegen : en voor de leckere tongen ofte dertele kiefsche oore is't niet geschottelt, dan voorde Boeren die haer garen in dusdanige weyden gaen verlustigen, daer de Vogelkens singen Latijnsche melodie, met platte botte Hollandtsche tonge.

Sinne-pop dan is een korte scherpe reden, die van Jan alleman, soo met het eerste aensien niet verstaen kan

V O O R - R E D E N .

worden : maereven wel niet
soo duyster datmer na raden,
ja of na slaen moet : dan
eyfcht eenige na bedencken
ende overlegginge, om alsoo
de soetheydt van de kerle of
pit te smaken. Dus vriendt
wie ghy zijt, hout my dit ten
besten, u biddende dat ghy
wilt achten meer op de
kluchtigheyt van de Pop-
pen, dan op de simpelheyt
van de glossen, die soo sober
zijn alle immermeer wesen
mogen: want mijn meeninge
is noyt geweest u verstant te
quellen met veel lesen, dan u
oogen

V O O R - R E D E N .

oogen wilde ick wel verma-
 ken met aenschouwen van
 dit lodderlijck voorgeven,
 'twelck by de Latijnen, Italia-
 nen en Françoysen gemeen
 is, en weet seker dat onse tale
 genoeg beslepen en bedisselt
 is, om dese Voordanssers te
 volgen met eenen lustigen
 tret. Dus vaert wel, leeft vro-
 lijck, en schimpt heusselijck:
 want ik bely, en weet wel, dat
 het niet sonder dat en is, dan
 hope op u goede genegent-
 heydt vergiffenisse van als.

Merckt,

*De prose by Ionckvrouw Anna Roëmers
 gemaect, zijn ondertekent met A. R.*

Elck heeft de zijn.

Dit is de mijn

Aen de

A C H T B A R E,

Weerde, Konst-rijcke

J O N C K V R O U

A N N A R O E M E R S.

A Nchises lam en stram door veel-
heydt zijnder dagen,

Wiert op den kloecken hals van sijnen
Soon gedragen,

Dies is den Troyfchen Helt, om fijn
beleefden aert,

Van yder hoogh geacht, de Wereldt deur
vermaert.

Een Roomsche vrou behielt haer Vader
in het leven,

Met in fijn ouden mondt haer teere
borst te geven;

Dies maect een yder een van hare
daet gewagh,

Na soo veel hondert Iaer, noch he-
den op den dagh.

Twee daden (na my dunckt) die geene
daet en wijcken.

Noch derf ick u met beyd' ô Anna ver-
gelijcken.

Ghy draeght, niet voor een reys, u
Vader hier of daer;

Ghy draeght den ouden man geheel het
ronde jaer;

Ghy draeght met gantscher kracht uws
Vaders swacke leden;

Ghy draeght, met zoet gedult, zijns
geestes swackigheden;

Ghy draeght, en ghy verdraeght al
wat men dragen mach;

Ghy zijt de gantsche vreught van
sijnen ouden dagh.

Aeneas heeft ('t is wacr) sijn lieve
Vrouw verlooren

Doen hy sijn Vader droegh. Ghy geenem
man verkooren,

Om met te vryer hart te dragen desen
man

Die niemant nu en heeft die hem
meer dragen kan.

Al geefdy mette borst, u Vader niet te
suygen,

Ghy

Ghy houdt *sijn* leven op. Wy zijn u des ge-
tuygen ;
Wy weten , dat *sijn* lijf sou liggen son-
der ziel ,
Indien u heus onthael niet beyd' en onder-
hiel.
Sijn Ouders goedt te doen wert wel te
recht gepresen ,
Noch kan men nu en dan van sulcke
dochters lesen.
Die haren vader draeght, is hier en daer
noch een ,
Maer , die haer Vaders boeck ver-
betert , ghy alleen.

J. CATS J.C.

A 7 ODE

O D E

Op de geboorte van onse Hol-
landtsche *Sappho*

ANNA ROEMERS.

Als 't heyligh Noodgcheym wat zeldsaems
ons wou jennen,
En saligen onse eeuw, doen quam in 't licht
der sonnen
Dees Kunstrijcke **ANNA** wien den hemel
had besint.
Soo haest de Goden en Godinnen dit vernam-
men,
Sy met de **MUSEN** uyt haer hooge setels
quamen
Om te begroeten, en te segenen het kint.

II.

Sy lagh in 's Voesters schoot, en sloegh de
teed're lichten.
Op d'ommeftaende Rey van blinckende aen-
gesichten:
Een heyl'ge glans, soo 't scheen, sweefde
om haer edelbreyn.
De Rey der Hemel-lien schiep een te sonder-
lingen
Genoegen, en bestond eenstemmighlijck te
singen,
En heyl te wenschen 't kind dat meer was
als gemeyn.

III. Groeyt,

III.

Groeyt , fongen fy , en bloeyt , ontluyckt ;
 Ô bloem der bloemen !

O roem van uwe tijd , daer ROEMER op
 mach roemen !

Eer van uws Vaders huys en pronck van
 uwe ftadt !

Gedurende de lent van uwe onnoosle jaren ,
 Moet u noch leet , noch ramp , noch onspoed
 wedervaren ,

Dien d'hemel opgeleyd heeft als een weerde
 fchat.

IV.

De tijdt genaect , dat om den lof-krans te
 bejagen ,

Gynoch ARACHNE met uw naeldwerck
 uyt fult dagen.

Nature met 't Pinccel , Graef-yfer , kole , en
 krijt :

POLYMNIA met fangh : ERATO met
 uw fnaren :

De Schryvers met uw pen , die in elck een fal
 baren

Verwonderingh , als ghy der Schryv'ren Phœ-
 nix zijt.

V.

Der kunst-bemind'ren ooggh fal gaen de muren
 vryen.

Die rijck'lijk zijn bekleed met uwe fchilde-
 ryen :

De Spiegel-glafen die te gierlijk zijn ver-
 maelt :

De

De Boecken gestoffeert met duysenderley dingen.

Vol kunst, vol Printen en verscheyde teekeningen:

De zijde stoffen die gezielt zijn van uw naeld.

VI.

Maer dit sal 't minste zijn, wanneer de Faem sal loven,

Uw' rijm, en Proze, dat sijn ziel ontfingh van boven,

Als GROTIUS verstofmt; als CATS soo bril toekijckt:

Als HOOFT verwondert staet: als HEYNS met sijnen SCHRYVER

Uw gulde Veersen leeft, en d'een uyt grooten yver

By PALLAS, d'ander u by SAPPHO vergelijckt:

VII.

Wanneer ghy met uw dicht verdient de lauwer bladers,

En ciert de POPPEN, en uytbeeldingen uws Vaders

Die uw in wijsheydts School van jonghs heeft opgequeeckt.

Wie dan uw Spreucken, en uw Rijmen komt t'erkouwen

Sal roepen: dit's geen maeghd, noch van 't geslacht der Vrouwen.

'T is MARO die hier singht, 't is CATO die hier spreeckt.

VIII. Wast

VIII.

Wast op geluckigh kind! wast op in goede zeden!

Die van 't verwond'ren noch sult worden aengebden,

Vermits uw oordeel, en uytstekende verstant:
Wast op geluckigh kindt! gieraet van uwe tijden!

Den Hemel u beschut voor al die u benijden:

Wast tot een wonder van het prachtigh Nederlandt.

IX.

Soo eyndighde de groet, en segeningh der Goden,

Die haer geschencken mild de jonge vrucht aenboden,

En met een hemelsch spooock verdwenen uyt 't gesicht,

De spruyt nam toe, en hoe sy meer bestond te bloeyen,

Te meer de wijsheydt met haer jaren scheen te groeyen;

En 't geen eerst minder was dat wierd een grooter licht.

X.

Ten lange lesten moet de nijd nu self be-lijen

Dat in haer zijn vervult der Goden propheetien,

Dat 's Hemels schatten zijn te recht aen haer besteed.

Geest-

Geestrijcke jonckvrouwe, ô wat sullen wy
wien!

De Nymphen van ons Y haer in uwe eer ver-
blijen,

En staen tot uwen dienst wilveerdigh en
bereed.

XI.

Maer uytgelesen Maeghd! vermids der
grooten gunsten,

En 's levens ydelheydt verdwijnt met allê
kunsten;

Vergaep u niet aen 't geen dat schielijck sal
vergaen;

Wilt niet met uw schrand're geest niet hier beneden
marren,

Maer altijd hooger gaen, en sweven na de
starren:

En Hemelwaerts 't gesicht als een SIBYLLA
slaan,

J. V. VONDELEN.

ROEMER VISSCHERS

SINNE-POPPEN;

Het eerste

S C H O C K.

I.

Iovis omnia plena.

EEn handt druckende een ledige viole of glazen vlesse onder het water; met den mondt nederwaerts, wordt nochtans de vlesse niet vol waters, om datse vol bedwongen luchts is. Daer men mede bedieden wil, dat Godt alles vervult, al hoe wel sulcks niet en schijnt; soo dat het woordt waer is:

Nihil est in rebus inane.

Dat is:

Daer is niet ledighs of ydels in de dingen.

Iovis omnia plena.

Onder het groot gewelf des Hemels, is niet wan,
De wonder volheydt Godts het al vervullen kan.

II.

Ventilante doctrina.

Een blaesbalgh blasende om een vyer te doen barnen dat slappelijckaen 't roocken is, doet verstaen: dat onderrichtinge verweckt het voncxken van waerheydt, dat in elck mensch door Godts gratie ingeplant is, om te worden een vyer en barnende vyer tot der zielen saligheydt, als Boëtius zeyt:

Hæret profecto semen introrsus veri quod excitatur ventilante doctrinâ.

Dat is:

Van binnen is in ons gehecht een voncxken van waerheydt, dat opgewackert wordt door de liefelijcke blasinge van deughdelijcke leeringe.

Ventilante doctrina.

*De vonck des Deughts schijnt vaeck benevelt en bedamt.
Die als goe leringh blaest, weer helder brant en vlamt.*

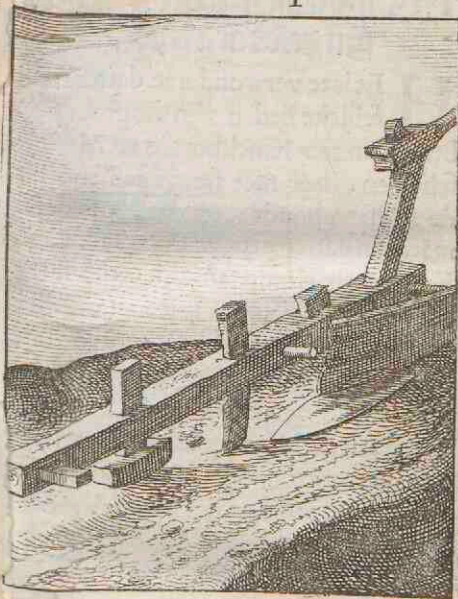
III. Evertit

III.

Evertit sed aptat.

AL hoewel dat de ploegh het onderste boven werpt, soo maeckt sy nochtans den acker bequaem om te bezaeyen en goede vruchten te teelen. Betyeckent, dat een goet oprecht deughdelijck man altemet wel yet doet, dat niet wel en is na het gemeene oordeel van de manier-volgende wispeltuerige gemeente: Dan nochtans brengt hy't wel ten goeden en profijtelijcken eynde. Dan seydt men: wie soud' dat gedacht hebben.

Evertit, sed aptat.

*Een man van Raedt, doorwroet de wetten
van het landt.
Om die te brengen tot het recht gebruycks
verstandt.*

IV.

't Is misselijck waer een geck
sijn geldt aen leydt.

H Et is te verwonderen datter tref-
felijcke lieden zijn die groot gelt
besteeden aen Kinckhorens en Mossel-
schelpen, daer niet fraeys aen en is als
de seldsaemheydt, en dat, om datse
mercken datter groote Potentaten, ja
Keyfers en Koningen zijn, die sulck
gedrocht op doen soecken, en wel dier
betalen. Ey Heeren Apen, ghy verstaet
het binnen spel niet. De Koningh Lode-
wijck van Vranckrijk de elfde van dier
name, dede selfsamen dieren komen uyt
sijn nabuer Koninckrijcken, om hem
een naem te maken dat hy noch groote
lust in sijn leven hadde, nochtans was hy
doe ter tijdt van lichaem seer swack. Ick
wil hier niet schelden die haer neeringe
daer af maken, om hun profijt daer me-
de te doen, als't sonder liegen geschieden
mach: die en zijn soo geck niet, of sy
sien een goet eynde voor haer deel.

't Is misselijck waer een
geck zijn gelt aen leydt.

*Verquistinghs sinlijckheydt, koopt duer en
voor juweelen.
Dit, dat men eertijts gaf de kinders mee te
speelen.*

V.

**Een dwaes en sijn gelt sijn
haest ghescheyden.**

Dese Sinne-pop is de voorgaende niet seer ongelijck, als spruytende uyt een selve reden, daerom sal in 't voorgaende genoegh geseyt zijn; want een vreemt hoornken of nieuw bloemken, 't is niet dan tuylery: maer de hoorn-sotten behoeven soo groote spilpenningen of hoven niet te koop en onderhouden als de Bloemisten.

Een dwaes en zijn gelt
zijn haest ghescheijden.

*De lust kost seker veel. Dees tuylige
bloemisten,
Om een soo teeder waer, hun herde geldt
verquisten.*

VI.

Sans autre guide.

Het Compas alleen is het principael fundament van de Zeevaart, ja alleen het eenige middel dat Godt den mensche geopenbaert en gegeven heeft om de zee te bouwen: wel is waer datter meer instrumenten zijn, als Astrolabium, Graedboogh, Quadrant, die goede hulpers zijn: maer sonder Compas soude men in stadige dolinge gins en wederfwerpen: ja de andere instrumenten konden niet recht gebruyckt worden, want een donckere nacht oft twee, met twee of drie nevelachtige dagen, souden den Stuerman soo beangst en twijfelachtigh maken, dat hy niet soude weten in wat gat te kruypen. Dit mach nergens beter dan uyt Homero bewesen worden, in de dolinge van Ulysses, die thien jaren doolde herwaert en derwaert slingerende tusschen Troyen ende sijn Vaderlandt Ithaca. Hadde hy versiekert op sijn Compas mogen zeylen, hy hadde de reys gedaen in min dan thien dagen.

Sans autre guide.

O Christus! waer Compas, de Vrome vey-
lighwaren
Met u geleyt alleen, door 's werelts woeste
baren.

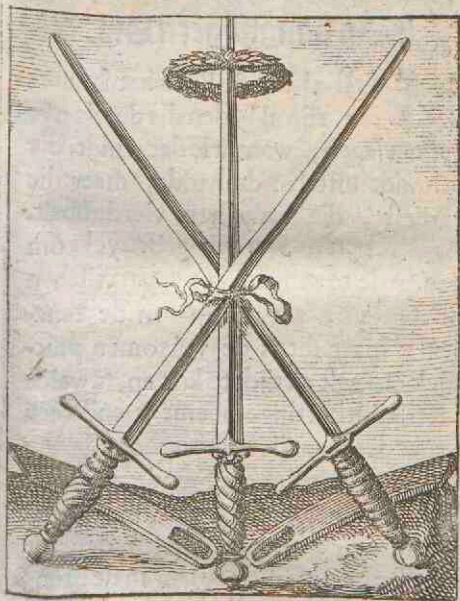

VII.

Doozichte eere / lamme leden.

DE Schermers die vechten veel-tijdt om een Krans van bloemen, (om dat het gelt by hen luyden niet overvloedigh is) tot een teecken van eere; daer sy soo veele om lijden, datse dickmael een lamme arm krijgen, of worden een oogh uyt haer hoofd gesteecken: ende dat alleen om gepresen te worden van een deel lichte quanten.

Voor lichte eere lamme leden.

*Die om dees' luchtig' eer sijn leden niet en
spaert,
Is geck: want seker, 't sop en is de kool niet
waert.*

VIII.

't En vanght geen Vis.

MEest al die de Rancket hantieren, zijn al lieden die de vis uyt het net jagen, want wie dat windt, die behoudt luttel in de handt, maer die verliest, die verachtert vierdubbelt. Andere netten worden gebruyckt om yet mede te vangen, 't zy dan viiffchen of vogelen, tot profijt van de keucken: maer dit is de volkomen practijck om gelt en tijdt te korten, 't welck men tijdtkortinge noemt: ende een groot deel van die beminnaers zijn van weelige jongelingen snoode verachte lacketters geworden, en loopen met kackhielen, met de hielen deur de kouffen en geven de bal op in de baen, om dat de verwaende kaetsers deur het bocken haer nastelingen niet en souden breken.

Ten vangt geen vis.

't Netten gebruyck men vand om viiffchen te belagen.
Maer dits' een averecht net om viiffchen wech te jagen.

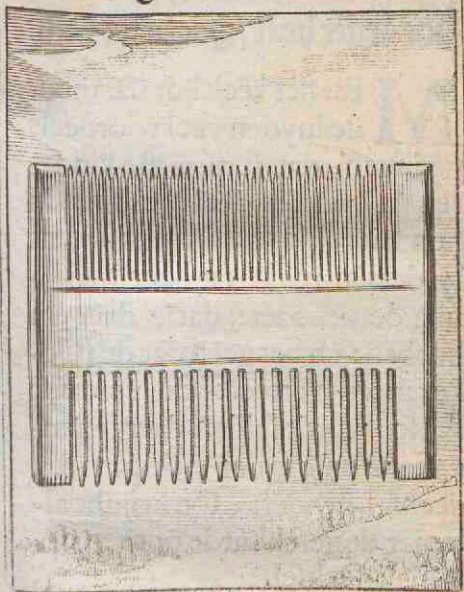

I X.

Purgat & ornat.

E En hoogh Officier van een landt, is een kamme niet ongelijck, suyverende het landt van 't schadelijck geboefte, met goede justitie en scharp toefien; en verfiende sijn ondersaten met goede wetten ende wilkeuren.

Purgat et ornat.

*Een wijse Land-vooght siet sijn landt door goede wetten,
En straft baldadige, die kun daer tegen-
setten.*

X.

Hoe arger hoer / hoe beter luck.

MEn siet veeltijdt dat snooden luyden veel voordeels genieten; dat de quaetste kinderen 't grootste deel hebben in hun vaderlijke erffenisse, want sy deelen recht na haer toekomstende aenpaert datse daer in hebben: en het geen dat de sulcke meer verteert en verquist heeft, wordt selden daer in aengesien: en om dat elck pot een decksel behoeft, soo krijght altemet de gescheurde pot een degelijck decksel.

Hoe arger hoer, hoe beter luck.

*Aen vromen, de Fortuyn haer gaven dickwils spaert,
En storts in overvloed, op die het minst zijn waert.*

XI.

Keur baert angst.

DAer men kiezen mach voor beste uyt twee of te meer dingen, daer valt terstondt bekommeringh in't oordeel, soo dat men altemet bedrogen is door valsche voorbeeldinge en gebreck van kennisse, kiesende het quaedste voor't beste: soo siet men dan die te keurboom gaen mach, dickwils tot vuylboom komt.

Keur baert angst.

*In twijfelige keur, schied dickmael by ge-
val*

*Dat men kiest 't slimst voor 't best, 't beval
len is het al.*

XII. Fuora

XII.

Fuora Villaco.

EEn Boer die neemt zijn Wan en slaet het kaf uyt het koren, het lichte uyt het sware; al hoewel het kaf de meeste hoop is, soo moetet nochtans voor het beste wijcken. Soo geschiet het oock in alle vergaderingen van menigte van menschen, het lichtste geselschap toont hem over al meest uyt; dan sal men wat treffelijcks handelen van saken van waerden, soo moet dat koren of menschen wat doen, daer het meeste meel en beste verstant by is. Ick bid de goede lieden die het woort *Fuora Villaco* wat schrickelijck in de ooren valt, datse het mijn ten besten houden, ghy hebt hier geen noot.

Foro Villiaco.

*De goede zijn verbluft door menicht van de
quaen,
Maer Godt sal wannen, en't kaf uyt het
kooren slaen.*

XIII. By

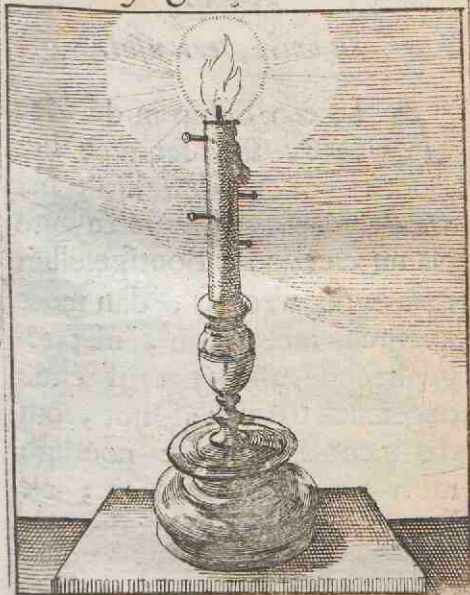

XIII.

By glazen om.

Alffer een Kaeckelaer (die de woorden alleen heeft) in't gelagh is, soo steeckt men wel (om hem te beschamen) een speldt in de keerse; en als de keerse soo verre verbrandt is datse de speldt uytworpt, dan seydt men: by glazen om, soo heeft de Kaeckelaer sijn tijd gehadt, een ander moet oock eens spreken. Dit is genomen uyt de Zeevaert, daer men alle tijd by glazen meet, om datse geen klok en hebben.

Bij glazen om.

*Dat wint de snappert, die meer kakelt dan
't betaemt,
Met onlust boort men hem, of waeck men
hem beschaemt.*

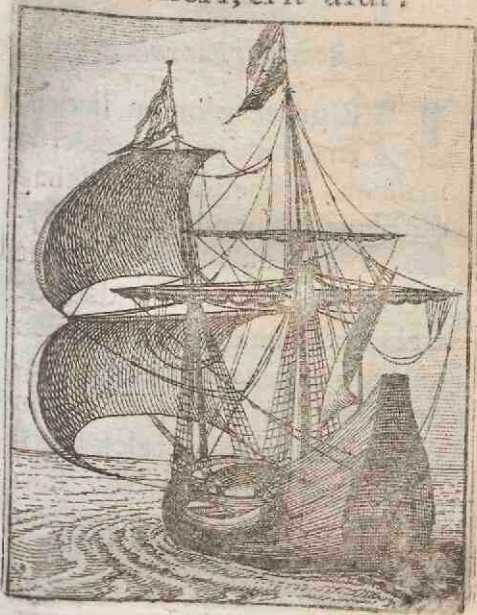
XIV.

Sit oneri, erit usui.

ALs een Schip in de Zee gaet, soo fet men het Boot in het groote Schip, het welck aldaer een groote ruymte neemt, ende de Bootsgesellen seer in de wech is; dan moet nochtans mee varen, niet tegenstaende alle ongerijf ende ongemack datmer af lijdt, om dat men daer mede noodigh moet aen het landt gaen, als men in de Haven komt: daerom dat men met reden zeydt:

Die wat spaert / die wat heeft.

Sit oneri, erit usui.

*Verdraeght geduldelyck, wat last en ongerief,
Van dat u in de noodt, kan dienstigh zyn er
lief.*

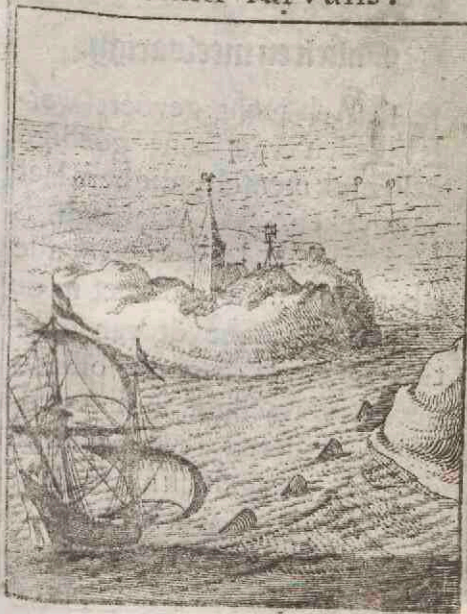
XV. Reve

XV.

Revelasti Parvulis.

DE grove plompe lieden, en niet de groote geleerde mannen, hebben de wetenschap de Havens in ende uyt te zeylen, ende hun schepen van de gronden te wachten, daer de welvaart van dese Landen aen gelegen is: Dus zegent de goede Godt de sijne, met soo veel verstandts als elck noodigh is tot sijne neeringe. Soo dat de geleerde wijse mannen de plompe boeren ende de Zee-lieden soo wel behoeven, als de botte Hollanders de spicfinnige Atheniensers ofte Italianen.

Revelasti Parvulis.

*De ootmoet plomp in 't oogk. verstaet en
mijdt de sonden.
Een werelt-wijs verzeylt sich meest op sul-
ke gronden.*

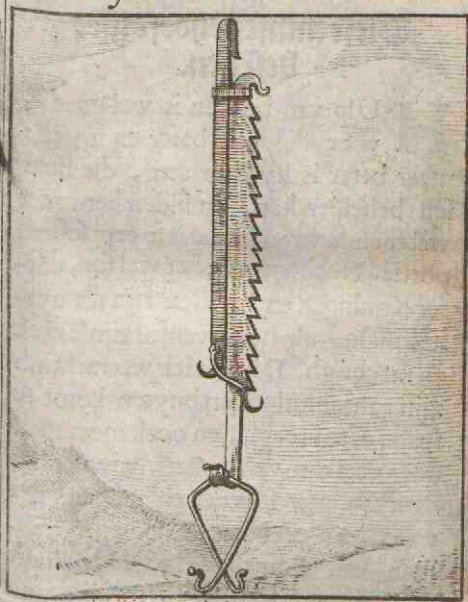

XVI.

Galick en meewarigh.

MAch recht gevoert werden van een goedigh reckelijck mensch, die hem laet gebruycken, en waerdigh is om gebruyckt te worden in alle saken, die men juyft niet na de uysterste strengheydt van Justitie, maer na de goede billickheydt (vermenght met reden) moet decideren, oft aen de een zijde leggen: gelijk als de Heugel gaet op en neder, ende de Vout-heugel gaet breed ende enge, gevoegelijck na de potten ofte ketels, daermense toe te gebruycken noodigh heeft.

Galijck en mewarich.

*Bill te besichydenbeydt, en recklijck buygh-
saem voegen,
Bewredight veel, en geeft aen yder goet
genoegen.*

C 2 XVII. Die

XVII.

**Diese minst behoest isser
best aen.**

Hulp van buyten is wel goedt ,
 voor die niet beter en mach :
 maer beter is hy daer aen , die hem
 selfs behelpen kan , en lijden hem met
 water ende broodt , al is't een sobere
 portie. Nochtans valt het wel soo , dat-
 ter Koningen en Vorsten zijn die uyt-
 heemsche hulp behoeven, al zijns rijk
 en machtigh. Dat laet ick waerachtigh
 zijn : maer hulpe van buyten komt te
 spade of te vroegh , en oock moet men
 daer veel om verdragen , veypsen en
 dancken, met stuypen en nijgen , het
 welck een edel gemoedt swaer valt.
 Dan een Courtisaen of Hovelingh
 moet zijn aensicht stellen, nu blijde, nu
 droevigh , na het believen of affectie
 van sijn Heere , die rechtchappen de
 krick is daer hy op steunt : en als hem
 die ontrocken wordt , valt hy ter ne-
 der in alle dreck en ellendighydt.

*Diese minst behoest,
 isser best aen.*

*Voor die niet anders mach. Maer best is hy
 daer an
 Die (schoon met magre staet) hem selfs be-
 dropen kan.*

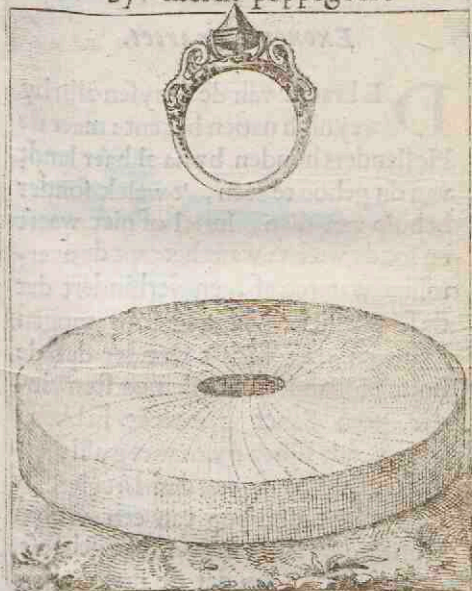
XVIII.

Lof Meulenaers acker / by
Heeren poppegoedt.

MEn mach den Diamant prijfen, om datse van de Heeren panlickers hoogh geacht wordt, als een dingh dat raer is, soo sy quaecken, 't welck na haer oude gewoonte onwacachtigh is: want daer geschiedt qualijck een houwelick, of de Bruyt moet een Diamant ontfangen van haren Bruydegom, tot een tecken van bestandige trouwe, die met gifte in de plaetse van liefde geknoopt wordt: soo datter meer Diamanten in 't landt zijn, dan Meulen-steenen: sulcks dat men sustineeren mach, dat een Meulen-steen (boven den dienste die de gemeente daer afgeschiedt) veel raerder is, als een Diamant.

Ende:

**Geen dingh en is wijfelijk /
dandat nut is.**

Lof meulenaers acker
by heeren poppegoet.

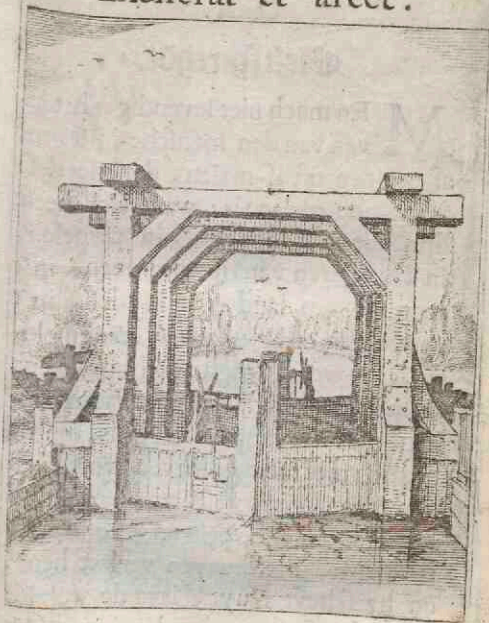
*De noodeloose steen, met goudt om hoogh
gestut,
Verdient niet sulcken lof, als Meulen-steens
hoogh nut.*

XIX.

Exonerat & arcet.

DE kracht van de Sluysen zijn by weynigh natien bekend : maer de Hollanders houden by na al haer landt van dit gebou te leen, 't welck sonder behulp van dien, luttel of niet waert en soude wesen : want het tapt de overtollige wateren af, en verhindert dat de schadelijcke niet wederom mogen komen : daerom is 't wonder dat de botte Hollanders van den eersten vinder geen Sanct gemaeckt hebben, schrijvende sijnen naem met gulde letteren in het hoofd van den Brevier. Is de rechte Sinne-pop van een vroom Vorst, die't landt suyvert van geboeft, door justitie : soo dat de inwoonders die deughdelijk zijn, te beter mogen groeyen en bloeyen.

Exonerat et arcet.

*Een vroom Vorst door goewet en goetjusti-
ci, weert
Het suoo geboeft, en schut dat het niet weer
en keert.*

XX.

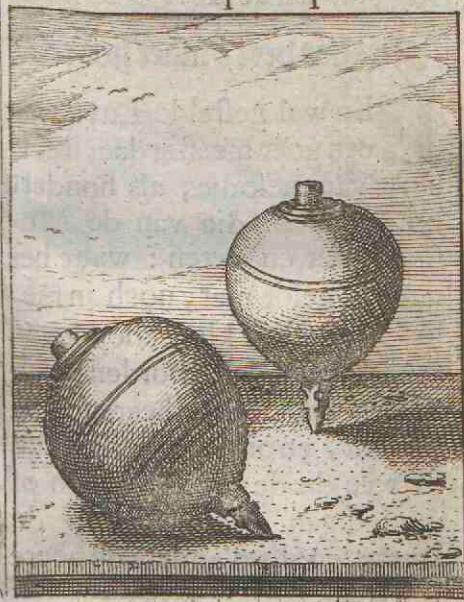
Elck sijn tijdt.

MEn mach niet levendiger het leven van den mensche in 't grof af-beelden oft af-malen, dan met dese Sinne-pop gedaen is: want elck heeft sijn tijdt in 't loopen, in 't woelen, in 't vergaren van rijckdommen, in 't regeeren van landen en luyden, in 't verwerven of bejagen van eere en glorie, soo wel in krijghs-luchtige saken, als in geleertheydt ende konstige werken. Als die loop dan uyt is, en de mensch niet meer gedreven wordt van den levendigen geest, soo verlaet hy het draeyen en woelen, of om beter te seggen, het draeyen verlaet hem, en hy scheyter uyt, laet de wereld staen daerse staet, en kruypt onder een kleyn heuvelken swarte aerde: dan seydt men anders niet, dan:

Fuit, non est plus.

Du heester geweest / en isser niet meer.

Elck zijn tijdt.

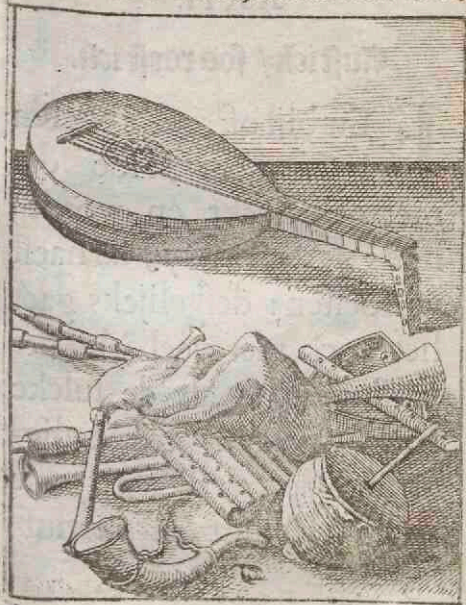
*Vol arbeydt is ons tijdt, noch wenscht men,
ja elck lust
Dit dwaerlich drayen dol, voor stillensach-
te rust.*

XXI.

Niet hoe veel / maer hoe eel.

EEn wel gestelde Luyt, en een goet meester daer by, is beter van melodie, als hondert instrumenten die van de Musijcke niet en weten: want het getal engeldt niet, noch in melodie, noch in kloeckheydt van raedt; want daer worden veel-tijdt veel Raeds-heeren gemaect, en onder alle isser een oft twee die de sake beleyden of verdedigen; die is dan de Luyt, en alle d'andere de boere Fluyten.

Niet hoe veel, maer hoe eel.

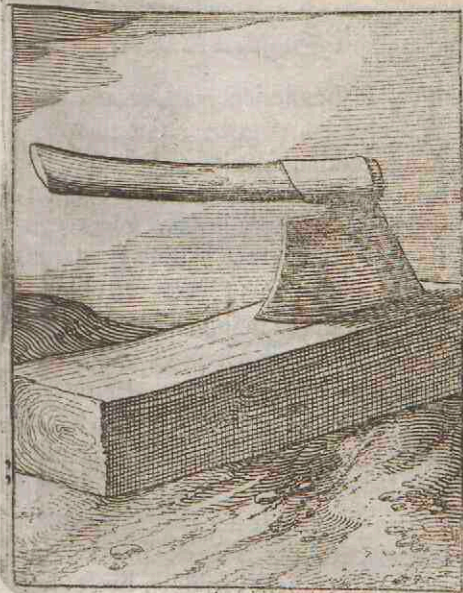
*De Raedt van een wijs man, is nutter om te hooren,
Dan van veel Sotten, daer de reden is verloren.*

XXII.

Rust ick / soo roest ick.

En bijl of ander yseren instrument, soo dat niet gebruyckt en wordt, hoe glat dat het zy, sal haest verroesten: desgelijcks gaet het oock met veel kloecke verstanden, als de sulcke haer begeben tot ledigheydt, soo verliefen sy alle haer verstandt en vernuftigheydt.

Rust ick zoo roest ick.

*Vadfige leedigheydt, het kloeck verstant
verwoest,
Dat stadighoeffenen houdt, als't yser uyt
de roest.*

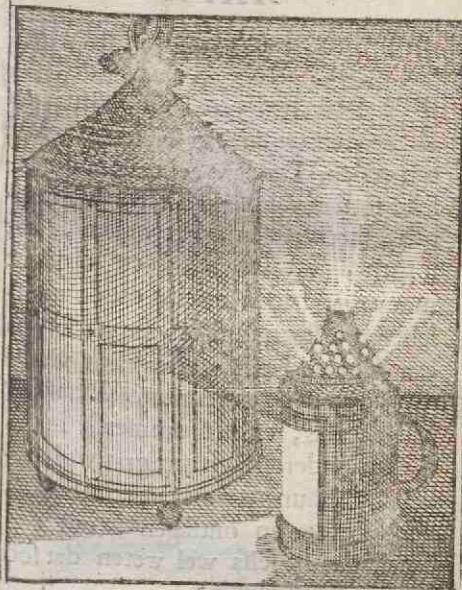
XXIII.

't Scheelt te veel.

DIe beminders van het gemeene beste, seggen, dat men wel mach bidden dat rijcke en hoogh-gebooren lieden wijse kinders krijgen, want sy raken op 't kussen, niet tegenstaende het altemet groote Lantarens sonder licht zijn; Daer een kloeck verstandt in een man van lage staet soo veel mee verscheelt, als een kleyn Slonsjen, maer vollichts, dat men in de handt moet nemen, om sijn scheenen niet te stooten tegen sulcke onnutte ballasten, die braefen rijckelijcke toonen soo langh het dagh is, maer inde nacht, dat is in de noodt, als men raedt en licht van doen heeft, en doen sy niet 't geen sy schijne te beloven, en daer sy om gemaectt zijn.

A. R.

'T scheelt te veel.

*Soo veel dit slonsje kleyn de groot te boven
gaet,
Oock boven rijck en schoon 't verstant te
loven staet.*

XXIV. Eva-

XXIV.

Evanescet.

H Et lachen van Democritus, en 't schreyen van Heraclitus had een reden. De eene achte voor kindtsche sotterny het wroeten, het hoo- pen, het vreesen, het waken, het forgen, het sweeten, en duysent moeyelijckheden meer, die de menschen uytstaen om't gefluyster van een licht en haest verdwijnt vlammetje van des werelts glory. De ander had deernis, en het jammerde hem, dat hy kinderen sagh met grauwe baerden, die hun geen arbeyt, moeyte, noch gevaer en ontsagen, om een dinck dat sy selfs wel weten dat soo haest weer verdwijnt.

A. R.

Evanescet.

O werelts ydelheydt! die met een lichte
fluyster,
Voor onse oogen blickt, en laet ons voort
in't duyster.

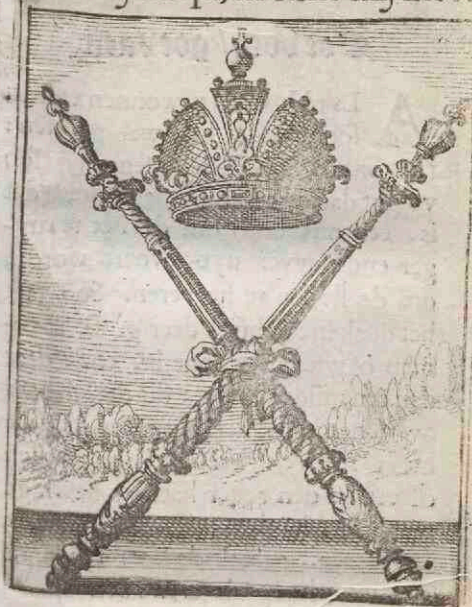
XXV. Die

XXV.

Die mij koopt, en kent mij niet.

O Hoogh verheven Konings kroone! wat isser aen u dat prijsens waardigh is, als de stoffe alleen? de betecknisse is vol moeyten, forgeende arbeydt. Wie soude hier om macht en gebieden willen kooopen? Voorwaer geen vroedt verstandigh wijs man, dan een hooghmoedigh, trots, opgeblafen mensche, die niet overleydt (met kennisse) van wat nature hy is; onvermogen in moeghentheydt, en ellendigh in weelde.

Die mij coopt, en kent mij niet.

*hoon-schynende geluck! daer moeyt en dienst in schuyt,
Die u verkrijght, voor sorghe sijn soete rust
verruylt.*

XXVI. Goe

XXVI.

Goe boer / goe vaelt.

Als't Hoy wel gewonnen wordt, soo wordt het wel gegeten: (na onse Huys-lieden seggen) soo volgt daer uyt een goede vaelt, (dat is, een mishoop) om dat het te ruyger ende ryver uyt-gevoert wordt, om de stallen te suyveren. Soo gaet het oock in een huys daer groot inkommen of goede neeringe is, ende daer dan een mildt hert by; die deelen haer overschot mildelijck uyt, aen die, die haers gebreck hebben: en missen of vetten den acker haerder neeringe met haer vrienden ende vriendschap te verbeteren, gelijk de Boer sijn landt met de mishoop alle jaren doet.

Goet voer, goe vaelt.

*'t Wert niet gemist, of schoon in 't veen een
turref spilt,
Men neemt ruym, daer 't ruym is, de hant
die wint is mild.*

XXVII. Dyoegh

XXVII.

Vroegh rijp / vroegh rot.

DE Nature heeft alle dingh sijn ordeningh gegeven, ende sijnen sekeren tijdt: daerom wat vruchten der aerden, die in de voortijdt rijp zijn, die sijn oock haest van den velde, of sy verrotten. Desgelijcks is 't met alle andere beesten en creaturen, wat haest tot sijn volle grootheydt komt, dat wordt niet oudt. Ja de menschen selfs, die vroegh wijs ende verstandigh schijnen, die komen selden tot perfectie, of sy worden met haer ouderdom dof, onverstandigh, of somtijds wel mal, daerom seydt Erasmus:

Odi puerulum precoci sapientia.

Dat is:

Ick heb geen sin in een kindt dat vroegh wijs is. Daer sijn Natien van volcken die in haer jeught heel kloeck van bedrijf zijn: maer soo haest sy veertigh jaer oudt zijn, soo slachten sy de uytgeteelde ackers, daer geen nut meer in en is.

Vroech rijp, vroech rot.

't Dierachtigh komt laet toe. Dat vroegh rijp is vroegh rot.

't Kindt dat een wijs man lijckt, een man wert kints en zot.

D

XXVIII. Po-

XXVIII.

Potentius ictu fulmineo.

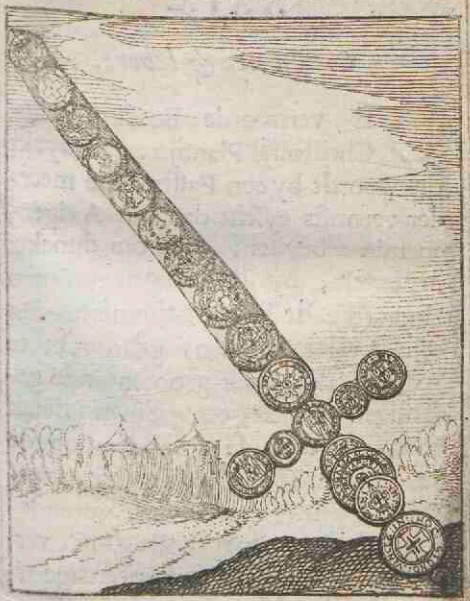
EEn Swaerd gevoeght van gouden penningen; beduydt, dat met giften en gaven meer gewonnen werdt, als met geweld, het zy in 't oorlogen ofte in 't pleyten, of in veel andere wereldtlijke handelingen. Het *Oraculum* van *Apollo* geconsuleert zijnde (ick meen dattet was van Philippus van Macedonien) kreegh voor bescheydt:

Argentis pugna telis atque omnia vinces.

Dat is:

Vecht met silveren of gouden wapenen, ghy sult over al verwinner blijven; ende de werelt (Godt betert) is nu noch alsoo, dat giften en gaven noyt danckelijcker ontfangen zijn als nu; jaal waer 't dickwils met achterdeel van goede naem of fame.

Potentius ictu fulmineo.

*Geen sterckte, macht, geweldt, zijn by mijn
kracht te lijcken,
Waer ick die slechts vertoon, gaet elck eer-
biedigh wijcken.*

D 2

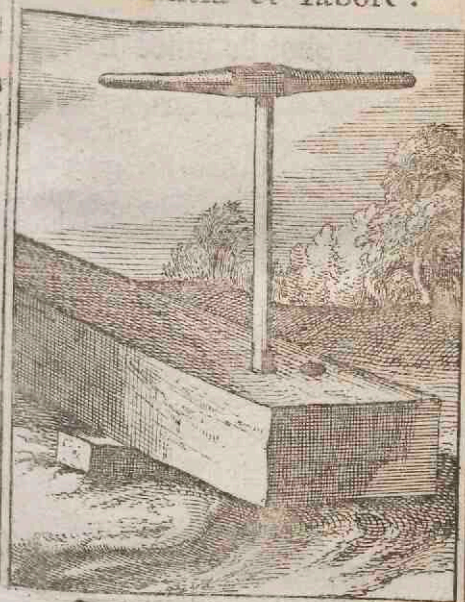
XXIX. Con-

XXIX.

Constantia & labore.

DE vermaerde Boeck-drucker
Christoffel Plantijn, gebruyckt
dit woordt by een Passer, die meer-
der vernufts eyscht dan een Aviger,
en min arbeydts; daer om duncket
mybeter, by dusdanigen grooten
Boor (die de Scheeps-timmerluyden
een Aviger noemen) gebruyckt te
worden; die door grooten ende ge-
stadigen arbeydt, een gat in een Balck
maeckt, daer de arbeyders op de
scheeps-timmerwerven by elck gat ge-
loont worden: te kennen gevende;
dat gestadigen arbeydt alle dingh ver-
windt; alsoo, datter de neerstige ar-
beydts-salige Man een dubbelen dagh-
huer by verdienen kan, en de Luyaert
qualijck droogh broodt windt.

Constantia et labore.

*De naerstige schuylt ruym van hem de ar-
moets noot.
Daer mee de luyaert nau verdienen kan
droogh broot.*

D 3 XXX. Krupdt

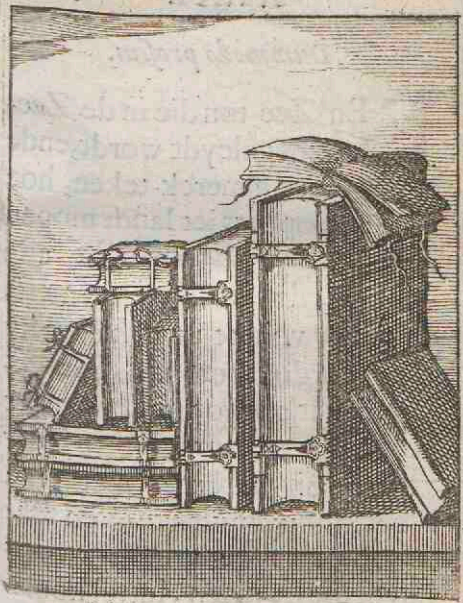

XXX.

Kruydt voor de wilde woefte.

Plato, Aristoteles, en daer na Boëtius, Seneca, en veel andere Philosophen, hebben door haer grondigh en verstandigh schrijven, de wilde woefte menschen tot gefatigheyt en gehoor gebracht, en met dit zaet van Philosophia gesaeyt in de ongeploeghe ackers van haer wreede harsebekens, de Muysen, Rotten, en de wilde woefte beesten als onkruyt uytgewiedt en gesuyvert: Dus dan wil ick bebeden hebben den teeren Leser daer men geen rondt Hollandts by spreken mach, datse dit willen goedelijck duyden en my ten besten houden, want ick dencket noch meer te doen.

Kruijt voor de wilde woefte.

Sulck kruyt was 't Moly, dat Mercurius gaf
(dunckt my)
De 'buys-bakende Griek, voor Circes to-
very.

XXXI.

Dummodo profim.

En Zee-ton die in de Zee-
havens geleydt wordt, ende
in de Zee, tot merck-teken, hoe
na de Schippers let landt mogen
aenfoecken; die draeght alle
winden, stroomen en stormen,
op dat hy voldoen mach daer hy
toe geordonneert is. Beteyc-
kent, dat een goedt Vorst moet
verdragen alle onmoet en oproer
van sijn gemeente met een
kloeckmoedigh herte, en dat
stillen met de minste wreet-
heydt die hy mach, luttel hoofd-
belbinders itraffende, tot exem-
pel van de goede gemeente.

Dummodo profim.

*Lof wonder goetheyt Christ, die om ons
saligheedt
Van duyvel, hel en doot, gewilligh d'aen-
sloot leedt.*

D 5 XXXII. Sooghe

XXXII.

*Sorgh*t voor de koele wijn niet.

DE jonge luyden die nieu-
lijcks gehuwet zijn, past
dese Sinne-pop ter herten te ne-
men, die eerst voor al behoo-
ren te dencken om den noodt-
druftigen uytloop ende behoef-
tigheydt; soo van huysraedt,
als van spijs: maer als sy wat
koevereren met sparen, of deur
goede neeringe, dan komen sy
tijds genoegh om haer lust te
foecken, te weten, als de rijck-
dom soo veel gegroeyt is, datse
dwaesheydt lijden en dragen
kan.

*Sorgh*t voor de koele wijn niet.

*Het noodigh moeten zijn, 't onnoodigh niet
begint,
Tot dat ghy door Fortuyn, of neeringh,
rijckdom wint.*

XXXIII.

Een vol vat en bomt niet.

DEse Sinne-pop is soo klaer datse weynigh uytlegginge behoeft: want men liet dat de onverstandige menschen de aldermeeste woorden over haer hebben, op straten, op marckten, op wagens en in schepen; daer de verstandige wijze lieden met een stil bequaem wesen henen gaen.

Een vol vat en bomt niet.

*De yle weet-niet klapt en kakelt sonder maet,
Een wijs mans swijght, soo langh sijn spreken komt te staet.*

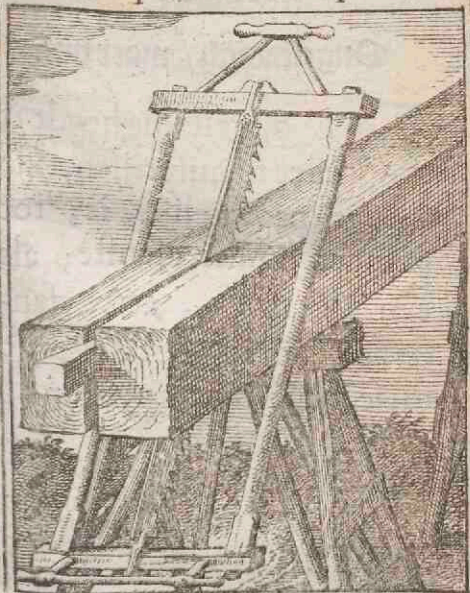
D 7. XXXIV. Rectum

XXXIV.

Rectum per dura carpit iter.

Een Raem-sage die in een balck geset is, om over langhs den balck aen twee stucken te sagen; is de rechte Sinne-pop van een sterckmoedigh oprecht man, die de rechte wegh gaet, niet tegenstaende wat quaest of ongemack hem ontmoet, sijn conscientie getuyght hem, dat sijn wandelinghe oprecht ende deghdelijck is.

Rectum per dura carpit iter.

*Een vroom sterckmoedigh man treckt niet
noch spijt hem aen,
Hy sal om lief noch leet, geen kromme gan-
gen gaen.*

XXXV. On

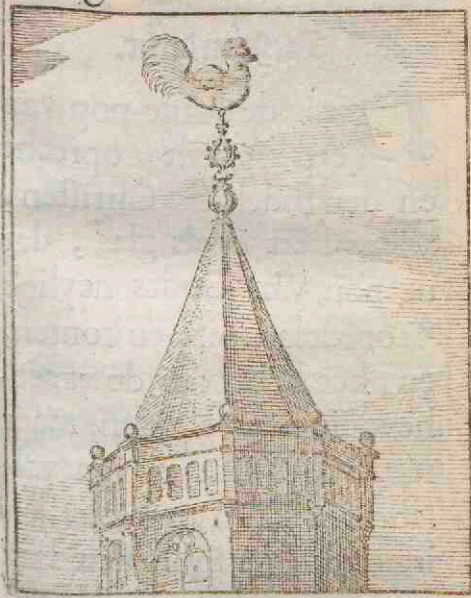

XXXV.

Ongestadigh / maer nut.

DE ongestadigheydt is niet te misprijsen, alse nut en profijtelijk is, tot gemeen landts dienste; als een Weerhaen, aenwysende de Winden voor de geene diese moeten gebruycken.

Ongestadich maer nut.

*De ongestadigheyt is somtijds oock een deught,
Die (als 't van nood is) sich na tijdt en stonde weught.*

XXXVI. Licht

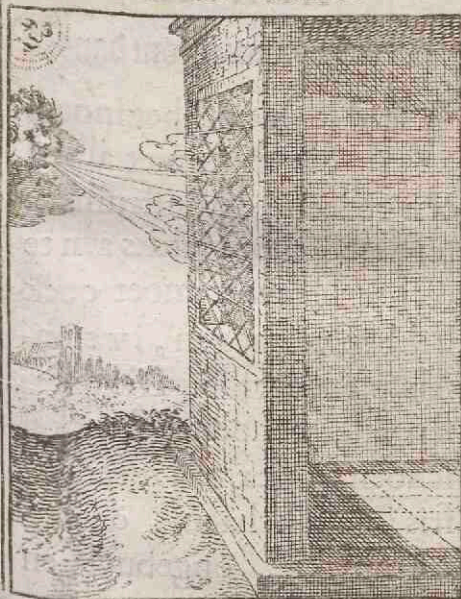
XXXVI.

Licht en dicht.

DIt is de Sinne-pop van een goet oprecht en deughdelijk Christen, wiens hert is als glas, dat de Son van Godts heylige Woordt laet binnen komen, en het licht van de waerheydt in hem schijnen, maer tegen alle winden van valsche leeringen en ketterijen is het dicht: Sy blasen daer tegen aen, doch stuyten met schande weer te rugh.

A. R.

Licht en dicht.

*Op menigh deughdigh hert, des werelts
byen stuyten,
Maer 't licht van Godes Woort, en sluyt
het geensins byten.*

XXXVII. Daer

XXXVII.

Daer hooft meer tom dans.

Wie wat wil beginnen,
die moet niet alleen
een gedeelte der instrumen-
ten hebben, om sulcks aen te
rechten; maer moet oock
hebben vermogen, weten-
schap ende wille. Die dan-
sen wil, behoeft wel enckel
schoen; maer veel meer een
fris jongh lichaem, dat on-
verminckt, ongebuylt en
ongeblaert is.

Daer hoort meer tom dans.

*De schoenen dansen niet, is't lichaem niet
daer by,
Mijn ouders gunst is wint, hebt ghy geen
gunst van my.*

XXXVIII. Cee-

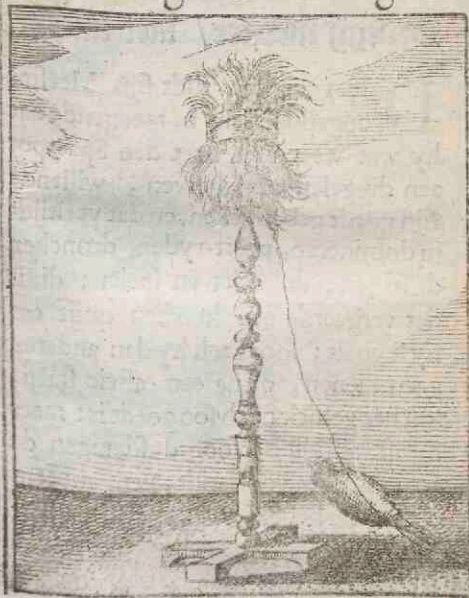

XXXVIII.

Teeringh na neeringh.

Wie dat sijn staet set beneden sijn vermoegen ofte winninge, die is altijd rijck, vrolijck en wel te vreden: Ja dat met spinnen de kost oock gewonnen wort, al is 't wat sober.

Teering na neeringh.

*Wie raedtsam overleydt en teeren set beneden
Sijn inkomst ofte winst, leeft rijck en wel te vreen.*

XXXIX. Doegh

XXXIX.

Wroegh meester / laet knecht.

Die voor den tijdt sijn Meester ongehoorsaem is, meenende dat hy wat weet, en slaet den Spaerpot aen diggelen of scherven, willende sijn goedt gebruycken, en dat veeltijdt in domineren, peert-ryden, droncken drincken, dobbelen en spelen; die is dat vergaerde pennincxken quijt eer hy't voelt: soo mach hy dan anderen gaen dienen, of na een officie staen, soo het geluck noch soo goedt is: maer meestt altijdt is voor dusdanigen de Krijgh het voorlandt, en moeten hooren na het Kalfs vel.

Vroegh meester, laet knecht.

*De brodrancken misbruyckt sijn goet t'onrechtetijdt,
Lijdt armoet, want als hy't van doen heeft is hy't quijt.*

E

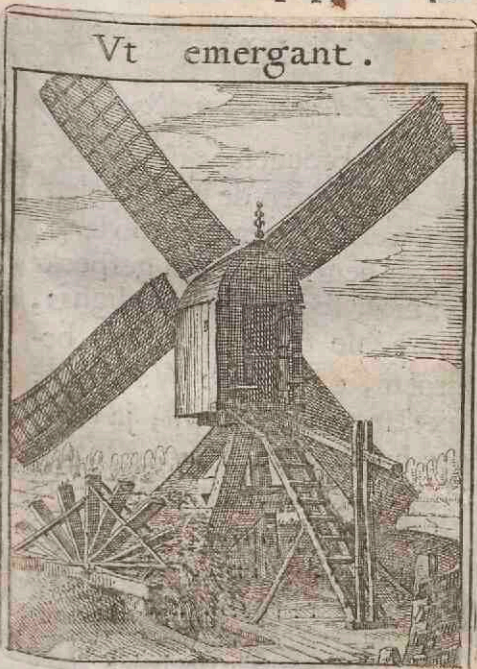
XL. Ut

XL.

Ut emergant.

EEn Prince die sijn ampt wel bedient, doet alle vlijt ende neerstigheydt dat sijn onderdanen ende burgers welvaren, ende goede neeringe hebben: overleggende dagh en nacht in sijn herte, om alle hinder en ongeluck af te wenden, met den meesten oorboor en minste schade: gelijk de Water-meulen lijdt den aenstoot van alle winden, om deur kracht van dien het water met sijn schepraden uyt te werpen, met het woort *ut emergant*, (dat is:) **op datse opkomen** / te weten, de landen die sonder behulp van dien, onder water souden blijven gantsch vruchteloos liggen.

Vt emergant.

*Een Prins die om 't gemeen, veel is te dulden waerdigh,
Bedient te recht sijn ampt, en is alleen staet waerdigh.*

XLI.

Doleur non pareille.

DE Broeders van de Bende die garen de gilde spelen, zijn wel fraey gemoet, soo langh als de beurs noch wel gespeekt is: maer soo haest die ledigh is, soo zijnsē daer over seer bedroeft, om dat de Waerdinne niet langer borgen wil; ja datse ten huysē werden uytgestoten, daer sy het Heerschap plegen te spelen; ende moeten dan t'huys gaen by Wijf en Kinderen die van honger krijten. Dat is:

't **G**rootste verdriet.

Doleur non pareille .

Die achterloos en slof wanradigh 't zijn
versloot,
Die krabt sijn hoest te laet, wanneer hy
komt te kort.

XLII.

Noch ick / noch de wijn.

DE dronckaert beschuldigt den wijn, of den beker daer hy uyt gedroncken heeft, dat die de oorfaeck soude zijn van sijn dronckenschap: neen voorwaer, dan de gierige begeerte van sijn gulsige darmen, die heeft hem door de smake van sijn leckere tonge daer henen gestoten.

*Quia nullum crimen vini est,
sed culpa Bibentis.*

Noch ick, noch de wijn.

Wat knorj en morje op my? en raest dus onverduldigh,

Daer ghy ó gulsigaert! selfs zijt alleen aenschuldigh.

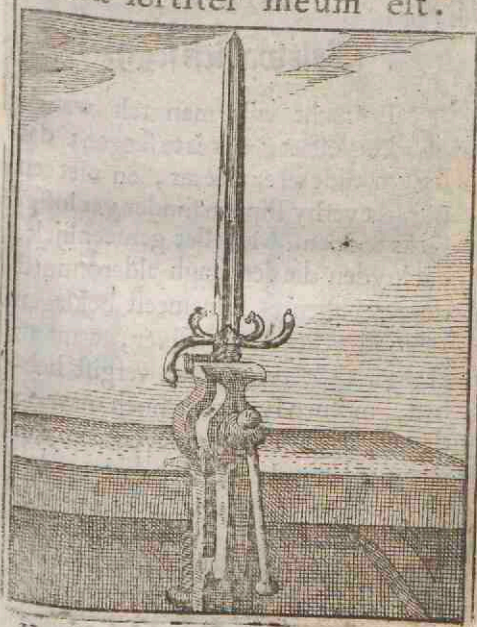
E 4 XLIII. *Jussa*

XLIII.

Iussa fortiter meum est.

Envroom-moedigh Capiteyn mach dit voeren voor sijn Sinne-pop ofte Devijs, als daer mede te kennen gevende, dat hy sijnen Heere wil dienen in alle commissien met grooter getrouwigheydt, het zy in Steden, Dorpen ofte Sloten, die hem te bewaren gegeven zijn; gelijk een Slotemakers schroef, die een swaerdt ofte yet anders te houden gegeven is, dit sal men der niet uyt-trecken met eenigh geweld, of het moet met de hant des meesters los gemaect ende ontsloten worden.

Iussa fortiter meum est.

*Verwickt niet van u Eedt, maer kont groot-
moedigh vast
Eet geen u is vertrouwt, tot dat men u ont-
last.*

E 5 XLIV. Telt

XLIV.

Telt wat ick segh.

En recht wijs man telt wat de klock slaet, dat is te seggen; dat hy sijn tijdt waer neemt, en niet een uur laet verby slippen sonder yet loffelijcks te doen. Men siet gemeenlijck, dat luyden die den dagh alderonnuttst door-brenghen, hun meest beklagen van de kortheydt der selver, want als sy haer tijdt verquist en vergift hebben, meenen sy dat het noch maer op de middagh is van haer leven; en dan is 't met haer al dickmaels laet op den avont. De gierigheydt is een groote ondeught, behalven in 't gebruycken van de tijdt is sy alleen prijs waerdigh.

A. R.

Telt wat ick segh.

*Sulck een is wijs die nau en gau giff sijn
gety,
En bruyckt de tijt, die a'ers slijt steels-ge-
wijs verby.*

E 6

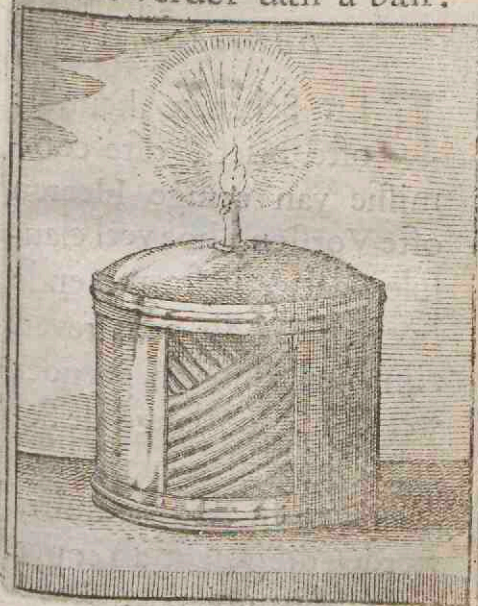
XLV. Diet

XLV.

Niet verder dan u Ban.

DEse Landen zijn gedeelt in Jurisdictien, die wy een Ban noemen, en is afgetekent met sekere bepalingen, soo dat elck Ambachts-heer weet, hoe verre sijn Ban streckt, ende daer buyten heeft hy niet te doen ofte te gebieden: gelijk het ontfleken Waslicht, dat niet verder lichten ofte barnen kan, dan tot het dexel toe, 't welck sijn besteck is; daer beneden komende, gaet het uyt, verliest sijn kracht, en werckinge.

Niet verder dan u ban.

*Bewaude herten die Tyran of duyvel
quelt,
Vertrouft u, want Godt heeft haer tijds
besteck gestelt.*

E 7 XLVI. Dat

XLVI.

Dat cera fidem.

EEn Schepen kennisse ofte brief, ofte commissie van eenige Heeren ofte Vorsten, hoe veel clausulen datter in staen, ende hoe vast dat die geschreven zijn, en zijn van geender weerden, soo lange de Segelen van wasse daer niet aen gedruckt en zijn; anders worden die geacht als cotype ofte vuyl pampier.

Dat cera fidem.

'k Hou niet van die met schoon beloften ons
verdooven,
Daer doen het zegel is, daer moet ick het
gelooven.

XLVII. Pzacht

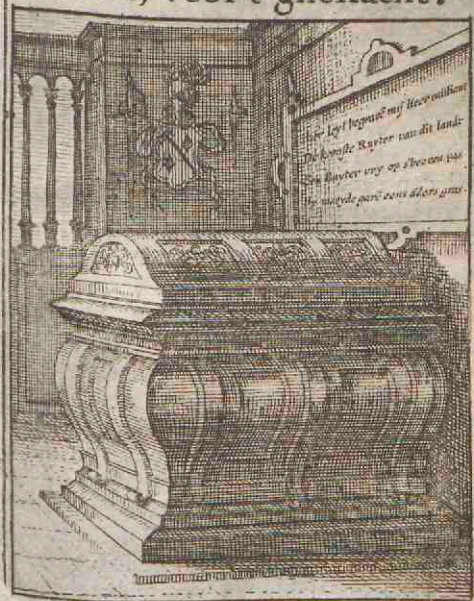
XLVII.

Pracht voor 't geslacht.

DE Princen en Heeren plachtmen eertijds (en oock noch) heerliche begracffenissen te maken , om dat hun erfgenamen de deughden van haer voorgangers souden volgen , en in haer voetstappen treden : maer nu (Godt betert) komen de glorieuse menschen , die dickmael het goedt met rooven gekregen hebben , ende volgen dat na : om door gemeynheydt der Vorsten Tomben (die tot memorie van de onderfaten gestelt waren) te verminderen.

Hier onder leyt mijn Heer vailliant /
De hoenste Ruyter van dit landt :
Een Ruyter by op 's heeren pas /
Hy maeyde garen eens anders gras.

Pracht, voor't gheslacht.

Vervloecte hovaerdy ! waer sal men oot-
moet leeren ?
Als ghy aldus beheerst ons alderdiepste ver-
neeren.

XLVIII.

Hæc illa est Remora.

Plinius schrijft datter een kleyn visken in de Roode Zee is, dat een schip kan houden liggen met volle zeylen: ja beter dan eenige anckers en touwen: welck visken genaemt is REMORA. Hier in onse Landen is 't niet bekend, 't en waer datter een groote Metamorphosis geschiedt ware, en dattet verandert was in een koperen instrument, het welck tot Delft een Conduyt-, en voort over al in Hollandt een kraen genaemt wordt: en dat neem ick daer uyt, om datse van eender aert en werckinge zijn, bysonder als 't in een tonne steeckt daer goedt nat in is: soo datter veel lieden door terugh gehouden en bedorven worden, maer meest van 't geslachte van Ulysses Boots-gesellen, die soo overvloedigh geteelt, en soo veel jongen voortgebracht hebben, gelijk als Verckens en Zeugen doen, soo datter nau een dorp is, of het isser overvloedigh met begaeft.

Dit is dan:

De rechte Remora.

Hæc illa est Remora.

*Dees Remora ontwijckt, al lijkt by sonder
macht,
Dickmael verlet het veel, 't geen dat men
weynigh acht.*

XLIX. Prin-

XLIX.

Principiis obsta.

Hier in Hollandt, bysonder in de lage weyde-rijcke landen, worden de wegen gesloten met draey-boomen, als 't veel begint te regenen; om datse niet geheel bedorven souden worden deur het ryden van veel wagens ende peerden. In het beginsel mach men met kleyne schade schutten, dat achter na veel soude kosten te hermaken: soo is't certeyn in alle wereldlijke dingen, een kleyn vyer is met een Emmer waters te blusschen, dat, als 't gevat heeft in barnachtige materie, qualijck te lesschen en uyt te gieten is, dan met veel getiers en gedrums van volck. Dacrom is't best dat men in alle dingen in tijds toefiet:

Eer 't meer doet.

Principiis . obsta .

Onachtsame sloffē mensch, ghy hebt te langh gemert.

Sluyt noch voor Sondt, de wegh, eer dat het erger werdt.

L. III

L.

Al salfens soetjens.

Die een kous (die vast om 't been sluyten sal) aentrec-ken wil, die moet met langh-sinnigheydt te wercke gaen, dan soo hy met fortse of haestig-heydt wil voortvaren, sal de hiel daer deur scheuren, en met een gelapte hofe ter seeftē gaen: waer by men verstaet, datter veel dingen zijn, die de langh-moedige kloECKaert uytvoeren sal, dat de korsele heet-hoofst met schande sal laten steecken.

Al salfens soetjens.

*Wijse sacht-sinnigheydt vordert en brengt
te weegh,
Dat korsel haestigheydt doch selden doet te
deegh.*

Ll. Et

LI.

Et sic parantur opes.

DAer is geen neeringe soo slecht, voor een raedtsaem neerstigh man, of sy is hem niet alleen de kost, maer oock overschot schuldigh; by soo verre hy die met verstandt drijft. Alsoo dat men in dese Landen met het Bagger-net Turf treckende, oock een middelbaer heen komen verwerven kan. Dus blijfter niemant lange door armoede bedroeft dan de ledige Luyaert, die niet doen noch ter handen trecken en wil.

Et sic parantur opes.

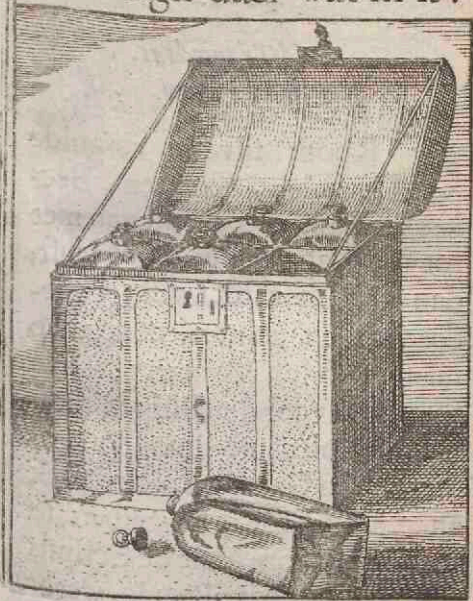
*Kael armoe nimmermeer een naerstigh man
bedroeft,
Want sulck met bag'gren oock meer wint als
hy behoeft.*

LII.

Soo langh daer wat in is.

Groote Heeren hebben sommige van haer rijcke borgeren in waerden, soo langh als sy daer door yet hopen uyt te rechten, ofte profijt daer af te genieten: maer als zyse arm gemaect en uytgesopen hebben, soo keeren sy hun den eers toe, ensiense met de neck aen. Gelijk als men de Vlessen (die vol wijns zijn) neerstigh bewaret datse niet en storten: maer alsse ledigh zijn, werpt men die achter in de wagen, of ter zijden van de tafel neder, en stoofse met de voet.

Soo langh daer wat in is.

*Soo langh ghy geven mooght u elck een dienstbaer groet,
Als gh' uytgesopen zijt, stoot elck u met de voet.*

LIII.

*Ad Tragœdias.
Non ad Vitam.*

GRoote silvere vergulde Schalen, Koppen, Beckens, Lampetten, dienen niet tot de dagelijckse nootdrift; dan veel meer tot twift, tweedracht, en achterdencken op maeghden en dienaers; ende somtijds voor den listigen dief. Daerom plegen se de oude Romeynen en Griecken tot pronck en prael in haer Tragedien te vertoonen, om datse de Eclipsis waren van de volgende werkinge.

Ad Tragœdias.

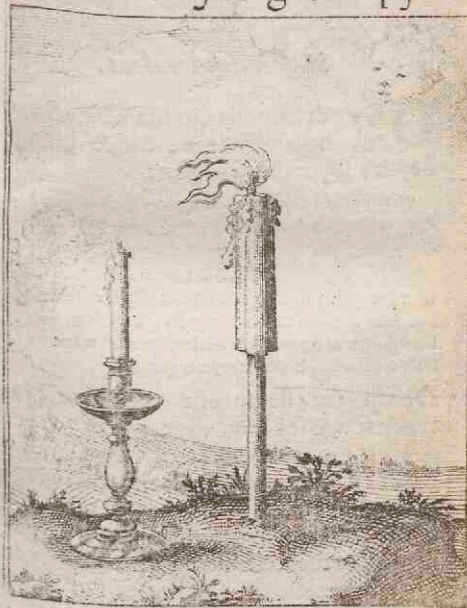
*De opgeblasen pracht verwijt haer minder,
't geen
Hun luckigh maeckt, en vrijdt van treut-
spel en geweent.*

LIV.

Meerder lydt geen pijn.

DEse is niet seer ongelijk van de voorgaende seventhiende Sinne-pop; daer in men siet dat een kleyn ongeluck den kleynen of den swacken dickwils heel verplet en te gronde doet gaen; daer de groote, machtige, stercke geen hinderisse noch letsel af heeft.

Meerder lijdt gheen pijn.

*Gelijk best by gelijk, want kleyne stoot
verplet
Den kleenen licht, die nau den grooten trest
of let.*

LV.

Nescis quid valeat.

DE Poët Horatius in sijn eerste Saty-
ra, begriipende de dwase gierig-
heydt, seydt dese veersen :

*Nescis quid valeat nummus, quem praebeat usum?
Penis ematur; ovis, vini sextarius, adde
Lucis humana sibi doleat natura negatis.*

Dat is :

Wat het geldt waardigh is, weet ghy niet schier?
Dat men daerom ruylen sou wijn, broodt en bier,
En voort wat de menschelijcke natuere (swack
Hier en boven behoeft, tot haer gemack.

Dewijl dat de meeste menigthe hier
tegen soude seggen, dat een yeder wordt
geacht na sijn rijckdom: soo willen wy
haer in haer woelende rasernye laten leg-
gen, als de Soch in 't slijck, en voor ons
selven, en die het verstaen als wy, ge-
bruycken die soete eerlijcke leedigheydt
in onse ouderdom, na datter soo lange
geslooft, gejaecht ende geronnen is,
datmen (na het dagelijcks gebedt) het
dagelijcks broodt (het zy dan mager ofte
vet) eerlijcken daer af genieten mach
met danckbaerheydt tegenden Heere,
die het mildelijck verleent.

Nescis quid valeat.

Elck woedt en wroet omgelt; nau isser een
die tracht
Na 't recht gebruyck en waerd, van 'tgeen
by soo waerdacht.

F 5

LVI. 't Der-

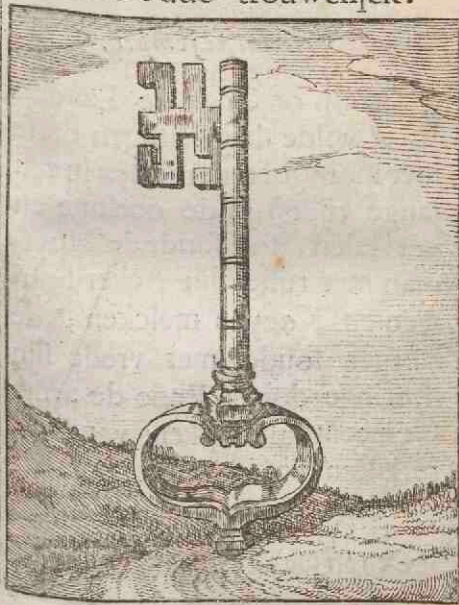

LVI.

't Vertroude trouwelijk.

SOo wien Secreten , Schat-
 ten en Rekeningen bevolen
 en vertrouwt worden , moeten
 die trouwelijk bewaren : Ja al
 waer't schoon dat haer de wijn
 of gramschap anders riedt. Ge-
 lijk een Slot dat het besloten
 vast houdt , totter tijdt dat de
 Sleutel daer by gebracht werdt ,
 door den geenen die macht heeft
 of gegeven is , om dat te ont-
 sluyten.

Tvertroude trouwelijk.

*Soo u yet werdt vertrouwt, bewaert dat trou-
 welijk, tot
 De rechte sleutel weer ontsluyten komt het
 slot.*

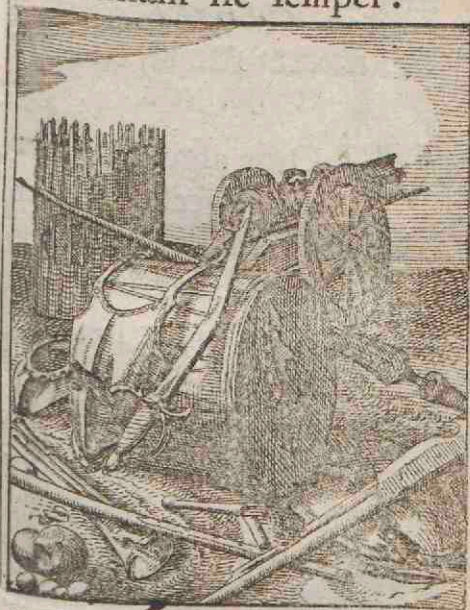

LVII.

Utinam sic semper.

Och of Godt de Landen wilde begenadigen datse niet meer (often minsten in een lange tijdt) in de oorloge en vervielen, soo soude de Huysman met ruste sijn Acker bouwen en Koeyen melcken; de Borger soude met vrede sijn neeringe doen: Ende de arme Gemeente allengskens van swa-
re lasten en impositien ontlast worden.

Och oft soo altijdt mocht blijven.

Vtinam sic semper.

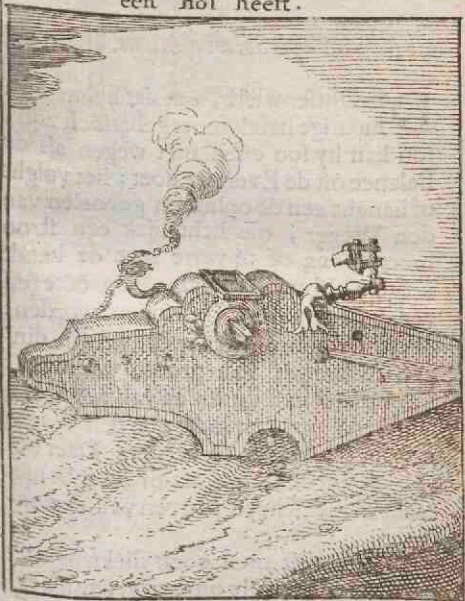
Soo langh eendrachtigh wy de vrede sullen
eeren,
Sal't oorlogh gaen beroyt, in qua ver-
scheurde kleeren.

LVIII.

't Is een arm Muys / die maer
een hol heeft.

WOrd't afgebeeld met
een Vyerslot, daer
oock een Lont of Swamslot
by is: alsoo, dat als het eene
faelgeert, soo gaet het an-
der seker af. Hier by ver-
staet men een raedt-rijck
man, die in alle voorval-
lende saken onverlegen is,
en hem altijd weet te red-
den.

Tis een arm mujs, die maer
een hol heeft.

*Wanneer een wijs man yet misluct of spor-
telt tegen,
Soo redt hem sijn verstandt, dat laet hem
niet verlegen.*

LIX. Sape

LIX.

Sape Solæcismum.

DE Ontfer wicht, om dat hy met een luchtige handt moet gehandelt zijn, soo kan hy soo effen niet wegen als de Balance oft de Evenaer doet: het volght of hanght aen de opinie en gevoelen van den Weger, die lichtelijck een stroo breeet te na of te verre met de handt volght: alsoo datter dickmael groote (en veelderley) fauten bevonden worden: daerom werdtse selden gebruyckt in dingen te wegen van groote waerdyen: maer meest in 't ontlossen van wagens en Muylen, om de vracht aen den Wage-naer of Muyletier te betalen. Daer om wil ick seggen, het doet of weeght niet recht, maer scheidt partyen van den anderen.

Soo handelt men oock dickwils niet op 't alderscherpste om partyen te scheidden, in saken, daer men het uysterste recht qualijck van weten kan, en die voor den scheidtsman zijn **Onseker.**

Sape Solæcismum.

O Godt haelt niet ons doen en beste werck
in 't licht:
Daer sijn mislagen veel, gelijk de Onse-
wicht.

LX.

*Is 't eyndt goedt / soo is 't
al goedt.*

Alle dingen worden be-
gonnen, om die met
kosten, arbeydt ende neerstig-
heydt te brengen tot het eynde;
soo dat dan soo goedt is, dattet
den aenlegger vernoecht, soo
heeftet den krans of prijs ver-
dient, ende men moet het prij-
fen. Dit werdt uyt-gebeeldt
met een tou of kabel die menaen
't eyndt besiet, en beproeft of
de stoffe goedt is.

En soo seydt men:

Is 't eyndt goedt, soo is 't al goedt.

Ist eynd goet, soo ist al goet.

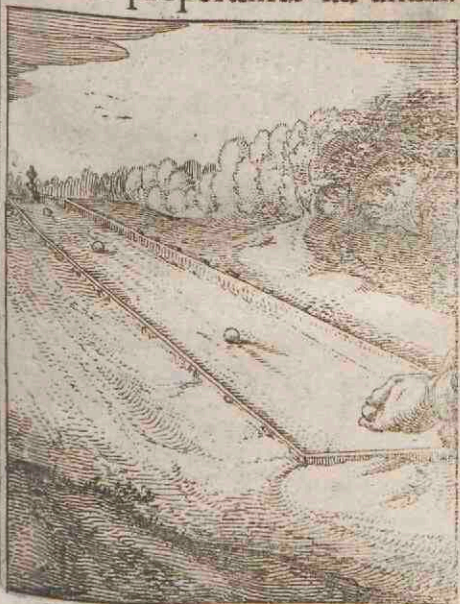
*Hoe schoon' begin oock is, de vroede prijs
het endt.
Want met qua uytkomst is al't goe begin
geschendt.*

Be-

Beslagh.

Metam properamus ad unam.

Alle menschen loopen
na een Honck, dat is
in Latijn *Meta* te seggen;
ofte anders in Duytsch *Punt*
of *Pegel*, d'een wat vroe-
ger, d'ander wat later, het
moet, alle door den tijdt
na het Punt van de doot.

Metam properamus ad unam.

*Door duysent moeylijckbeen ons levens
speelgenoots,
Elck met geswinden loop spoeyt na het konck
des doots.*

Roemer

ROEMER VISSCHERS
SINNE-POPPEN;

Het tweede

S C H O C K.

I.

Elck wat wils.

DEse Sinne-pop schijnt te accorderen met de meeninge Agefilai, die gekoren zijnde Koningh, in een waerschap Wetten gaf, waer na elck hem had te reguleren, geboodt den Schencker, soo de wijn koever en overvloedigh was, elck te geven soo veel hy eyschte: maer fooder kommer was, dat hy elck soude geven sijn juyft even mate, op dat hem niemandt hadde te misnoegen: 't welck het woort **Elck wat wils** / duydelyck uytdruckt: want als een yeder sijn beecker met water mach temperen na sijne smake (en niet gedwongen is na der Duytschen aert den selven bescheydt te doen: dat is, heel of half uyt te suypen, het lust hem ofte niet) soo is elck waerlijck wel getracteert. Soo mach dan dit op veel ander dingen gebruyckt worden, daer men met overdaect niemandt wil overlasten, noch door ongelijcke deelinge een leep oogh maken.

Elck wat wils.

Die wijslick yder een, toe laten kan wat wils,
Die bout sich selfs gerust en voor komt veel geschils.

Eick wils II

Dom is driefst.

OF defe Sinne-pop na de natuere recht is, soude ick niet derven seggen; dan immers beelden wy by een Visch alle domheydt uyt. Daerom neem ick hier defen oorlof, om af te malen een onbeleeft grof mensche, die geen onderscheydt heeft van plaetse, persoon, of tijdt; maer is in hemselvs, en tegen yeder een, al even onbeleeft, vry, en stout. Een mensch in 't kortegeseydt, na de Oude wet. Een oudt Hollander.

Dom is driefst.

Vergeeft een Plomper; daer is geen berispen an.
Want hy is doch soo dom dat hy 't niet merken kan.

III.

Hacht maer sacht.

A Usonius seydt: *Fortunam reverenter habe*, dat is: als boven geschreven wordt, met vryheydt getranslateert: want die soo luchtigh sijn have avontuert, of hem de Fortuyne schuldigh was te favoriseren, die doolt, en sal hem in armoede vinden, ja met schulden verachtert eer hy 't waent: en die soo achterkoussigh is, dat hy 't geluck 't welck hem voorkomt ende de handt biedt, gantsch niet en wil of derf aenfoecken, die sal sijn middelbare rijkdom met hongerbeten verteeren, dan die de Fortuyne by maten met voorsicht kan gebruycken, op sijn hode wesende, alse meest schijnt te lachen, die sal sonder twyfel van haer gaven genieten, besonder soo hy met middelbaer geluck te vreden wil zijn, ende hem laten genoeg.

Hacht maer sacht.

*Die reuckloos avontuert, werdt al sijn goet licht quijt,
Die niet en avontuert verwacht oock geen profijt.*

IV.

Wijft u niet.

W Ist menigh Edelman de rechte beduydinge van sijn Wapen, hy soude hem selfs hoeden voor ongeval; dit blijkt aen 't geslachte van de Edellieden, die eertijds dese Wapen voerden en gegeven was, mogelijk met sulcke meeninge van den gever, dat hy haer eeuwich wilde voor oogen schilderen, datse sich aen grooter en harder als sy niet wryven en souden, of sy souden vuyl en terstondt gemorselt worden; dies sy oock soo langh floreerden in weelden, tot datse haer tot borgerlijcke twist begaven tegen haer meerder, waer deurse alle verdonckert en vernielt zijn.

Wrijft u niet.

*Het vuyl besmetlijk roet, der quaden wandel vlucht,
Men wert door quaden quaet, ten minsten quaet berucht.*

V.

Nuttigen sonder krassen.

DE Raven is van dier aert, dat hy
sijn spijs niet en kan nuttigen
sonder krassen of geluyt maken,
't welck van den Vos gemerckt zijnde
(soo Æsopus klapt) leydt hy lagen
hoe hy de proye of acs van den Raven
soude mogen bekomen. Bestondt hem
met flatteren te prijsen, van wegen
sijn soete sangh. Dies hy ontsteken met
hovaerdye sijn beck open dede om sijn
konst te toonen, liet daer door sijn lec-
ker beetjen vallen, na wensch en begee-
ren van den schalcken Vos, die dat ter-
stondt tot sijn profyte genoodt. Horat.
*Tacitus si pasceret corvus haberet plus da-
pis & rixæ multo minus invidiaque.* En
de Vossen zijn noch huylensdaeghs
van de selve aert, sy zijn oock van wat
colour dat men mach imagineren.

Nuttigen sonder krassen.

Die sijn geluck niet swijght, die wert daer
door benijt,
Of lockt een schalcke Vos, die 't hem maeckt
listigh quijt.

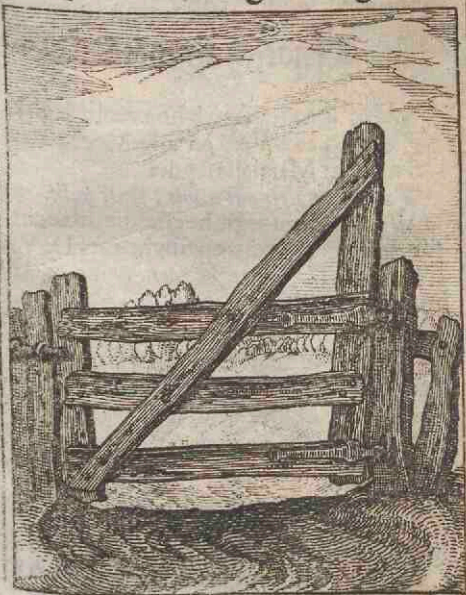
VI.

Duycken en genoegen.

DE geluckfalgheydt is alleen den lagen van state van Godt toege-eygent? want genoegh maectt sijn bruycker gerust en lustigh, bysonder die daer in dan duycken kan, en houden hem in sijn kleyne vryheydt: want daer hoogh moet in swangh gaet, daer is min veyligheydt en meer moeyten: en het Hollandtsche rijmken zeyt:

*Houdt u reyn,
Acht u kleyn,
Vreesst voor den dagh,
Die niemandt verby en magh.*

Duycken en ghenoeghen.

*Die wel te vreden duyckt in laegheydt on-
bestommert,
Leeft beter, als die staegh des hoogheyds
sorgt bekommert.*

VII.

Genoegh is meer.

O Heylige *Genoegh*! hoe veel zijt ghy boven alle Veel en alle Meer, dat wel te recht *Martialis* seydt:

Fortuna multis dat nimis, satis nulli.

Want die *genoegh* heeft, die maect sijn weynigh Veel, en singht met D. V. *Corenhert*: 't *Genoegen* goet, verbeught den moet, en doet, den mensch altijd verbleyen. De rijckdom van *Croesus* en was hier niet by te gelijcken, sijn wercken be- toonden wel dat hy verre van het *Genoegh* was. Oock woont *Genoegh* (die slechte *Deerne*) in Heeren Hoven niet, dan in slechte Hutten, by eenvoudige deughdtsame personagien, die altijd *Godt* loven en dancken, al hebben sy niet dan water en broodt, ende een goede smaeck. Elck mensch (soo men seydt) heeft even veel gaven van *Godt* ontfangen, ofte *Godt* was onrechtveerdigh: maer d'een genietet aen de kost, d'ander aen de smaeck: d'eerste aen 't bedde, d'ander aen de vaeck: d'een aen de rijckdom, d'ander aen 't *genoegen*, &c.

Ghenoegh is meer.

Wat's slaefbaer hooge staet? wat's schat?
wat wereldts eer?
En sulck afgodery? voormaer, *genoegh* is
meer.

VIII.

Dapper gaet booz.

Voor alle Edelheydt gaet de wackere Dapperheydt, 't welck betekent werdt door een wakend Oogh in de handt, boven den Lauren krans: want Edelheydt van geboorte is wel een spoor of prickel tot treffelijcke daden; dan de trage Slampamper mach hem sijns geboorts niet roemen, als hy de dappere hant niet aen 't werck en slaet; toonende dat hy sijns geslachts geen bastaert en is. En die van slechte afkomst is, behoeft hem dies niet te schamen, den wegh van eeren staet hem oock open, soo hy in Dapperheydt d'Edelheydt overtreft ende te boven gaet.

Dapper gaet voor.

*Daer dapperheydt en deughts nytmuntent-
heydt voor ga,
Daer volgt de eer altydt gelijk de schaduw na.*

IX.

Elck sijn waerom.

DE Paep gaet ten Outaer, de Schipper t' Zee, de Bouman ten Acker, de Landtsknecht te strijt: vraeght ghy noch waerom? niet dan om gewin of profijt. Is'er anders niet in de wereldt te doen, dan om gelt? ja: om eer, om pracht, om wracck, om te bedriegen, al wil het niemandt bekennen, elck gevet een anderen glans; Dan hoe men het bewimpelt, elck heeft sijn waerom, al is die voor alleman niet bekend. Lucanus seydt: *Trahunt quemque sua scelerata in praelia causa.* En men seydt: Om't geniet van het Smeer, soo lickt de Kat de Kandelaer.

Elck zijn waerom.

Niemandt doet wat om sunst, 't heeft al-
tijd sijn waerom,
Allijckt het somtijds aers; want yder gaet
vermom.

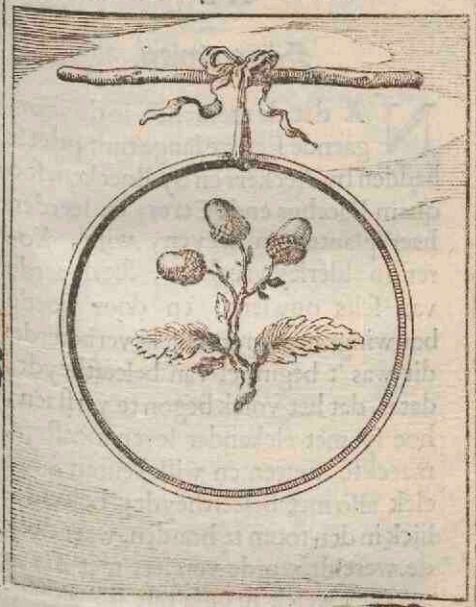
X. Slecht

X.

Slecht en recht.

DE menschen in de gulden Eeuwe waren slecht en recht, gingen naect: aten voor haer spijs Aeckers ofte Boecken, sulcks als het veldt rijckelijck gaf, sonder sorgh, sonder moeyten, sonder gierigheydt, sonder bedrogh: droncken uyt haer handt, of uyt een horen of schelp, sulck als sy vinden konden, het klare water uyt de fonteyne daer sy by woonden: men wist van koopen noch verkoopen: Mijn en dijn waren noch op de Wereldt niet. Maer hier na quam de beleeftheydt, die achten dese simpele lieden voor plompers, ende botte-kroesen. O heylige goedt-rondtsheydt! hadden sy u by d'oude maniere gelaten, ghy waert veel beter daer aen geweest.

Slecht en recht.

*Ghy hielt u selfs gerust, door luttel onder-
minden.
O slecht en recht! maer ach! waer zijt ghy
nu te vinden?*

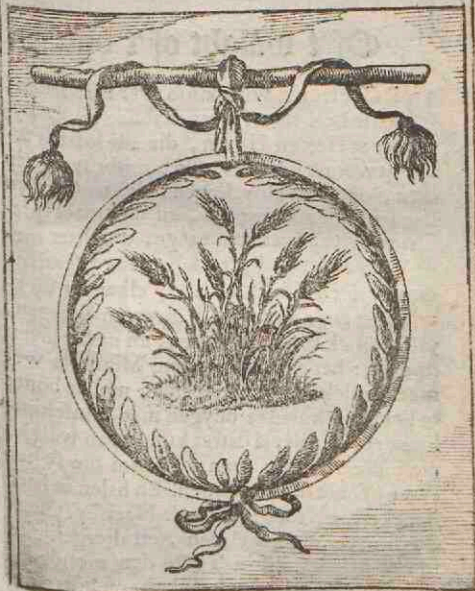
XI. Sin

XI.

Sin en wits.

NA dat de menschen in de voorgaende Eeuwe lange tijd geleest hadden by Aeckers en by Boecken, soquam Bacchus ende Ceres, en leerden haer planten en zaeyen, wijn, koren en alderley vruchten, die de aerde van selfs opwierp, en door goede bouwinge hem grootelijcks verbeterde: dit was 't begintfel van beleeftheydt, dat is, dat het volck begon te verstaen, hoe sy met elckander leven moesten, maeckte wetten en willekeuren, om elck alsof met beleeftheydt; beleefdelijck in den toom te houden, waer door de wereltd worde verciert met *Sin en wits*, 't welck in onse tale is, als Sinnenlijckheydt en wetenschap, daer in wy so lange geleest hebben, tot dat Courtosy met lecker Bancket hier te lande quamen.

Sin en wits.

*Beleeftheydt van 't gebruyck van Koren,
Wijn en Sout,
En is te prijfen als 's haer in goet ront-
leydt hout.*

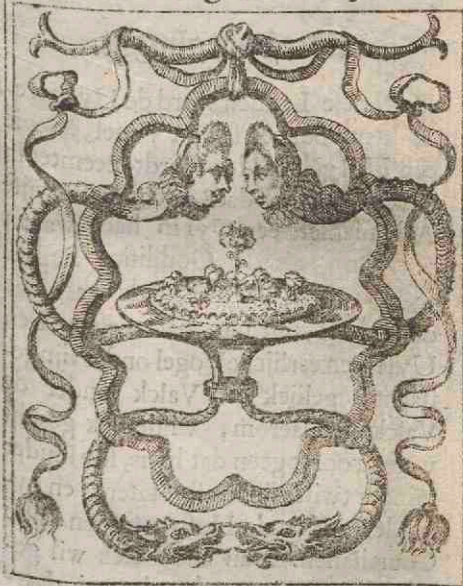

XII.

Of 't walght of 't bijt.

DE Courtoisie wil ick soo seer niet laken, datse heel te verwerpen soude zijn, bysonder in Heeren Hoven, die alle lof-tuyt-rye gewoon zijn: maer het misbruyck van dien, onder de Hovelingen, die na Officien staen of hooge Ampten, en dickmael spreken verre van haer meeninge, om haer mede Versoekers te bedodden en te versenden, dit was noch lijdelyck, als sy elkander dickwils niet door kromme gangen en belogen, valschelijck beschuldighden, en na het leven stonden: het welck de heete Minnaers wel meesterlijck na konnen spelen, met de bonet te lichten, knien te buygen met minschijnlijcke reverentie; ja dattet hun selven walght die 't doen: maer doen dit al om die sy ter eeren of oneeren beminnen. En halen in haer Bancketten, soet-smakende Maerspeynen, Confituren, Marmeladen, en diergelijcke snorre pypen, die in 't leste den mond t'af maken, en ontstellen het verhemelt van die met dofheydt, het welck de smaeck wech neemt. Wordt daerom van de Goëdt-rondtheydt uyt haer Gilde gedaen, en hier gemaect in een valsch Rondt met Giegauwen verset, met een Maerspeyn in 't midden.

Of 't walght of 't bijt.

*Verwaende Courtoisy, ick acht u niet een
mijt.
Van voor ghy vleyent lacht, maer achter
vinnigh bijt.*

XIII. Weest

XIII.

Weest dat ghy zijt.

IN dese Landen word de Uyl gerekent voor een schant Vogel, en wie een Uyl gefcholden wordt, neemtet in euvelen moet, daer nochtans de wijse Atheniensers een Uyl in haer wapen voerden, als de Goddinne Palladi toege-eygent: Dus is 't de waen die ons quetst, en niet het wesen. Een Uyl is een eerlijcke Vogel onder sijneflacht, gelijk een Valck onder de Valcken. Daerom, wilde elck geacht wesen voor 't geen dat hy is, soo souder minder twist zijn in alle Staten, en bysonder onder de Hofs-gefinden ende Courtisanen. Dan alsoo elck wil geacht zijn voor 't geen hy niet en is, daerom wordt hy dickwils dat hy niet begeert te wesen.

Weest dat ghy zijt.

*Dat hy niet wesen wil, dat sal hy werden
wis;
Die weyssen wil, en niet wil wesen dat
hy is.*

XIV.

Magister artis venter.

Alle konsten die men
 Mechanique noemt,
 worden geoeffent en gehan-
 teert, niet soo seer uyt lust,
 als om de schamele kost te
 verdienen: want armoedt,
 behoeftegheydt, en hon-
 gers noodt, sijn Vinders en
 Baer-moeders van alle nutte
 konsten.

Magister artis venter.

*De kloecke hongers list veel konsten baert en
 vindt,
 Waer door men voegelijck de kost, ja rijk-
 dom vindt.*

H 2 XV. Helpt

XV.

Helpt u selven.

O Hollander! dit is een van de vindrs van uwe neeringe, dees hebt ghy te dancken, meer als den Grieckſchen *Dedalo*, die't eerſte zeyl oyt van Ra liet vallen: dees hebt ghy te dancken, ſegh ick, om dat het u verſtant verweckt heeft, om dees beefte te overtreffen, dat ghy de prijs alleen hebt boven alle Natiën van de wereldt, die noch allegader dom en onbedreven zijn, ende u al te ſamen den beſſem van der Zee toe ſtaen en opofferen. Schaemt u dan van uwe bottigheydt niet, dewijl dat ghy in de Zeehandel en Vaert alle ander volcken in grondige wetenſchap te boven gaet.

Helpt u ſelven.

Neemt waer de mid'len u gefonden van den
Heer,
Godt helpt die, die niet luy, hem ſelven ſtelt
te meer.

XVI.

Dat hof is uyt.

IN veel plaetsen vergaren de Gilden, de Rotten, de Gebueren of de Vrienden eens jaers, om te houden vrolijcke maeltijden, en dat noemen sy *hoven*, al waer tot overdaect wordt gegeten en gedroncken, soo lange alffer Bier of Wijn in 't Vatis: als dan in sulcker voegen de waerschap uyt is, soo seydt men: *Dat hof is uyt, men tapter niet meer.* Maer meer wordt dese Sinne-pop gebruyckt, als yemandt met Herbergh houden soo achteloos het gelagh reeckendt, of soo lichtelick aen droncken gasten uytborgh, dat de Backer en Brouwer niet langer willen by-fetten, en soo by gebreck de neeringe moet staken, dan seydt men: *Daer is de Soch met de tap wegh-geloopen, en de Waert is voor daegh aen de wandt gepist, heeft sijn huysuere met het bedtstroo betact.*

Dat hof is uyt.

*Veel scheyen niet op 't soetst, noch weten
van geen gaen,
Tot dat de Soch haesop gaet loopen met de
kraen.*

XVII.

Opinio injuriæ causa est Iracundiæ.

NIemandt sal haest gram worden, 't en zy saeck dat hy waent dat hem ongelijck, spot of hoon weder-vaert, mogelijk van yemandt die hy niet en kent, en wederom hem des-gelijcks noyt gekent en heeft. Dan hoorende die selve beschuldigen van slechte luyden, neemt de partye aen sonder weder-partye te hooren spreken. Gelijck een Kalkoense Haen, als hem een Roodt kleet voor ooggen gehouden wordt, ontsteekt in toorne, laet sijnen Rooden krop schieten, en dreyght dat op 't lijf te willen, om met picken en bijten sijn leet te wreken.

Opinio injuriæ causa est Iracundiæ.

De tooren spruyt meest uyt verongelijck-
kings waen.
Sulck trefse, die sich hoon of beusel-spot
treckt aen.

H 5 XVIII. Co

XVIII.

Doijck / maer vrolijck.

EEn Man die soo veel heeft ofte weet te werven als de nature eyscht ofte behoeft, en niet veel meer, die wordt geacht voor een sober gesel, als die genoegh heeft te doen met hem selven te bedroopen: maer mach niemandt helpen of onderstant doen van sijn tijdtlijcke have; die leeft even wel vrolijck, om dat hy niet en heeft te besorgen veel ydele dingen ende sinnelijckheden, die de vette Vogels met wille deur dertelheydt op haer laden. Ende wordt hier vergeleken by de Nachtegael, die soo wel met sijn luttel veeren gekleedt is, als de Swaen met sijne dicke ende menigte van pluymen. Het Nachtegaelken singht vrolijck, springende van tacke op tacke, onbenijt, onbekommert: De Swane leydt lodtsigh ende luy op het water, wordt van veelen besien, ende daer door benijdt. Gaet nu ghy Gierigaert, ende maeckt u nest groot met moeyten ende arbeydt, dat het kleyn Vogelken niet doen en wil, om dat het weet dat ghy meer benijdt dan bemindt zijt.

Oolijck, maer vrolijck.

*Die grooten omslagh heeft, oock groote sorg
bedroeft,
De mensch leeft vrolijck, in heyl-rijcke
kleyn beboeft.*

XIX.

Ignari legum sic.

IN de tijdt dat de Jacht verboden is, te weten, van de Meert tot in Augusto toe, als alle beesten haer jongen teelen ende voeden: om het jonge goedt te beter aen te focken, soo worden alle jacht Honden met knepels aen de hals beswaert, om haer snelheydt te verhinderen; en soo worden sy onder de wetten en willekeuren gehouden. Desgelijcks, die met Reden onder geen wetten kunnen gehouden worden, die moeten met banden en gevangeniissen daer toe bedwongen worden.

Ignari legum sic.

Die redens sachte juck verwerpen, dwinght men met
De togel sberp van dwangh, en straf van
stracke wet.

H 7

XX. Deene

XX.

Deene min brengt d'ander in.

DE figure van twee Peerden, die elck ander klouwen, geven genoeg te kennen, dat als d'een handt d'ander wafcht, soo zijns beyde schoon.

Helaes! waer is de vriendschap heen?
Dat klaeght, en vraeght, schier yder een,

En foeckt niet veer, s'is dicht by u:

Maer is, gelijk de Echo schuw,
Die ongeroepen blijft als stom.

De vriendschap die heeft oock waerom,
Dat sy soo selden haer laet sien:
Sy kan, noch wil niet zijn allien.

Dus wie dat wenscht te zijn bemindt
Van and'ren; van sich selfs begint.
Want vriendschaps voor bewesen jonst,
Dwingt met een heyl'ge toover-konst

Alleen geen menschen bot en fuer,
Wreet, ongevoeligh, stugh en stuer:
Maer selfs een Leeuw, hoe wreet en fel,
Deed' oock aen sijn weldoender wel.

A. R.

D'een min, brengt d'ander in.

Soeckt ghy bemint te zijn? Lemini: want
d'een min,
En voor bewesen jonst brengt noodtlijck
d'ander in.

XXI. Doch

XXI.

Noch luy / noch lekker.

EEn Efel is niet luy om te arbeyden, in wat werck dat men hem opleyt na zijn vermogen: maer is traegh van draf ofte gangh, daerom willen de onwetende seggen dat hy luy is. Oock is hy niet lekker: want hy eet Distelen en Doornen, en groente, dat ander beesten laten staen: en oock eet hy 't kruydt dat onder de Hagen ende onder de drop wast. Daerom behoort hem een goet Landtman na des Efels aert te stellen, in raedtsame suy-nigheydt, in 't teeren en huys-houden, ende in neerstige en gestadigen arbeydt des Ackers ende Weyden: Op dat hy de zegeninge des Heeren ontfangen mach, gelijk den Efel geschiedt is, daer Jesus Christus selfs op greden heeft: den Efel alleen onder alle beesten waerdigh achtende om Godt te dragen, om zijn sachtinnigheydt, vreedtsaemheydt, ende geduldigheydt: ende heeft hem begaest met langhduerige gesondtheydt; want een Efel (soo men seydt) en is nimmermeer ofte seer felden sieck.

Noch luy, noch lekker.

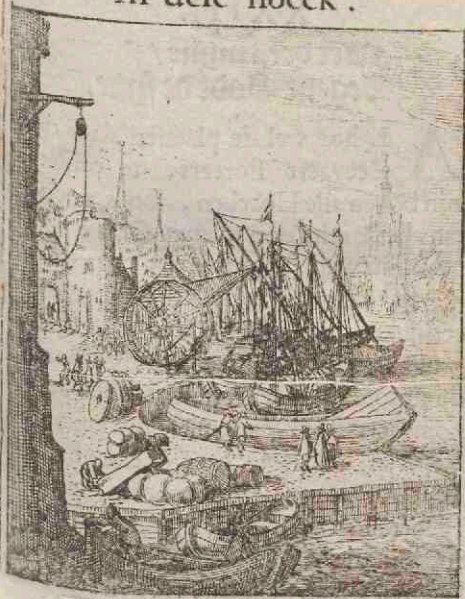
*Hoe welden Efel om veel aeghden werdt
gepresen.
En wil nochtans ('t is vreemt) niemant een
Efel wesen.*

XXII.

In dese hoeck.

M Et dit woordt mach men verstaen dattet goedt woonen is, daer goede neeringe ende vertieringe valt, daer elck neerstelijck windt, en d'een d'ander doet winnen en verdienen: want het gaet seker, dat dat de rijkste landen zijn, die aen de Haven van der Zee liggen. Daer aen het landt daer het lange Gras weligh groeyt. Daer Koren en Wijn waelt, daer is 't oock noch goedt. Daer Honigh en Hout valt, daer is 't soberlijck: Maer daer Silver en Goudt uyt de aerde wordt gedolven, daer woont een arm behoefigh siecksuchtigh volck, die by den Esel te vergelijken zijn, die de Wijn draeght, en drinckt self Water, en eet distelen en doornen.

In dese hoeck.

*Kittige Koopluy, loopt, rendt, draeft na desen hoeck,
Hier vindtme rijkdom: maer genoeg en is hier 't soeck.*

XXIII. Met

XXIII.

**Met dees mijne /
Zegent Godt de sijne.**

AL hoe wel de plaetsen daer de Zeevaert floreert, te prijfen zijn boven alle Hoecken, soo is nochtans het landt (daer 't lange Gras waft) geenfints van de minste in waerdigheydt, als oock vermenght met veele eerlijcke lusten: al derft het de overgrootte winninge, soo derft het oock de grootte hertfeer, moeyten en bekommernissen, ende de Inwoonders faeljeren selden in haer Rekeninge, (dat men Banckeroete noemt) alsoo sy soetelijck, sachtelijck rijck worden: Soo blijft dese lieden de Rijckdom oock lange by, van geslachte tot geslachte: het en ware datter altemet een geck onder hen lieden geboren werde, die de Hutspot liet aen barnen, en al de Botter met al het Meel, op een avondt verpannekoeckte.

Met dees myne, Seghent God de zyne.

*Die zegeningh van Godt, is nergens na de
minst
Daer dese Melck-fonteyn geeft eerlijcke
winst.*

XXIV. Cum

XXIV.

Cum vult, potest.

HEt is immers soo periculcus met groote Heeren te handelen en wandelen, als 't een Schaep is te gaen weyden by een Leeuwe; want als 't haer gelieft, mogen sy u dooden, sonder daer in 't minste om te lijden of gestraft te worden.

Cum vult, potest.

*U nimmer op de gunst van machtige ver-
 prout,
 Een kennis kleyn van veer, met groote Hee-
 ren houdt.*

XXV. Laet

XXV.

Laet leggen dat hachjen.

Een recht moedigh man is onversaecht, al siet hy sijn vyanden (veel meer in 't getal) die hem komen bespringen, dan stelt hem ter weere en biedt het spits, sy moeten hem onverwonen laten gaen, indien hy hem stilende onbeweghlyck houdt: gelijk een Egel tusschen twee Honden hem windt in 't rondt, over al met sijn borstelen voor, die sijn vyanden te hart vallen om te knaewen.

Laet legghen dat hachjen.

*Spitst u gemoet met deught, onwankelijck
en vast,
Soo sal u deeren niet, hoe nijt en laster
bast.*

XXVI.

*Degeneres animi procerum
quid queritis aulæ?*

EEn Valck die is van wilder aert, nochtans laet hy hem soo smeken van de lekkere spijsen des Hofes, dat als hy vry by de lucht vlieght, komt weder in sijn banden, en laet hem blindhocken en huyven. Soo zijn oock dese Edel-luyden, dieten Hove opgevoedt worden, al hoe wel datse de gebreken des Hofes wel sien, kunnen daer nochtans niet van daen blijven: zijnde dees wilden Valck in als gelijk, die met sijn eygen verdriet bekleedt de plaets van eeren by sijnen Heere.

*Degeneres animi procerum
quid queritis aulæ.*

*Uyt wyheyds soete lust laet ghy u locken,
om
Gebint hockt van verstant in't Hof te
gaen vermom.*

XXVII.

Morgen zijt ghy hier niet
te gast genoodt.

DE Poët *Martialis* maect
mentie van eenen *Cecilianus*,
die van alles dat op tafel
quam, wat nam, en leyde dat
in een servet om t'huys te dra-
gen, gelijk den Egel: die is
het niet genoegh, dat hy in ee-
nen boomgaert hem met Ooft
verzaet; maer steeckt oock eeni-
ge op sijn pennen, om in sijn hol
te sleypen: daerom besluyt hy,
Cras te Ceciliane non vocavi.
Godt behoedt ons voor etende
gasten, en dragende gasten:
want de Schotels zijn ledigh en
niemandt is verzaet.

Morghen zijt ghy hier niet te gast ghenoodt.

Ey quaet uytbeems gebruyck, sy t'kuyssle-
pende gast,
Als ghy al gulstigh hebt tot berstens toe ge-
brast.

XXVIII.

Schadelijck / nimmer schoon.

DE menschen sijn meest van dier aert, datse haer goet prijfen met woorden, al is 't in der daet soo groot prijsens niet waardigh; ja dickwils schadelijck: Gelijk een Hart hem spiegelende in de Fonteyne, hem selfs verhoveerdicht, aenfiende sijne schoone hoornen, die dickwils oorsake zijn van sijn doot.

Schadelijck, nimmer schoon.

*In't schadelijck schijn-schoon het meerdeel
keeft vermaecken,
Maer na het ware schoon, alleen de wijzen
baecken.*

XXIX.

Pulchrum quod utile.

G Een dingh is schoonder, dan dat de mensche meest nut is, tot onderhoudt van sijn staet, tot dienste van sijn vrienden, en tot bescherminge van sijn Vaderlandt: dus zijn dan (al schijntet een Paradoxon) de dunne schranckele beenen van het Hart veel meer te prijsen, als de pronckige pralige opstaende hoornen, die hem nergens toe nut en zijn: want hy heeft de moet niet (gelijck als andere hoorn-beesten) sijn vyandt daer mede van hem te weeren. Siet hier ghy Proncker en Joncker by der straten, waer toe dient u de hovaerdy? dan om u goedt te verteeren ende te verminderen, en veracht te blijven by de manhaftige mannen, die het Vaderlandt met haer bloedt verdedigen.

Pulchrum quod utile.

*Dat nut is, is reecht schoon, hoewel 't on-
nut heeft voordeel,
By die ket schijn-schoon lieft, bedrogen
van hun voordeel.*

I 5

XXX. Dat

XXX.

Dat zijn de treecken.

M Et eens anders schade, schande
of arbeydt sijn profijt soecken,
dat is tegen alle natucre en redelijck-
heydts behooren, als Cicero zeydt:
*Illud natura non patitur, ut aliorum
spoliis nostras facultates, copias, opes
augeamus.*

Die dan sulcks doen, dat noemt men
Italiaensche treecken: maer de Duyt-
schen noement Schelm-stucken. Dan
(Godt betert) de wereldt is nu soo
boos, als men daer slechts den schijn
van Reden om weet te hangen, soo
moet het al eerlijck en deughdelijck
zijn. Schijn wordt over al gepresen:
Waarheydt leydt achter in de hoeck,
als een verworpen Santinne, na uyt-
wijfen deser woorden:

Practica est multiplex.

Dat zijn de treecken.

*Veel soecken eygen baet, met 's anders scha-
of leet,
Noch werdt dees schelm'sche treck met redens
schijn bekleet.*

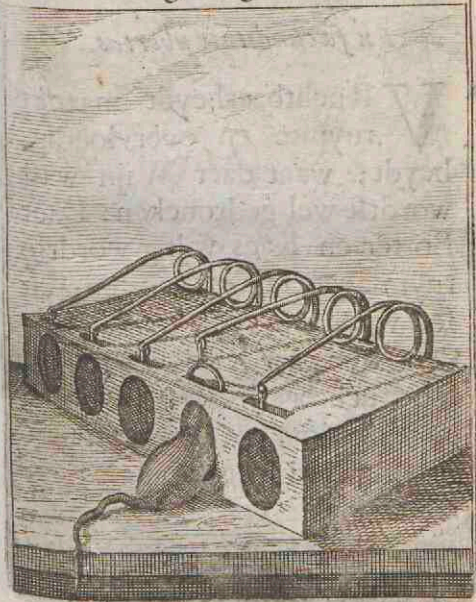

XXXI.

**Steeckt u in geen gat of
sieter deur.**

EEn waerschouwinge is dit voor alle de gene die yet wat avontuers willen beginnen, daerse veel gelts toe gebruycken moeten, datse gedachtigh zijn haer self in geen schulden te stecken, daer de middelen kleyn zijn; want hulp van vrienden is een krancke stut, daer luttel op te vertrouwen is; ende gemeenlijck faeljeertse als de saken qualijck gaen.

Steeckt u in gheen gat of sieter deur.

*Leght over eer ghy gaet, yet avontuerlijcks aen.
Hoe dat ghy als't misluct, daer weder komt van daen.*

I 7. XXXII. Ex

XXXII.

Ex fecunditate ubertas.

VRuchtbaerheydt maeckt ruymte en overvloedigheydt; want daer Wijn wast wordtse wel gedroncken: Daer Botter en Kaes valt, wordtse ruym aengetast en gegeten; en soo van alle dingen in alle Landen. Een paer Konynen teelen soo vruchtbaerlijck voort, datse met haer jongen, en de jongen vanden, souden binnen 'sjaers meer als tseventigh in't getal zijn, by soo verre sy onbescha-dicht mochten teelen.

Ex foecunditate ubertas.

*Daer men in overvloed genoeg van krij-
gen kan,
Dat tast men onbeschreumt en ruyterlijc-
ken an.*

XXXIII. Ich

XXXIII.

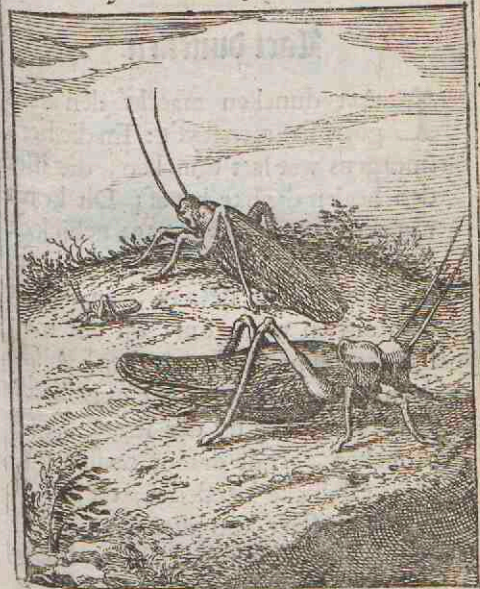
Ick eet mijn korenken
groene / en ja groene.

DAer is een Liedtje by de
Opfnappers, daerse louter
haren aert mede te kennen ge-
ven, singende uyt vryer keele
aldus :

*Helas ! 't is al verloren ,
Ick ben een jaer te vroegh geboren,
Ick eet mijn korenken groene ,
En ja groene.*

Daer door ben ick bekoort
om haer tot een Sinne-pop te ge-
ven de Sprinckhaen, die in La-
tijn *Cycada* genaemt is, die singht
Somers in 't groene koren, en
verheughd de Passanten; maer
des Winters is hy nergens te
vinden.

Ick eet mijn korenken groene, en jae groene.

*Die gildigh 't zijn verquist om niet te schij-
nen wreck ,
Werdt sieck van overuloet , en sterrest van
gebreck.*

XXXIV. Tact.

XXXIV.

Laet duncken.

Laet duncken maect den dans goet, soo men seydt: En die hem smorgens wat laet duncken, die isser den heelen dagh te bet af; Dit komt uyt een hooverdigh herte: gelijk de Paeu, die sijn schoone steert verheft, en spiegelt hem daer in, en draeyt hem om en weder om, op dat men sijn meeninge soude mercken: Alsoo doen oock de hooverdige opgeblasen menschen, die by der straten gaen proncken, ende draeye eerssen met haer kostelijcke kleederen, en groote pracht en staet van dienaers; oock met kostelijck timmeren en huyshouden.

Laet duncken.

*'t Verwaent laet duncken ons de vruchten
 vaeck ontsteelt,
 Van konst, verstant, of eer, daer Godt
 ons meê bedeeft.*

XXXV.

Bonus fons, bonus liquor.

EEn Schaep is soo goet datter niet een dingh aen sijn geheele lijf is, of het is tot eenige dingen nut: ja dat sijn afgangh niet alleen tot misse in de vaelt goet is; maer men maeckter de Kassen mede groen: en de melck gaet alle beesten melck te boven. Soo dat oock Christus selfs het Lam Godts genaemt geweest is, daer Sint Jan met sijn vinger op wees, seggende:

*Ecce Agnus Dei.**Bonus fons, bonus liquor.*

*Van vrome luyden niet als deught en werdt
geboort,
Een goeden boom altijd brengt goede
vruchten voort.*

XXXVI. Ane

XXXVI.

Ane weergaey.

DE Vogel *Phœnix*, soo de Poëten fabuleren, leeft vijf of ses hondert jaren, en heeft geen gaeyken om te teelen; en dan verbrandt hy hem selven, en uyt die asche komt weder een jongen Vogel voort: soo dat men met recht seggen mach, *Ane weergaey*, dat is, *sonder weergaey*: wordt metaphorice geduydt op sulcke geleerde ofte konstrijcke mannen, die daer excelleren ofte uyt-munten boven alle andere, levende in die selve tijdt, in het werck daer sy professie af doen.

Ane weergaey.

Dat yemandt uytmunt in verstandt of konst
alleen
Beurt selsaem; om de vijf ses hondert jaer
maer een.

XXXVII. t' Dups

XXXVII.

t' Huys best.

DOe alle beesten van Jupiter te gast genoodt waren, soo heeft hem de Schildt-padt alleene achter gehouden, ende is niet ter scefte gekomen: Jupiter verwondert, soude geerne de oorfaeck daer af weten, liet hem vragen, waerom hy niet gekomen was in soo goeden grooten gefelschap, die van den opperften Godt geroepen waren. Antwoorde: *Oost, West, t' huys best.* Waer over hy verwesen worde in den hoogen Raedt der Goden, altijd sijn huys voor hem te dragen, ende by sijn leven daer niet uyt te gaen.

Thuys best.

*Des Schildtpads raet neemt aen, o ghy ge-
houde wijven,
Dat zedigh, eerlijck stil, u best is t' huys
te blijven.*

K

XXXVIII. Unde

XXXVIII.

Unde habeas quarit nemo.

EEn Griffioen, voor met Arents vleugelen, klaeuwen, en beek; ende achter met het lijf van een Leeuwe; 't welck in 't wesen niet en is, noch oock in de wercken der naturen niet gevonden en wordt: maer verfiert tot een Metaphora, om daer mede te kennen te geven, dattet het Wapen is van alle Struyckroovers, Zeeroovers, en Vrybuyters, die des Koopmans goederen, wagens, en schepen met snelheydt achterhalen, ende in haer geweldt sien te krijgen, ende met kracht den gehaelden Roofverdeedigen, sy hebben recht daer op of niet. **PAULUS JOVIUS** set daer by een Latijnsche sententie:
Unguibus & rostro atque alis armatus in hostem.

Dat is;

Met klaeuwen, beek en vleugels gewapent tegen den vyandt. En schrijft dat toe een Baroen, die sijn Vaderlijcke stadt regeert tegen Recht of Electie, in forme van Tyran: hoe soude men dan niet seggen of hy gebruyckt dese Figueren met soo goet recht, als der tyrannye over sijn Medeburgers?

Vnde habeas quarit nemo.

*Dat ick met stelbeydt grijp, dat houd' ick met geweldt,
Hy proeft mijn gramschap, die sich tegen my eens stelt.*

K 2 XXXIX. knecht

XXXIX.

Knecht hoe sweet ghy.

Als yemandt hem onderwint het geen hy niet geleert en heeft, of van natueren niet aengeboren of eygen is, die doet groote moeyten ende arbeydt, en recht niet uyt. Een Vogel-struys kan niet vliegen van der aerde, dan loopt snel door't behulp van sijn vleugelen; want na reden en proportie, soo zijns veel te kleyn ende qualijck gestoffeert met in de lucht te voeren.

Knecht hoe sweet ghy.

Hy treft schant, spot, en schemp, beschaemt beydt ende smaet,
Die sich weynst te verstaen, 't geen dat hy niet verstaet.

XL.

Leert het u kinderen niet.

EEn Krabbe is van natueren soo geschapen, dat hy over alle zijden gaet, soo wel ter slincker als oock ter rechter handt. Wordt daerom vergeleken by d'Ouders, die haer kinderen met quaet exempel voorgaen, als droncken drincken, dobbelen, hoereeren ende diergelijcke gebreken.

Leert het u kinderen niet.

*Al zijt g' in ondeught schier veraert door
qua gewoont,
Gaet recht: op dat g' u kindt geen kromme
gangen toont.*

XLI.

Hac mente laborem.

DE gemeyne Schippers tale is met dit woordt vergiert, alsfe van een Schipper of Zeeman spreken, die nu redelijck wel gevaren heeft, en oudt geworden is, seggende: *Hy isser al wel by, hy mach het ancker nu wel by de kat settens, en blijven v'buys op een luwe Reede by den haert, daer een goed vyer aen leydt.* Recht na Horatii seggen:

*Ille gravem duro terram qui vertit aratro
Perfidus hic caupo, miles, naut. aequè per orane
Audaces mare qui currunt: Hac mente
laborem*

*Sese ferre senes ut in otia tuta recedant
Ajunt: cum sibi sint congesta Cibaria.*

Die de kern van dese Noot smaken, gebruycken in soberheydt dat hun de Fortuyne gegeven heeft, leven vrolijck, dancken Godt, zijnder na dees Zee-lieden verstantd beter aen, als de onversadelijcke gekloofde herten, die altijd de eene winst uyt d'ander gloferen, en altijd *Plus Oultre* spelen, dat is: *Meer en meer winnen*, en daer na sterven sy, sonder het gewonnen goedt te besichtigen, te nutten, of te genieten.

Hac mente laborem.

*Na 't suer geniet het soet, die onvernoegk-
baer slooft,
Om onnut overvloet, siet ruste over
't kooft.*

K 5

XLII. 't ADII

XLII.

't Wil al Muysen wat van
Katten komt.

DE Wapenen van de Edelluyden zijn al meest Leeuwen, Beyren, Wolven; en moesten oock soo wesen, om daer mede haer vyanden te kennen te geven, datse haer Vaderlandt wilden en konden beschermen, ende oock herts en moedts genoegh daer toe hadden, en daer uyt zijn haer Wapenen overgebleven, die haer kinderen en nakomelingen noch huysd' daeghs voeren, elck daer mede uyt-beeldende de vromigheydt van hun Voorouders; genietende daer door de vryheydt van de jacht, en oock van het vliegen met de Valck, die sy alle gemeyn hebben tot haer vermaeckelijckheydt: daerom is die hier midden in 't Wapen gesteldt.

't Wil al Muysen wat van Katten komt.

*Een kuben broet een uyl, gelijk de ouwe
songen,
Soo piepen in 't gemeen (soo 't spreek-
woordt seyt) de jongen.*

K 6

XLIII. Der:

XLIII.

Nergens beter.

DIt is klaer genoeg om sonder uytlegginge te passeren; want de Dronckaerts die dagelijcks singen, *Meum est propositum in tabernamori*. Dese zijn de Vorfchen in de slooten gelijk, altijd met de beck in het nat, krijtende *borrekick, kick, kick*, met een ongracelijck ge-lydt.

Nergens beter.

De Vorfchen in de sloot, de dronckers by de
wijn,
Hun laten duncken dat sy nergens beter
zijn.

XLIV.

Raeck wel / heb wel.

Alfoo ick niemant in sijn konst wil be-
rechten, schelden noch beschimpen, foo
kan ick nochtans (om dese Sinne-pop uyt te
leggen) niet laten of wy moeten lachen,
om die verwaende godwouts Doctoren, die
ses oft acht maenden tot Parijs / Padua of
Bononia ter scholen gelegen hebben, haer
Promotie (ja veel eer de naem van Esels)
gekocht hebben, recht foo de schalcke Pro-
fessores seggen:

*Capiamus pecuniam & remittamus asinum in
patriam.*

Dat is:

*Laet ons 't gelt strijcken, en senden den Esel
wederom in sijn Vaderlands.*

Dese lieve Doctoren met haer lange Tab-
baerts, goude Ringen aen de handen, hande-
len het Urinael met sulcke verwaendtheydt,
en oordeelen daer uyt veel stouter, als de ou-
de ervaren Doctoren souden derven bestaen:
die ick in dese mijne Commentarien niet eens
wil geroert hebben; want dese bekennen
selfs wel, dat het onseker is (om verscheyden
voedselen die in elck landt zijn, daer beneffens
complexien der menschen) yet sekens daer
uyt te besnyten.

Raeck wel, heb wel.

*Die uyt onsekerheydt yet sekens willen
gissen,
Moeten geluckigh raen, of veeltijt botlijck
missen.*

XLV. Het

XLV.

Het moet wel.

HEt is een gemeyn spreekwoordt onder de Kooplieden, en bysonder Winckeliers, datse seggen:

Godt geeft hem alle geluck en eer,

Daer ick aen winne dat ick verteer.

Die sy oock goede chier en vriendschap bewijfen, en eenige kleyne fouten ten besten houden, en dat alleenlijk om het gewin datse van die luyden hebben.

Daerom is 't oock wel billick, dat wy het kaeckelen van de Hoenderen niet alleen verdragen: maer met geneughte aenhooren, om de Eyeren die sy leggen. Soocrates gevraecht zijnde, hoe hy het klackoyen, kyven en schelden van sijn Wijf mochte verdragen. Antwoorde: Hoe mooght ghy het kaeckelen van u Hoenderen ende Ganssen verdragen? Om datse (seyde de Vrager) moye Eyeren en Jongen voortbrengen: soo brenght dan oock mijn Xantippe schoone jongen kinderen voort.

Het moet wel.

*Met vriendelijck gedult, lijt trots of sulcks yet
Van een daer van u goet somwijl, of dienst
geschiet.*

XLVI.

Afkomst seyd niet.

HEt is een oudt recht, dat de Edele geboren eenige voorbaerlijckheydt ofte præminentie hebben in alle Heeren Hoven, om hooge Officien ofte Ampten te bedienen, bysonder den Krijgshandel aengaende; maer daer mede is den wegh der vrome kloeckmoedige daden niet gesloten, dat een slecht eerlijck mans soon daer geen part en deel aen hebben soude, om d'eerste Edelman sijnes stams te worden. Alle Edelstammen hebben haren oorsprongh door een van heur-lieder Voor-ouders begonnen; by Adams tijden en was het soo niet, daerom zeydt men:

*Doe Adam baspelde en Eva span,
Waer was doe den Edelman?*

Men maect seer bequame Besemen, om de kleederen schoon te vegen, van morsige vuyle Verckens rugh-borstelen, die alle stof seer suyverlijck af-strijcken; dit mocht niet wesen, soo dees borstelen den aert van hun Vader ende Moeder niet en verwierpen.

Afkomst seyt niet.

*Geen afkomst, hoe geringh, treckt dapper
helden neer,
Hun volght na vrome daet onsterfelijske
eer.*

XLVII.

Frustra qui Iterum.

HY is dwaes die hem aen den steen stoot daer hy eens over gevallen heeft, dat is: Dat elck hem moet wachten van de tweedemaal te doen, daer hy eens qualijck by gevaren heeft, gelijk men seyt:

Frustra Neptunum accusat, qui Iterum naufragium facit.

Dat is te zeggen:

Te vergeefs beklaeght hy Neptunem of 't Avontuer van de Zee, die de tweede verloren reys doet.

Frustra qui Iterum.

*Vergeefs beklaeght hy hem die aen de selfde steen,
Weer onvoorlichtigh dol toe loopt, en quetst
sijn scheen.*

XLVIII. 109

XLVIII.

Oorboor geen straf.

DE Boer braeckte sijn Vlas met dit Instrument, dat breekt alle de scheven, om dat tot goet Vlas te bereyden, niet uyt straffinge ofte wrake, dan om den oorboor daer af te genieten: Desgelijcks zijn alle Heeren schuldigh, de Landt-saken te regeeren tot een rechtveerdigen oorboor, en niet tot particuliere hate, wrake ofte straffe; dat gunne Godt.

Oorboor gheen straf.

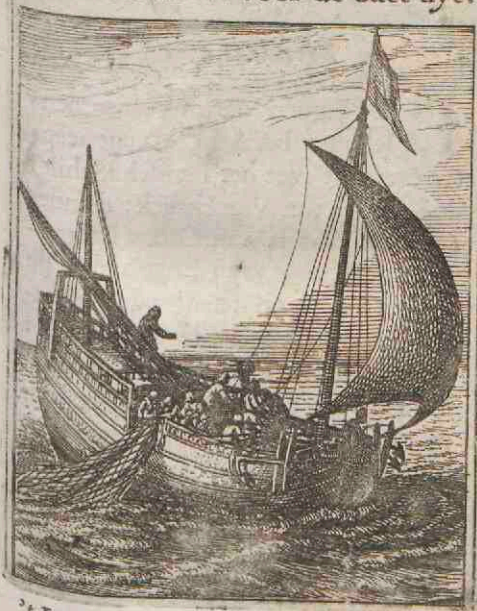
*Is wreetheydt nochte wraeck, soo yemant
yet wat lijft,
Van die geen baet en drijft, maer 's landts
gemeen profijt.*

XLIX.

De kost moet booz de baet uyt.

En Buys schiet sijn netten uyt, heeft tonnen, zout, victuallie, en ander gereetschap mede, die al verleydt moeten wesen, eer hy gewin en de vangst verwacht; die dickmaels soo sober is, datse de uytgeleyde kosten qualijck betalen mach: dan op hope van beter; rust hy de volgende teelt weder toe; geeft moet alle menschen, datse de Fortuynе weder aen moeten soecken, niet twijfelende, of Godt sal genade en goede voorspoet verleenen, alle de gene die op hem vastelijck vertrouwen.

De kost moet voor de baet uyt.

*'t Luckt altijd niet na mensch in neeringh
of in min,
En 't brengt oock somtijds wel weer dub-
bel vruchten in.*

L

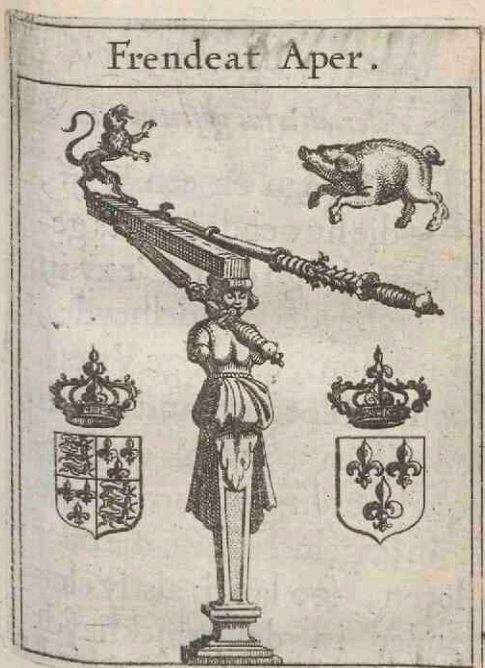
L. Fren-

L.

Frendeat aper.

DE Figuer die ghy hier aenschout; betekent, d'eene Scepter (verciert met het Fransche Schilt) de Koningh van Vranckrijck; d'ander (met het Wapen van Groot Brittanien) de Koningh van Engelandt; de Leeuw (op het punt hangende) de Staten van de Geunieerde Provincien; waer mede men te kennen wil geven, soo langh als dese twee machtige Koningen ons in gelijk-wichtigheydt blijven houdende, soo sal ons het Bosch-swijn of Wildt-swijn niet veel bijten.

Frendeat Aper.

*Soo langh door eendrachtts macht men ons
lijckwichtig fiet,
Soo past de koene Leeuw op 't bijtendt Vercken niet.*

L 2 LI. Alter

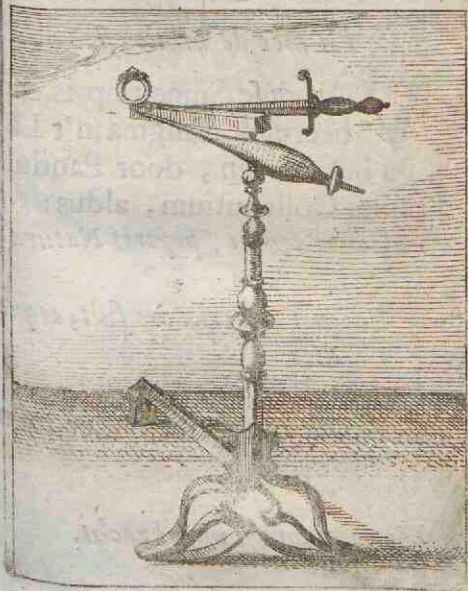

LI.

Alter alterius poscit opem.

EEn Man en een Wif,
die huwende in alles ge-
lijckwichtig zijn, 't zy in
Hoogheydt, Edelheydt,
Rijckdom, in statige Vrien-
den en Bloetverwanten, in
maniere van leven, en dier-
gelijke dingen meer; die
zijn de geluckighste die daer
leven, soo langh als sy elck
ander in de gelijkheydt
bejegenen.

Alter alterius poscit opem.

Gelijk van afkomst, staet, goet, jaren en
van sin,
't Geluckigh Houwlijck houdt lijkwichtig
in de min.

LII.

Vis mea de nihilo est.

VAn dese Sinne-pop is een heerlijk Ænigma in't Latijn beschreven, door Pandulphum Collenutium, aldus:

*Vulcanus genuit, peperit Natura,
Minerva*

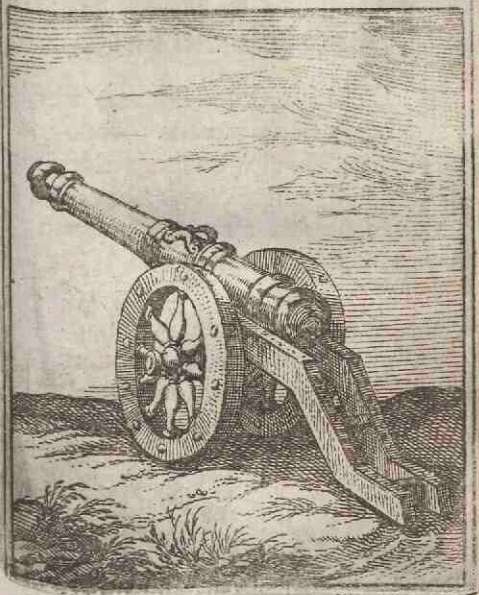
*Edocuit, nutrix ars fuit, atque
dies*

Vis mea de nihilo est.

By my overgeset onder mijn Raedtselen.

Uyt niet spruyt mijn kracht.

Vis mea de nihilo est.

*Doodt ben ick sonder locht, windt en roock
drijven voort,
't Geen muer en schans vernielt, en vaeck
doet groote moort.*

LIII.

Dooz de wanewaers.

En Moylijck (of Priapus) wordt in de Boomgaerden, ende in't Koren en Hennipwerven gesteldt voor de onverstandige Vogels, om dat die Dieren souden meenen of wanen al waers, dat het zijn Herders die de vruchten bewaren. En waer't dat de Vogels spreken konden, als a'e by Æsopus tijden deden, sy souden van sulck gespoock malkanderen veel meer vertellen, dan de oude wijven doen by haer Spinrocken sittende, van wonderen, van droomen, van waren, van nachtmerryen, dat sy van haers gelijcke gehoordt, ofte zelfs wanen gesien te hebben, en houden het voor waerheydt, dat men't schier in het Euangelii behoorden te schicken ofte te stellen.

Voor de wanewaers.

*Voor slechte wanewaers. Want luyden van verstant
En stoep men niet soo licht een logen in de kant.*

LIV.

His Alis.

D*Edalus* is d'eerste geweest, soo *Polydorus Virgilius* schrijft, die zeyl van Ra of Spriet liet vallen, om met sijn soon *Icarus* te vluchten, yut het Eylandt van *Creta*, daer hy om sijn konstige Inventien ende Handwercken genoeghaem als gevangen gehouden wierdt: soo bedacht hy, hoe hy met de snelheydt van Zeylen, de roeyende Galeyen verkloecken mochte: waer door de Poëten oorfaeck genomen hebben, om te fabuleren, dat hy sijn soon ende hem selven vleugelen (met wasse aen sijn armen bequaem) maecte, daer mede hy over de Zee gevlogen is. Daerom heeft het my niet vreemt gedocht, dat te approprieren of toe te schrijven onse Schepen, die niet alleen over de Zee van *Icariën* en varen, dan vliegen met dese vleugelen over de groote *Oceane*, aen alle de Kusten van *Oost-Indië*, *Brasilïa*, en *West-Indië*, oock door de Strate van *Magellanus*, met veel beter avontuere en kennisse, dan de reuckeloose jongelingh over de Zee van *Icariën* dede, die van hem den naem behouden heeft.

His Alis.

Roem-ruchtigh *Hollandt* kleyn, stout en
vernuftigh, ghy
Vlieght groote Landen met dees vleugels
verdt voorby.

LV.

Te veel vertrouwt.

Die voor een goet Vriendt ofte Prater hem selfs als Borge stelt, die geeft de sleutel over van zijn Comptoir, ende geeft den Prater macht om zijn Borge in de pekelt te laten steken; soo dat de Crediteur of Schuldteyffcher op zijn duym mach kloppen als hy wil; dan heeft de Borge sijnen Schoonpraet *te veel vertrouwt*, en zijn handt geleydt tusschen den Hammer en het Ambeelt.

Te veel vertrouwt.

*Wie dat verleydt wordt door een anders soete kout,
Daer by hem knellen mach, die heeft te veel vertrouwt.*

LVI.

Periculum in declinatione.

DE Secretarissen ende Notarissen en hebben gantsch geen kommerlijcke Officien of Bedieningen, soo langh als fy geen giften of gaven achten, ende gaen altijts by de waerheydts linie voort, sonder te wijcken noch ter eender noch ter ander zijden: maer soo haest de gierigheydt haer herte bedrilt, soo loopt men van de eene kromme gangh in de ander, ende men maect Heeren Handschriften na te bootsen, hun zegelen van de eene brief aen een ander te steken, valsche Getuygen te beleggen: Dan is hun perijckel geboren, wijckende van de waerheydt tot de logen, die sonder twijfel wat vroeger of wat later van de waerheydt achterhaelt sal worden, als het spreekwoordt seyd:

Al is de logen snel

De waerheydt achterhaeltsewel.

Dus die hem gedenckt op den incktpot te geneeren, die moet de koker op de rechte zijde hangen.

Periculum in declinatione.

*Lustigh en veyligh zijn des waerheydts
rechte wegen,
In loogens ommewegh is groot gevaer ge-
legen.*

LVII. Laet

LVII.

Laet de Kieft stippen.

DEse Sinne-pop of Emblema is bequaem voor een man die om sijn groote voorspoet ende rijkdom benijdt wordt, seydt met goede reden, *Laet de Kieft stippen, ick heb de Eyeren in de hoet.* Dat is te seggen: Laet de benijders kaecken, ick heb verwurven daer ick wel of varen sal, sy mogen daer op sien.

Laet de Kieft stippen.

*Als 't dat mijn geluck en welvaert u verdriet,
Ten deert mijn niet, ick heb daer ghy soo
graegh op siet.*

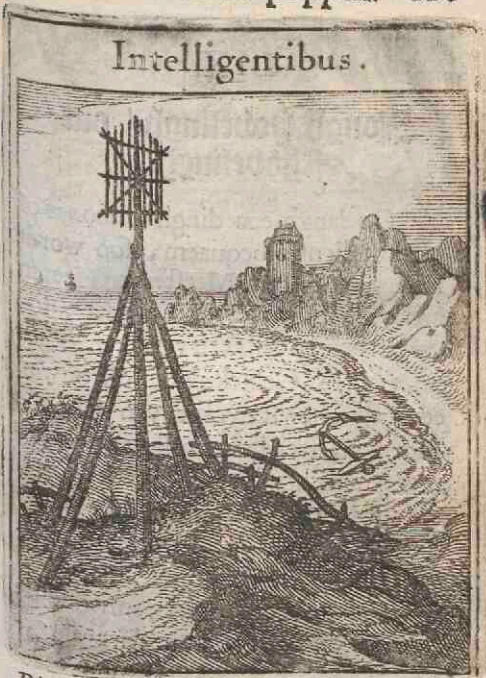
LVIII. Intelli-

LVIII.

Intelligentibus.

OP veel hoecken van der Zee worden tekens gesteldt, datter goede haveninge ofte ancker-grondt is, om dat de Stuerlyuden souden weten waer na te reguleeren om haer Schepen te bergen: maer dat is alleen voor de gene die hen op de Zeevaert verstaen; andere souden uyt fulcken teken niet met allen mercken: en soo is't voort met alle dingen. De Rechtsgeleerde verstaet hem op sijn Loyen: de Medicus op sijn Recepten en Kruyden: de Boerman op sijn Landt-bouwinge; en vorder niet veel dat te beuden is.

Intelligentibus.

*Die sich hier op verstaet, die is 't een groote stut,
Die niet weet wat het is, en doet het oock geen nut.*

LIX.

**Jongh Hobelingh / out
schobelingh.**

Soo langh een dingh' schoon is of tot dienste bequaem, soo wordt het by veel groote Meesters en Heeren groot geacht; maer als 't af gaet, soo verwerpen sy 't als een versleten kleedt in de hoeck. Gelyck als de Joffrouwen een versche Ruycker van schoone Bloemen setten in het best van haer kamer: maer het duert geen acht dagen, of sy werpen die op de mishoop. De Heeren leven alsoo met haer veroude trouwe Dienaers, ende met haer schoone Peerden, niet aensien de trouwe dienst die hun daer af geschiedt is.

Jong Hovelingh, out schoveling.

*Ey Aepspeelders van 't Hof! als ghy u
jonge tijdt,
Daer hebt versleten; soecken s'u te wesen
quijt.*

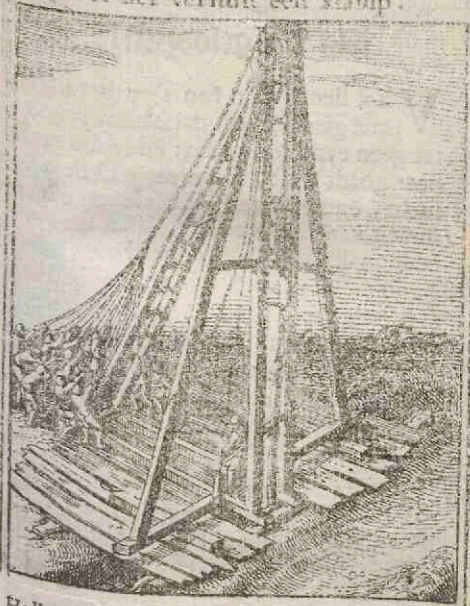
LX. Daet

LX.

**Daer de natuer heeft ramp/
Set het vernuft een klamp.**

DEse Landen hier in Hol-
landt gelegen, ende by-
sonder hier ontrent Amsterdams,
hebben dat gebreck, dat men
daer geen heerlijk gebouw ma-
ken of timmeren mach, sonder
de gront dapper te versorgen
met palen daer in te heyen; dan
de mensche aensende de gele-
gentheydt van de plaetse en
haven, heeft raet gevonden
met dusdanigen Instrument de
grondt vast te maken, om alsoo
daer haer nootdriftige woonin-
ge daer op te setten.

Daer de natuer heeft ramp,
Set het vernuft een klamp.

Hollanders schaemt u niet 't verwijt van
't driftigh landt,
Door ramp van de natuer, blijkt en blinkt
u verstandt.

Beslagh

Beslagh.

Als 't al geloopen is.

Veel lieden zijn soo seer bevangen met gierigheydt, datse haers begeertes geen eynde en weten: ende soo meer haer goedt wast, soo meer wast de wilsucht, ende blijven al haer leven dagen slaven van haer gewoel, lesen haer gebiedt qualijck, of met onverstandt, *Geests ons huysden ons dagelijks broot*: ja al is 't al wittebroot (seggen sy) soo moeder noch wijn by wesen. Ey arme woelwaters, mooght ghy niet wel gedachtigh wesen een gedicht, dat in de Lotery ingerleydt was:

Ick had veel en sochte meer,

Wat sal 't eynde zijn lieve Heer? Niet.
Hoe lange reckt ghy de dagen uwes levens? wat belooft ghy u selven tijds om het gewonnen goette gebreycken? Een Doodt-kist met een Slaep-laecken sal u beste kamer worden: en die u ter aerden dragen, sullen seggen: wat heeft dees man van sijn groote goedt gehad?

Alst al geloopen is.

O onvernoeghde mensch! die nimmer zijt te vreen,
Al had ghy Cresus schat. Siet! hier mee moet ghy been.

M

Roemer

ROEMER VISSCHERS
SINNE-POPPEN;

Het derde

S C H O C K.

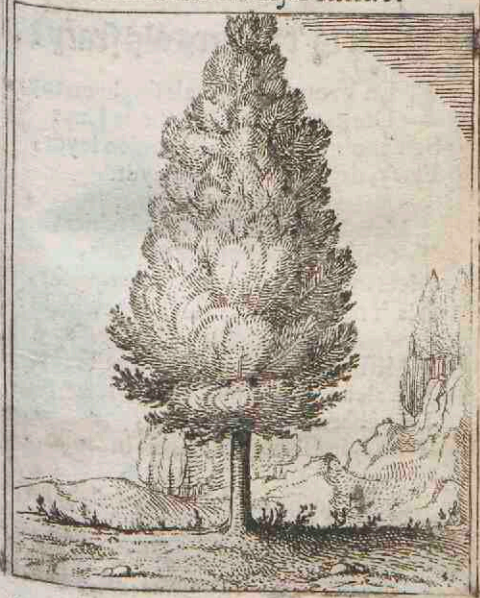
I.

**Daer werdt geen Sant
Verheven in zijn landt.**

DAer de Masten wassen, en acht men die niet soo veel, noch men verwondert sich (door de gewoonte) niet van hun hooge steyle rechtheydt. Maer soo men die vervoert op ander plaetsen daermenste weet te gebruycken, zijn sy veel geldts waerdigh. Men sal gemeenlijck sien dat Mannen van uytmuntendt verstandt, geleertheydt of konst, een Toorts, ja een Son in ander Landen, en nauwelijcks een kleyn Lampjen in haer eygen Vaderlandt geacht zijn.

A. R.

Daer wert geen Sant
verheven in zijn landt.

*Wie dat uytmunten wil doorluchtigh en
vermaert,
Die soeckt sijn avontuer, en laet sijn eygen
laert.*

M 3

II. Wat

II.

Wat is 't anders als fraey?

E En Vrouw die niet als finght en tuyt,
Die garen danst, en die de Luyt
Schier nimmer uyt haer handen leydt,
Fy, fy, dat is lichtveerdigheyt.

Maer is het niet een hemel schier,
Te sien hoe dat een geestigh dier,
Met fangh of spel haer man verquickt,
Als 't noodigh huyswerck is beschickt?

Misbruyck verkeert het soetste soet
In walchelijck en bitter roet,
Ja heylsaem nutte medicijn,
T'ontijdt gebruyckt, keert in fenijn.

Dan die sijn oogh op 't eeuwigh slaet,
De tijdelijcke fraeyheydt laet:
Die met al 't wereltsche gespooch
Verdwijnen sal als windt en roock.

A. R.

Wat ist anders als fray.

*Die anders niet en kan, als singen, spelen
tuyten
Is geensins fraey, soo deught en eerbaer-
heydt staen buyten.*

M 4

III. Wat

III.

Wat raedt nu?

Als yemandt een Boofwicht gevangen heeft, die mach hy sonder gevaer niet los laten; want een hert dat genegen is tot quaet, sal veel eer sijn verdiende gevanckenis wreken, als sijn onverdiende vryheydt vergelden.

A. R.

Wat raedt nu?

*Ontseeckt de droes een kaers, al maect
hy't alwat grof,
Ick neem, ghy wat hem al, hoe raect ghy
weer daer of.*

M 5

IV. Dat

IV.

Dat heeft gedaen u roemen.

MEn seydt voor een spreekwoordt, die hooger klimt als hem betaemt, die valt ter neder eer hy't raemt. Die staet fet na sijn goet, houdt het wel gaende, maer die niet lijden mach dat hem yemandt overtreft, in kostelijck huys-houden of prachtige kleren, werdt veeltijdt van een Koopman een Maeckelaer, ja oock wel soo heel ter neder gesmeten, dat de mandt aen den arm moet, en hy die veel honderden meer schein te hebben als hy had, nu veel duysenden min heeft als niet: slachtende de brodroncken Speel-jachten, die van niemandt willen gebraveert zijn, setten het zeyl soo hoogh in den top, datse dickmaels om-zeylen.

A. R.

Dat heeft gedaen u roemen.

*Hy raecht veeltijds te grondt, die al te trots van sijn,
Wanneer het waeyt te stijf, geen ris wil binden in.*

M 6

IV. Bes

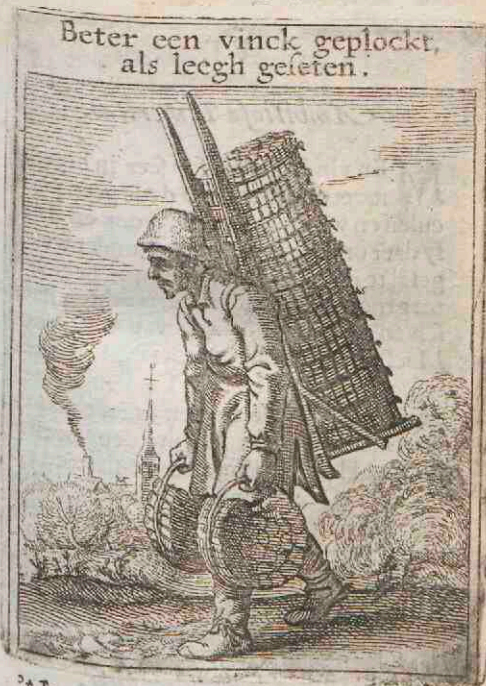
V.

Beter een Vinck geplocht als
leegh geseten.

't **I**S beter dat een Ambachts-
man (wanneer het slap is)
om een kleyne dagh-huer, ja
schier om niet werckt, dan dat
hy leegh loopt: hy windt, of hy
versaert ten minsten, dat hy,
by sijn maets komende, sou ver-
drincken. De leedigheydt is
moeder van alle ondeught, diese
mijdt, doet dan in alle manie-
ren voordeel.

A. R.

Beter een vinck geplocht,
als leegh geseten.

't Is veer het beste dat men luye leegheydt
vliedt,
Die leegh is 't sijn verteert, van doen komt
altijdt yet.

M 7

VI. Am-

VI.

Ambitiosa Temeritas.

MEn vindt lieden soo seer in hooghmoet ontfceeken, datse geen periculen en willen mercken, voor en al eer sy daer onder gevelt leggen: onder welck getal te rekenen zijn, die haer begeben tot groote Heeren dienste, ja achten haer selven geluckigh, als sy van een groot Meeſter ofte Heere gegroet werden, ende alſoo onder het getal van ſijn Panlickers, t'zijnder tafelen gaen eten, niet eens gedencckende dat een Leeuw een Leeuw blijft, al laet hy hem altemet ſtreelen en ſtroocken van menschen handen, die immers altijd (indien sy haer ſtuck verſtaen) in gevaer haers lijfs zijn ende blijven, soo lange als sy by hem zijn. Dese Sinne-pop of Emblema heb ick tot Heemſtede in een glas geſien met dese veerſkens:

In sulck perijckel hy hem ſelven ſteekt,

Die met ſijn overhoofz speelt, lacht of geekt.

De menschen betoonen haer dwaelt-heydt nergens beter aen, dan aen haer reuckeloose Eerfucht.

Ambitiosa Temeritas.

*O reuckeloose ſot! ghy ſtroockt, ghy jockt,
en speelt,
Met die u licht verſcheurt, wanneer het
hem verveelt.*

VII. Een

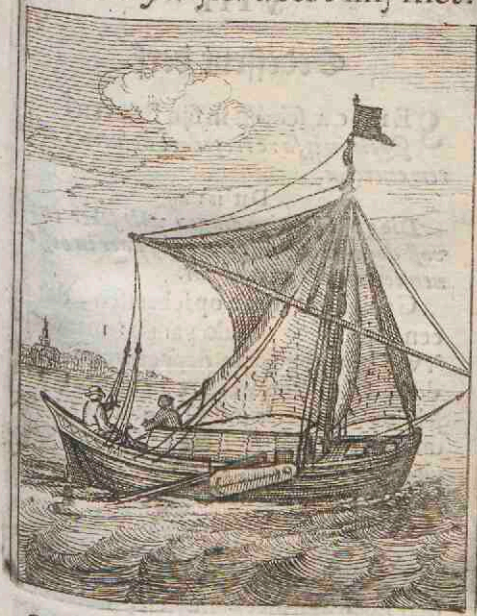

VII.

Een klepntjen deert my niet.

Die met een loopende spriet zeylt, deert een onvoorſien buy ſoo licht niet, als die het zeyl in den top heeft ſtaen: 't Is wel waer, dat de eene meer wegh voordert, maer d'ander is ſekerder. Wie niet meer avontuert als ſijn eygen goetd, blijft veeltijds wel ſitten, en, al werdt hy ſchoon ſoo rijk niet, als de gene die een op al ſetten: een kleyn onweertje ſmijt de ſulcke om, dan moeten ſy ter poorten uyt na Kuylenburgh, daer ſy geley krijgen, maer nimmer eer, want haer kinders ſullen altijd hooren dat haer Vader banckquerot heeft geſpeelt.

A. R.

Een kleyn tjen deert mij niet.

*Op die geruſt en ſtil, laegh by der aerden
ſweeft,
Het ongeluck ſelden, of ſchier nimmer mach
en heeft.*

VIII. Geoes.

VIII.

Goeffent derf.

SENECA schrijft in sijn Brieven.
*Quem in ipsa re trepidare nolueris, antea
 rem exerceas.*

Dat is:

*Die ghy in eenige dingen wilt seker ende
 vast doen gaen, die moet ghy daer in oeffe-
 nen eer't in 't werck komt.*

Gelijck het rijden op schaetsen, dat is
 een glibberige gladde gangh: maer die
 't wel kan, het doet dapper wegh spoe-
 den; en al hoe wel het licht om doen
 schijnt, soo is't nochtans swaer voor
 die eerst begint te leeren: soo geeft die
 woordt te kennen, en raedt elck een, dat
 hy hem in tijds moet begeven tot leeren,
 om in sijn ouderdom te gebruycken, en
 die de grondt van sijn professie niet en
 kan, die anght en hanght altijd, en
 derf noch kan niet besluyten, wat in een
 sake best gedaen of gefeydt is.

Gheoeffent derf.

*Sulck een is stout, en vreesst noch lachter,
 schemp noch smaet.
 Die sijn beproefde konst gewis en seker
 gaet.*

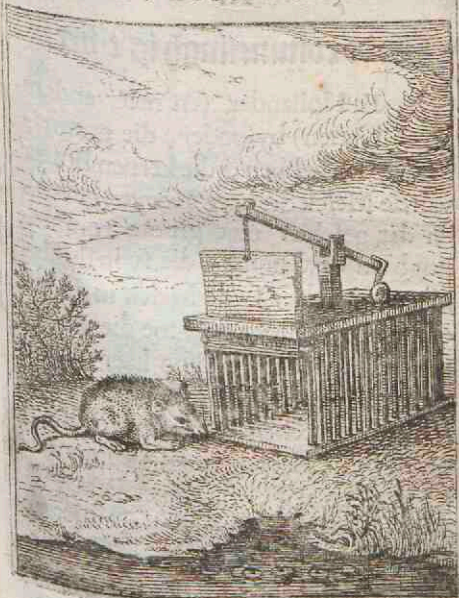
IX.

Om 't sobere kosje.

DEse Sinne-pop eygen
 ick de Koort-dansers
 en Buytelaers toe, die met
 sorgelijke sprongen, en
 gevaerlijck buygen van hun
 leden, niet als de sobere
 kost verdienen, want sel-
 den fiet men sulck volck
 oudt of rijck werden.

A. R.

Om 't zobere kosje.

Die schoon al duysentmaels ja meer ontkomt
 de val,
 En isser noch niet deur, want eens betaelt
 het al.

X. In

X.

In de rommelingh is 't vet.

DE Hollander (en meer andere Natiën) bysonder, die grasrijcke weyden hebben, die kernen Botter van de Melck die haer Koeyen geven, en dat geschiet met groote rommelingh en beweginge, die sy in dusdanigen vat (daer sy de Melck in doen, ende met een stock daer toe dienende) maken, soo dat sy alsoo haer Botter dier verkoopende, groot genot van haer landt trecken. Daerom wordt het gebruyckt, dat de geen die koopmanschap doen wil, die moet hem in 't gewoel van den koophandel onder de Koopluy begeben, wil hy rijk worden; want by de luyden is de neeringh: En wint de slijckige voet yet, de affige voet windt niet.

In de rommelingh ist vet.

*Woolwaters, naerstigh gauw, die swoegent nimmer rust.
Ghy gaert het vet, maer vaeck geniet een aer de lust.*

XI.

**Deeltijds wat nieuws / selden
wat goeds.**

DE nieuwgierigheydt des wereltds is soo groot, dat men menschen voortaan lichtelijck soude diets maken, dat houte Papegayen broodt eten, nu sy soo volkomen houden, dat de roock van Toeback een lecker dingh is: dat se seggen dat sy goet ende medicinael is, om veelderley kranckheden te genesen, dat mochte wesen: maer dat het smakelijck is, geloof ick noch de Paep nimmermeer.

Veeltijds wat nieuws. selden wat goets.

*Des waens wijsmakingh stuert des menschen
geckerny,
Ja doet Tobacks gesmoock snoepen voor
leckerny.*

N

XII. Semel

XII.

Semel non fape.

EEn boom wil in zijn jonck-
 heydt wel eens verplant
 wesen, sal niet dan te beter
 groeyen; maer soo men dat dick-
 wils wilde doen in verscheyden
 gronden, hy soude in de aerde
 staen quijnen, en soberlijck of
 niet wassen. Dit is een gelijcke-
 nisse, dat men eens kan huwen
 met lust en liefde; maer het
 tweede huwelijck wil selden soo
 wel tieren of gelucken.

Seme, non fape.

*Van d'Ooftboom dick verplant, men sel-
 den vruchten pluckt,
 Noch felsamer is dat 't herhuwen wel ge-
 luckt.*

N 2

XIII. t 3s

XIII.

't Is met seggen niet te doen.

DAer sijn veel meer menschen die alle dingh weten te doen, en berispen (ja soo sy meenen, wel souden verbeteren) dan lieden die de handen in het werck stellen, om een fraey, swaer of treffelijck werck met handt en verstandt uyt te voeren. Dit mach wel geseydt worden by Heeren die de swarigheydt van de Republijcke op haer hals nemen en uytvoeren; die sijn nimmermeer onbelabt, onbesproken noch onbenijdt, van dese handeloose oft niet doende Marckt-gangers en Sarck-slijpers.

't Is met seggen niet te doen.

*Onnut en ydel is zeus-wijse kake-
lingh.
Het seggen is maer windt, maer doen dat
is een dingh.*

XIV.

Hoe past u dat harnas.

IN tijden van Oorlogh loopen veel Boeren kinderen in de krijgh en verdienen foldye, leegh gaende met het Rapier op zijde, met de Veder op de hoet; waer door sy verluyen, en willen niet doen: soo het dan vrede wordt, en haer maendt-geldt haer ontrocken wordt, soo moeten sy op roveryen, of op ander quade avontuere gaen, fullen sy haer behoeftegheydt stoppen: maer andere die de peyne van de Justitie noch voor oogen hebben, die begeven haer weder tot den arbeydt, die haer door ongewoonte druckt, tegen dien seydt men: **Hoe past u dat harnas** / gelijk oft men wilde seggen, qualijck: maer armoedt dwinght, wat sal ick doen, ick heb anders niet geleert.

Hoe past u dat harnas.

*Armoedt en arbeydt druckt die eerst haer
koeck voor heen
Op hebben van 't geluck, want ongewoont
breeckt leen.*

XV.

Ut Curvo possis dignoscere rectum.

MEn kan schier heden-
daeghs niemandt voor
oprecht achten, 'ten zy hy by
de ongekreuckte pees van ge-
rechtigheydt werdt gehouden,
om de menigte van konstige
veynfers, die hun bochten soo
weten te verbergen, datse met
het oogh niet mogelijk zijn te
sien. Doch sy wachten hun en
eerselen by de proef te komen,
en geven daer meê sekerlijck
te kennen, datse niet recht en
zijn.

A. R.

Ut curvo possis dignoscere rectum

*Die seker kennen wil een vroom Man uyt
een boef,
Vertrouwt niet op sijn oogh, maer brengt
hem by de proef.*

N 5

XVI. Wie

XVI.

Wie depts / soo gepts.

En naect kindeken dat met twee Stelten onder sijn voeten op een ronden Kloot wil klimmen : Is't wonder dat sulcke reuckeloose toelage met swaren val wil eynden? daerom is't meest alsoo, wat sonder raedt en bedachten oordeel aengegrepen wordt, dat eyndt met berouw, groote ellendigheydt en jammer.

Wie depts, soo gepts.

*Die voorzigtigen Raedt veracht van vrienden trouw,
En reuckeloos yet bestaet, die haest nana-
berouw.*

XVII.

Leviter si tangis adurit.

Die, wat hy doet van gantscher herten betracht, voert het met minder moeyte uyt, als de geene die slapen altydt uytstel loecken, want sy geraecken niet of selden tot hun voornemen, en haer dralen is pijnelyck. Maer den luchtigen yver raecter sonder arbeyde licht door. Alleens, als die sijn vinger op een Noot leydt, soo hy met sijn vuyft daer stijf op slaet, klieft hy de Noot sonder seer doen, maer slaet hy sachtjens, soo doet de vinger wech, en de Noot blijft ongekraeckt.

A. R.

Leviter si tangis adurit.

Den wackren yver, sonder moeyte sal doorbreken,
Daer in een dralert vaeck met pijn sou bli-
ven steken.

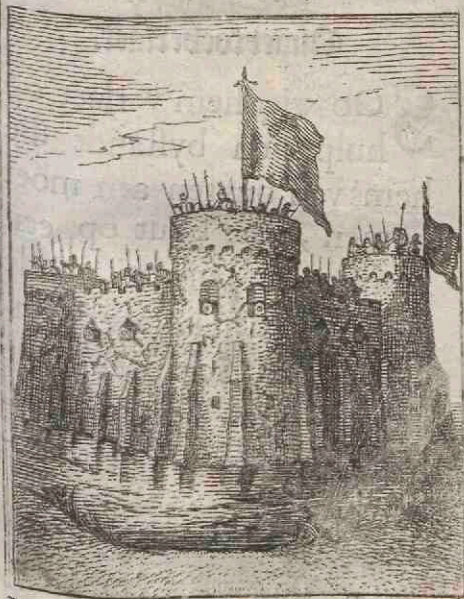
N 7

XVIII. An-

XVIII.

Ante Misérias Miser.

W At gevaer ? wat moeyte ? wat vrees staet een Tyran uyt eer hy geraeckt tot sijn gewenschte heerschappy, of om beter te seggen ellendigheydt. Veele vreesen hem alleen, maer hy alleen vreeser veele: Al die hy vanght kan hy weer ontslaen, behalven hem selven, die in een eeuwige gevanckenis sijn leven moet verslijten.

*A. R.**Ante misérias miser.*

*Boosheydt haer dienaers doet rechtveerdijcken dragen
De smart al voor de slaghe van wel verdiende plagen.*

XIX. Quaet

XIX.

Quaet toeverlaet.

SOo wie hem verlaet op hulpe en bystandt die hem van buyten aen moet komen, die bout op een kranck fundament, ende sal hem in den noodt bevinden als de Schipper; die wel een goet Tou of Kabel had; maer het lagh tot sijnen huysse op de Solder.

Quaet toeverlaet.

*Wie sorgeloos hem verlaet, op bystant van
sijn wrinden,
Die sal hem in den noodt deerlijk bedrogen
winden.*

XX. Laetse

XX.

Laetse pompen die koudt hebben.

Als een Boodtsman die een tijdt langh by der Zee gevaren heeft, met neerstigheydt ende opmerckinge van Courfen, Stroomen, Diepten ende Sanden, soo veel geleert heeft, dat hy nu meest al weet wat de Zee-vaert in heeft; soo geeft hy hem uyt voor Stuerman, en doet niet meer den arbeydt van pompen, winden aen spilschoot aenhalen, ende diergelijke; maer set de Course op 't Compas, handelt den Graedtboogh op de Son en op de Sterren, ende windt grooter huer, en doet minder werck: daerom seydt hy, *Laetse pompen die koudt hebben, ick heb mijn Rock aen.* Dat is soo veel te seggen: Laet die arbeyden ende swaer werck doen, die hem niet anders weet te geneeren.

Laetse pompen die coud hebben

*Die door opmerckingh in 't verstandt toe-
neemt en leert,
Doet minst, wint meest, en werdt van yder
noch ge-eert.*

XXI. Nec

XXI.

Nec prodest malis, nec ledit bonos.

DE fame vlieght snel, en wordt breeder in de vlucht; dan sy verschoont (soo dit woordt seydt) noch ontschuldigh den boosen, noch quetst den goeden oprechten niet, al hoe wel dattet hem somtijds wel soo laet aensien: dan het oude spreekwoordt blijft waer:

Al is de logen snel,

De waerheydt onderhaeltse wel.

Ennoch meer: De waerheydt is een Dochter van de Tijd. Oock: 't Komt al uyt, dat onder het sneeu duyckt.

Nec prodest malis nec ledit bonos.

*En kreunt u vrome niet: geen faem u
deught belast,
Noch boosen u verblijdt: geen faem u smet
afwascht.*

XXII. Bes

XXII.

Beter stil gestaen.

Plinius schrijft, *Præstat otiosum esse quam nihil agere.*

Dat is:

Beter is 't stil gestaen, dan hem selfs moede te maken met werck, dat tot geen nut gebracht mach worden.
Want als't Kindeken sijn Hoep, de Vryer sijn Boel; de Sangher zot de Musijcke; de Duyfhouder sijn Duyven; de Jager de Haes; de Weyman de Patrijs; langh genoegh gevolght heeft; soo is de Proye niet half soo veel weerd, als de onkosten die hy daerom gedaen heeft.

Beter stil gestaen.

*'t Is beter stil gestaen, dan dat men sich maeckt moe
Met sweetige arbeydt, die doch nergens nut is toe.*

XXIII.

Doorzheydt is arbeydt.

DE jonge knechtkens hip-
pelen aldus over de koor-
de, diese in haer eygen handen
houden, ende slingeren die on-
der haer voeten deur, daer sy
foo moede by worden, datse na
haer adem gapen, en dat het
sweet by hun aensicht neder-
loopt: dit is een konste of oeffe-
ningh daer geen profijt of eere
aen gelegen is; daerom is 't door-
heydt. Gelyck Guychelaers,
Aessack-speelders, Koordt-dan-
sers, en diergelijke dingen
meer, als alle konsten daer men
sich aen verwondert, ende geen
nut en schaffen tot het gemeene
besten.

Doorheyt is arbeyt

Een Sot door kleyn verstandt, suer arbeydt
op hem laedt,
Hy slooft, en 't komt noch hem, noch ye-
mandt aers te baet.

O

XXIV. Het

XXIV.

Het mist een Meester wel.

Het is niet nieuws in de plaetsen daer men gewoon is Schaetsen te gebruycken, dat een Man valt, soo hy de moedt heeft dat hy weder op staet, en gaet sijn gangh oft niet geschiedt en waer: daer men mede te verstaen wil geven, dat niemant haest om een kleyn ongeval den moedt verliesen sal, het zy in sijn Rijckdom, in sijn Rekening, in sijn Ridderlijke daden, in sijn Amoreusheden: dan moet met den Alchimist dencken, noch eens sal ick dat gaen beginnen, per avonture sal* dan wel zijn geraeckt: ende soo het weder den selven gangh gaet, moet men de plaetse veranderen ende soecken onbekende lieden, daer de klokken een andere klanck geven.

Het mist een Meester wel.

*Troost u hier mede, al die 't gaen buyten
waen en gissen,
Dat op een gladde baen d'ervareuste kan
missen.*

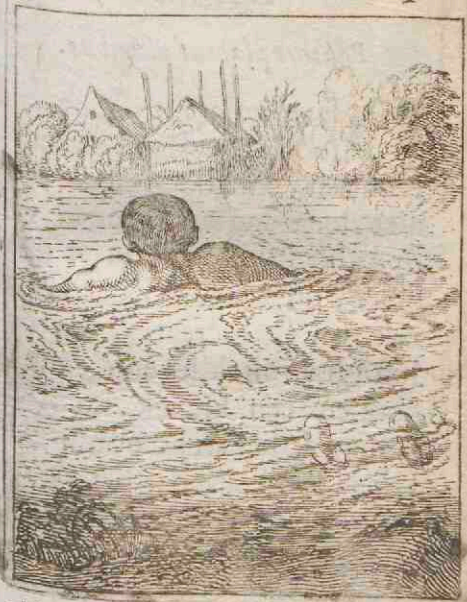

XXV.

Wie wat weet / die komt
het te pas.

E En Man swemmende
in het water sonder
eenigh behulp, dan alleen
op sijn wetenschap : geeft
te kennen, wie wat geleert
heeft, dien komt het in den
noodt te hulpe; die konst
verlaet sijn Meester niet.

Wie wat weet, die komt het te pas.

*Als 't ongeluck den menscb maeckt arm, be-
royt en bloot,
Soo helpt de trouwe konst haer Meester in
den noodt.*

XXVI.

Pessima placent pluribus.

DE meeste menschen zijn soo gesint, datse eerlijcke Konsten, goede Ambachten, niet doen dan gedwongen van de behoefteghydt: maer dobbelen, droncken drincken, dat noemen sy recreatie, en een lustigh vrolijck leven; ende sy koopen een kranck hoofd en lamme leden wel dier om gelt. Dit is soo klaer dat het vorder uytlegginge niet en behoeft.

Pessima placent pluribus.

Tot ondeught vol wanlust kun veel beegerig
rekenen,
Die men tot deught vol lust, schoorvoetend
voort moet trecken.

O 4 XXVII. Dupcht/

XXVII.

Duyckt / laet overgaen.

Hier mede wordt te verstaen gegeven aen alle luyden van kleyn vermogen, datse haer niet en stellen tegen haer meerder oft overhoofd, ja al geschiedt haer schoon ongelijk: maer veel eer duycken en schuylen, soo langh den regen ende onwedert over is, gelijk dese arme Kramer onder den Hoybergh, op dat sy te beter geruyst mogen zijn, ende minder be-
moeyenisse, onrust en ongemack te lijden hebben, volgende den aert van een Karper, die eens voor het net gewest is, laet hem niet vangen: maer als hy merckt datter onraedt van Visschers en Netten by hem is, soo schiedt hy met sijn hooft in de grondt, ende blijft alsoo in de modder steken, tot dat het Net over sijn lijf heen gesleept is.

Duyckt laet overgaen.

*Die duyckt, ontduyckt veel ramps, dies
moet by zijn berooft
Van sin, die worstelt met sijn stercker over-
hooft.*

XXVIII.

Wie weet waer?

DE woelende neerftige mensch moet altijd doende wesen, spannende sijn netten op alle hoecken van de Wereldt, om Rijckdom te vergaren, die nu de hooghste Santinne hier op aerden wil wesen: dan sy is soo glat als een Ael, die hem wel laet sien en grijpen; maer ontwringht hem (door hulp van de Fortuyne) uyt de Gierigaerts handen, en weet niet waerse leydt ofte waerse gebleven is: dan moet de hangel van neerftigheyt weder uyt in 't water, om andere diergelijke Fisch te vangen. Dit komt oock voor alle Minnaers van Vrouwen te pas, die gelijke avontuere loopen: alleliehebbers van konstige Schilderyen, van Bloemen, Hoornkens, Diamanten, Peerlen en andere Juweelen, die met moeyten gevicht ende gevangen worden: maer worden meer met forge besleten, dan of hun hangel noyt in sulcke perniculeuse wateren gevicht hadde.

Wie weet waer.

*De hoop van geyle min, van eer, of van profijt,
Doet veel tijds dat de mensch vergeefs sijn
tijdt verslijt.*

XXIX.

Terret & trepidat.

Een Landts-knecht die op een buyt gaet, maect anderen bevrees: die hy over komt: maer hy selfs slacht de Haes, die altijd om siet, en is besorght en vol vreesen, houdt altijd wacht, op dat hem niemandt en komt verrasschen, ende voeldt geschreven in sijn gepeyns ende sinnen:

*Quidquid à vobis minor extimescit,
Major hoc vobis Dominus minatur.*

Dat is:

Wat een minder van u vreesst/
daer wordt ghy van meerder
Heere mede gedreyghet.

Terret et trepidat.

Sulck een kan nimmermeer gerust noch vro-
lijk wesen.
Die anghstigh vreesst, en doet met angst
een ander vresen.

XXX.

Ick geeft haer weder.

DEn wereltdlijcken handel ende wandel is den aert van de Spiegel niet ongelijck: want in de Spiegel niet dan een schijn, het dingh dat ghy daer in sien wildt, moet ghy selfs voor u brengen: wat personagie ghy in de Wereldt spelen wildt, moet ghy in u selfs vromen. Een Sot, een Courtifaen, een Krijghsman, een goet gefel, een elen Baes, worden al in den Spiegel gebootst: maer soo haest sy vertrecken, vergaet haer gedachtenis, gelijck of sy daer niet geweest en hadden: dan een wereltd-wijs man schijnt wat deur sijn schriften te willen overschieten: maer het is al windt, ende een handt vol Sons.

Ick geeft haer weder.

*Al toon ick u in my na 't leven soo ghy
zijt,
Soo haest als ghy vertreckt, soo haest ben
ick u quijt.*

XXXI. Op

XXXI.

Op dat het recht ga.

HEt is een werck van een goet Vader des Huysge-
fins, al sijn doen ende laten daer
toe te stueren, dat sijn gefinde
mach wel-varende zijn aen lijf
ende aen ziele: Daerom betaemt
het hem den jongen te leeren, die
meer jarigh zijn te rechten, ende
met loon den wel doende te ver-
gelden, op dat het hem ende
de sijne wel en recht ga. Soo
mach hy dese Sinne-pop aldus
uyt-beelden, met een handt
die de veeren aen een Pijl lijmt,
op dat des Schieters konst met
een bequaem instrument trefse
het wit daer op gemickt wordt.

Op dat het recht gae.

*Bekoedt ô Heer u kerck voor duyvels duyfter
stricken,
Veert ghy de bout, om juyft op waerheyds
wit te micken.*

XXXII.

Ad pompam tantum.

DEse Jonckerkens die haer op-proncken met Pluy-
magien op het hoofd, gouden
Ketens op zijden Kleederen om
den hals, vergulde Swaerden
op de zijde, zijn de mannen niet,
die in den oorloogh de vroom-
heydt te wercke stellen, en
zijnder oock niet nut toe: maer
op een Luytjen te slaen, een
Musijckjen te singen, dat past
haer beter, en in een Proceffie
uyt te munten als een Beeltjen
op een stockjen.

Ad pompam tantum.

Dit juyste pluympje, en al 't vrouwen gier-
sel, melt,
Dat ghy een pop op straet, maer geen man
zijt in 't velt.

XXXIII. Dpen

XXXIII.

Dyden weet wat.

Veel dingen kunnen gevoeglijk in een kleyne plaetse gestout werden, ende mogen door vlyen hen stede bequamelijck krijgen; die over hoop geworpen zijnde, veel ruymte souden beslaen. Desgelijcksmach men veel Questien, Rekeningen ende andere Geschillen schicken en buygen, datse soo heel contrarie niet en zijn als sy wel schijnen: Ende een goedt Man of twee (die verstandigh zijn) schijnen en vlyen met billickheydt altemet soo veel sware saken, als seven Schepens doen met het uysterste Recht.

Vlyen weet wat.

*Voordachtigh goet bestier, verstant schran-
der engau,
Vlijdt veel in plaats beknopt, die anders
waer te nau.*

XXXIV.

Hyleut / die 'tleut / ick en
leut naet.

DIt is een Waterlandts Bar-
barisch spreekwoordt ,
als sy willen seggen : *Hy gelooft,
die't gelooft, ick en gelooft niet.*
Daerom heb ick dit willen ge-
bruycken by de monstreuse bee-
sten, in de achtste tafel van Asia,
geroert door Ptolomeum in sijn
Geographia. Het is wonder dat
de Oudtheydt onversocht, dus
lange daer op gestaen heeft:
maer onse nieuwe Schippers
ende Stuerluyden, die nu over-
al gevaren hebben, vinden daer
af noch teken noch mercke.

Hy leut diet leut ick en leut naet .

*'t Sijn sproockjens, om daer mee de tijde
wat te verdrijven
Van Kinders, malle luy, en suffe oude
wijven.*

XXXV. *Luid*

XXXV.

*Quid Domini facient, audent
cum talia fures?*

DE pracht en hovaerdye is heden-
daeghs soo hoogh gerefen, dat de
menschen haer selven, noch de staet of
geslachte daer sy af gekomen zijn, niet
eens aen en sien: ja willen de Vorst met
sijn Edeldom geene praëminentie ofte
voorbaerlijckheydt laten, in Huysen te
timmeren, in kostelijcke Peerden en
Koetswagens te beryden by der straten,
in kleedinge, in Bancketten toe te maec-
ken: ja bysonder die luyden, die haer
goedt niet van erffenisse gekregen, maer
met woekeren, rooven ende vrybuy-
ten (door ongeoorloofde middelen) te
famen geschraept hebben, ende doen sy
't selve niet, soo doen het gewisselijck
haer kinderen ofte erfgenamen: ende
maecken met sulcke middelen haers Va-
ders roof uyt te deelen aen die geen
daerse afgekomen is, dat sijn de armen
die sy het bloedt te keel uytgeparst heb-
ben.

*Quid Domini facient audent cum
talia fures*

*Het onrecht goet maect onbetamelijcke
pracht,
Maer niemandt deughdigh, eerlijck, edel,
noch geacht.*

P XXXVI Goedt

XXXVI.

Goedt schimmanſchap.

En dingh 't welck met verſtant gedaen wordt, dat ſeydt men Goedt ſchimmanſchap te weſen: gelijk als yemandt een nau-halſde Vleſſe met wijn of water vul- len wil, ſonder ſtorten of plengen, die ſet een Trech- ter op de mondt; en giet dan vry toe, het ſal wel ge- lucken.

Goet Schimmanſchap.

*Tijdt en haef werdt verſpilt, van die, die
niet en weet:
Verſtandt plenght noch en ſtort, maer giet
door goet beleet.*

XXXVII.

Effen uyt.

DE Quist-goedt, die over al de gilde speelt, mach dit voor een Poppe gebruycken, om daer door bekent te maken, wat hy in sijn lever voert: wilt dan soo gelucken, dat sijn leven en goedt gelijk een eynde nemen, soo is de Koe op de rechter zijde gevallen; en soo niet, soo mach hy gaen bidden voor een arm man, die sijn tijdt vergift heeft.

Effen uyt.

*'t Komt selden effen uyt. laet eer u wyant
erven
U goet: dan dat ghy soudt in armoedt moe-
ten sterwen.*

XXXVIII.

Stamus hoc Danai loco.

DE kinderen van dese Landen looren met den anderen, wie sijn rugge buygen sal in een ander sitzende kindts schoot, die met de handen sijn ooggen toe houdt, om dat sijn mede-gesel op hem springen sal, in maniere als men te peerdt rijdt, ende als hy boven op hem sit, vraecht hy met dese woorden, *Pick, Oly, Graef*, de handt opsteckende, en soo 't de Legger raden kan wat hy opgesteken heeft, soo moet de Legger springen, ende de Springer wederom leggen, tot dat hy 't oock weder raden kan, ende de hooghmoedige Springer moet des demoedigen peerdt wesen: de woorden betekenen, *Pick*, dat is: als de Springer een vinger alleen opsteekt. *Oly* is: als hy twee vingeren opsteekt. En *Graef*, dat is: als hy de volle handt opsteekt, buygende de vingeren nederwaert, gelijk als men krabt of kloort. Wat mach men hier bequamer mede te verstaen geven, dan dat der Tyrannen hooghmoet ende vreespoet heel los ende wanckel staet, altemael hangende een van de nabuer Heeren of getreden Vassalen, die hem met looden schoenen na gaen, om tijdt en gelegentheydt te treffen en raden, om hem van sijn reuckeloose tyrannye te doen storten, daer by het woordt van Seneca:

Stamus hoc Danai loco. En volght: *Unde illa cecidit tu me superbum Priame, tu timidum facis.*

Dat is:

Wy Grieken staen nu in de stede daer de Trojanen gevallen zijn. O Priame (sijdt Agamemnon) ghy maectt my opgeblasen, ende vol dwinen saeghachtich

Stamus hoc Danai loco.

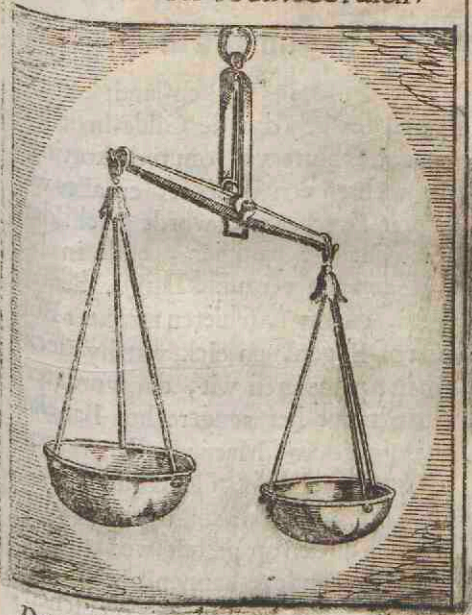
Is spotlijck dat men op des wereldds hooghheydt pocht: Voorwaer hy stont noyt vast, die onsfacht vallen mocht.

XXXIX.

Stom en rechtveerdigh.

En oprecht effen man, die in alle sijn handel en wandel rechtveerdigh bevonden is, die en behoeft geen groote welsprekenheydt om sijn sake te verdedigen, en bekleeden met een lieflijck praetjen; Recht moet met hem recht zijn, sonder daer yet veel om te bewimpelen. Een rechten aert van de Balance, die ongevalft (sonder aensien van persoone) de rechte wichte toont, ende de waerheydt aen den dag brengt.

Stom en rechtveerdich.

*Dat recht is wijft hem selfs, ten hoeft niet
dat men 't met
Kunst-klappighs loose glans bewumpelt of
blancket.*

XL.

Sp micken al op.

HEt is in Walsch-landt een gebruyck dat de Gilde-broeders van de Schutterye, om tijd-kortingh aenrechten een Bancket, en alles wat in dat Bancket is, wordt geschildert op een wit pampier, ende in het midden een vergulde Duyvel aen de pen, daer sy na schieten met haer Bussen of Bogen, en elck wat hy raecht in het pampieren wit, dat wordt terstondt uyt het aengerechte Bancket hem gegeven: Maer wie den vergulden Duyvel treft, die wordt gegeven fulcke somme van penningen, als daer by hen-lieden op gestelt wordt. Hier mede willende te kennen geven, dat het meestendeel van de menschen, trachten al na rijckdom, al hebben sy haer noodtdruft van de Fortuynbekomen, zijn noch onverfaet, ende worden hoe ouder hoe gieriger.

Zy micken al op.

*Is grondeloos te versaeen de geldtsuchtige
vreck:
Al wast sijn rijckdom, noch al meer wast
sijn gebreck.*

XLI.

Non odit tamen.

DIt is een troostelijck be-
 sluyt en opmerckinge van
 alle goede benaude herten, die
 haer op den Heere vertrouwen,
 sekerlijck houdende, dat al wat
 Godt den boosen toe laet, om
 over hen luyden te tyranniseren,
 dattet altemael geschiet tot ha-
 ren besten, af-snoeyende met
 het mes van tribulatie, al de
 overige tacken van quade
 lusten, die de rancken van
 deughden het sap en voedsel ont-
 trecken souden met dit woordt:

Non odit tamen. Dat is: **Doch-
 tans haet hyse niet.** Anders wor-
 ter wel by geset, *Sic, quos di-
 ligo.* Dat is: **Alfoo / die ick lief-
 hebbe ofte beminne.**

Non odit tamen

*Met armoedt, sieckt, pijn, druck, ramp,
 noodt, onspoet, verdriet,
 Snoeyt Godt ons dertelheydt, maer haet
 ons lijkwel niet.*

XLII.

t Is een Boer niet diets
te maken.

E En Boer meet allemans
staet by de sijne; daerom,
als hy yemandt fiet, die wat
uyt-munt boven sijn bueren, soo
denckt hy dat sulck een die staet
niet lange voeren sal mogen;
want hy meent dat nergens meer
mede te winnen is als met zayen
ende dorsschen, ende met
Koeyen te melcken. Ey arme
Kinckel, de Peerden die minst
doen, geeft men de meeste Ha-
ver te eten: Practijcke wint
meer in een dagh, als ploegen
ende dorsschen in een heel jaer.

Tis een Boer niet diets te maken.

*Met botte volck kan niet begrijpen, dat
practijck
Meer doet als arbeydt, om te werden eel
en rijck.*

XLIII.

Soo langh de Roe wanckt.

VEel menschen zijn deughdelijck, soo langh sy onder het kruys en verdruckinge leven: maer als de Roede van den eers is, soo worden sy luy in den dienste Godts. Gelijk een Drijf-tol, die niet meer geslagen of gegispt en wordt, die valt haest in onmacht ende blijft liggen.

Soo langh de Roe wanckt.

*Luy. vadfigh, log en traegh, tot wel doen
heel verlijft
Sijn wy ó Godt! tot dat u slaende kant ons
drijft.*

XLIV. *Finis*

XLIV.

Finis ad alta levatis.

Hoe hooger geklommen, hoe swaerder val, is het oude spreekwoordt; en daer is niet in dese wereldt, of het moet na het eynde loopen: dan als de hooge, grootmoedige tot op den top zijnder voorgebeelde hoogheydt gekomen is in rijkdom, in staet, in vermaertheydt, soo valt hy met meerder gedruys, en sijn val wordt deur de Fame uytgeroepen ende verspreyt in alle hoecken.

Finis ad alta levatis.

Ghy die door soo veel sweet na 's wereldts
hoogheydt rent,
Staet stil en siet eens op, dit is u wenskens
endt.

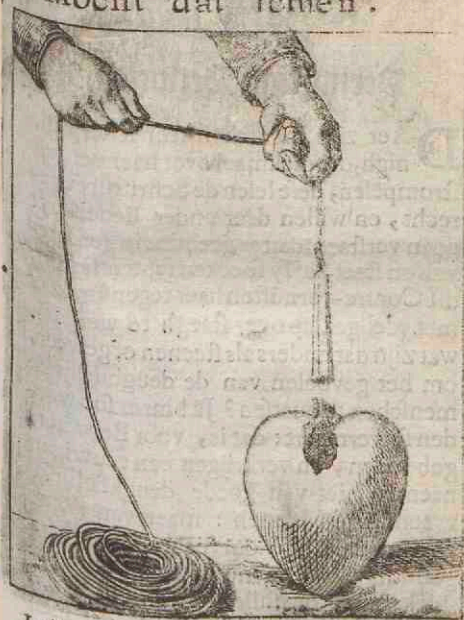
XLV. Mocht

XLV.

Mocht dat schien.

DE eerste Emblema van D. Adrianus Junius schrijft: dat Neptunus, Pallas ende Vulcanus, quamen by Momus, begeerende sententie op haer geschil, 't welck was, wie van hen drien het beste ende nutste dingh des wereltds soude aenwijzen: Neptunus bracht een Paert, Pallas een Huys, Vulcanus een Mensch. Momus na sijn aert berispte den Schepper, om dat hy hem geen tralie op sijn hart gemaect hadde, dat men mocht klaer beschouwen wat hy daer in verborgen droegh: welcke kennisse hier uytgebeeldt wordt by een Diep-loot op een Hart, met het woordt, *Mocht dat schien*: seker zijnde, dat men 's menschen gepeynsen niet peylen mach, als de diepte van de Rivieren ende Wateren.

Mocht dat schien.

*Iedien men met de pijlmocht meten 's hert-
sen grondt,
Men want het meestendeel verscheyden van
den mond.*

XLVI. Der

XLVI.

Vernuftigh Betweter.

DAer zijn menschen feer scherpsinnigh, die dickmael over haer vernuft strompelen, dese lesen de Schrifture averrecht, en willen daer ander lieden uyt doen verstaen, datter geensins in geschreven en staet, of sy soecken sententien om die Contre-vernufften haer tegensprekers met ydel geklap over staegh te werpen, wat zijn dat anders als steenen of geweens om het gevoelen van de deughdelijcke menschen te quetsen? Ja! maer soo worden sy vermaert: dat is, voor Betweters gehouden, en verkrijgen een eeuwig naem, niet van goede deughdelijcke vreedtsame Mannen: maer van stoute Campioenen en Voorvechters van haer gefintheydt. Die nu selfs voelen datse sulcks zijn, die sullen terstont roepen en krijten als magere Verckens, dat men haer eere te na gesproken heeft: maer niemandt wordt gequetst dan van hem selfen.

Vernufflich Betweter

Geen vernuft begrijpt, wilt ghy hert-
neckigh drijven,
En leert voor goet doen, ons slechts knib-
belen en kijken.

XLVII. Te-

XLVII.

Tecum habita.

M En seydt voor een spreek-
woordt, dat niemant vorder
springen mach, dan sijn stock oft pols
langh is, dus die dan droogh en schoon
over sloot, dat is, door de werelde
komen wil, die moet sijn teeringe
schicken na sijn neeringe, of soo hy
anders doet, sal vallen in sulck water,
dat is, ongeval, daer hy niet garen
wesen soude, besmullende sijn naem
en faem met een oneerlijck eynde,
't welck niet geschiedt soude hebben,
had hy met desen Jongelingh de sloot
overleydt en gemeten. Dit woordt is
uyt Horatio genomen, die seyde:

*Tecum habita, ut noris quam sit tibi
curta supellex.*

Dat is:

Woont by u selven / op dat ghy
weet wat u huygstraedt vermach.

Tecum habita.

Die staet set na sijn goet, sijn macht meet,
en bedenckt,
Springt drooghs-voet over, daer een an-
der in verdrenckt.

Q XLVIII. Elck

XLVIII.

Elck doecken na sijn aensicht.

⁂ **I**S mijns bedunckens beleeftheydt, en men elck kan doecken na sijn aensicht, dat is, dat men sich weet te voegen na de humeuren van yder een daer men by komt en praet.

By de Geleerde, van Wetten en Rechten.

By Krijgers van buyt, van schansen en vechten.

By Koopluy van scbepen, van waren, en gelt.

By Boeren, wat zaet dat sy hebben te velt.

By sotten moet men wat jocken en mallen.

By de Geestelijckheydt uyt het boeckjen kallen.

Want die een Vrouw of een Sot veel wil seggen wat in Bartholus en Baldus, en een Landtsknecht wat in de Bybel staet, die set (by manieren spreken) de Koe een gouden huif op, die haer in ⁂ minste niet en past.

Elck doecken nae sijn aensicht.

*Sulck een is recht beleeft, die yder na sijn
staet
Kan doecken, en soo elck gebeckt is met haer
pr act.*

Q 2

XLIX. Half-

XLIX.

Kalfjen spaert u hof.

Hier fiet ghy eenen fuy-
nigen aert van de raed-
fame Liedén, die de geglom-
men Kolen van haer over-
fchietende vyer, in een Kool-
pot smooren op datse niet
fouden vergaen, fonder
eenigh nut te doen. Ver-
manende elck een, fijn
goedt in tijts te fparen, op
dat men in de oude dagen
geen gebreck foude hebben.

Kalfjen spaert u hoy.

Die't overschot bewaert, en fuy-nigh wesen
kan,
Heeft, als den doorflagh mist, weer wat
te tasten an.

L.

Quæ nocitura tenes.

EEn Schuym-spaen is een galick ende bequaem instrument, om alle spijs die men in Ketels ofte Potten met ruym sop over op 't vyer hanght, daer mede af te scheppen het verdervende opwerpsel ofte schuym, dat door de hitte van het vyer boven, ende aen de eene zijde gedreven wordt. Daer mede willende te verstaen geven, dat elck Man, merkende in sijn huyshoudinge eenige twist, dat hy hem van dien sal ontledigen, van die geene die de oproermaeckers zijn, mer die van haer dienste te verlaten, ja al waren 't alschoon Sonen ofte Dochteren, die voor een tijdt versendende in ander lieden dienste ende obedientie, om alsoo het onweder in sijn huys tot stilheydt te brengen, na het veersken van Cato:

Quæ nocitura tenes, quamvis sint obarsa relinque.

Dat is:

Macht u quijt u schadelijck / al is 't
u schoon seer lief en weert.

Quæ nocitura tenes.

Schuymt het opwerpsel af, al schijnt het
schoon mée vet,
't Geen schoon en reyn is, werdt met luttel
vyl besmet.

Q 4

LI. Denckt

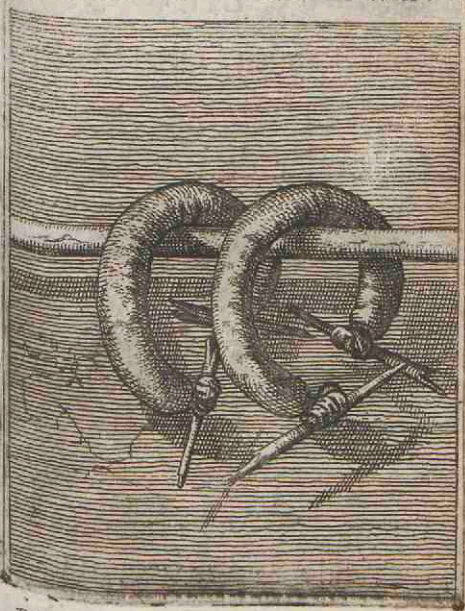
LI.

Denckt niet watter in was.

DE curieusheydt wert niet recht genoemt een Stiefmoeder van 't geluck; Veel zijnder die geen beulingen en meugen, wanneer sy dencken wat onreynigheydt door de darmen heeft geloopt. Een bekeerde Sondaer moet men niet achten voor sulcks als hy was, maer voor 't geen hy nu is. Sal men den raedt van een wijs man verwerpen, om dat hy in sijn jeught wat geschroeft heeft? dat voorby is, is windt; wat komen sal, is onseker; hy is wijs die het tegenwoordige tot sijn nut en oorbuer weet te gebruycken.

A. R.

Denckt niet watter in was.

*Proeft eer dat ghy mijn laeckt, en smaect
 ick u dan wel,
 Denckt niet wat in mijn was, of wat ick
 vullen sel.*

Q 5

LII Deel

LII.

Veel Vlaggen / luttel Botters.

HEt is een spreek-woort onder de Boodts-gesellen, dat wat Schipper veel Vlaggen op sijne masten voert, die geeft luttel Botters in de Grutten. Desgelijcks is 't met dese sobere Jonckers, die by der straten gaen proncken met veel Dienaers, en in haer Keucken is de Soppe heel mager.

Veel Vlagghen, luttel Botters.

*'t Is wel een pronck-sot, die om d'yle ko-
vaerdy
Moet eten magre sop, en kale dunne
bry.*

LIII.

*Als my Fortuyn tot hoogheydt voert,
Soo laet ick geen dreck ongheroert.*

Als de ellendige, arme of onguere menschen door eenige avonture tot regeeringe of Land-bestuer geset worden, soo en weten sy niet hoe sy haer tegen yeder man dragen sullens roeren het al om, van oude Privilegien of Willekeuren, om haer goede deughdtsame Onderfaten te plagen, soo dat het oude spreek-woort waer wort:

*Als niet komt tot yet,
Is 't allemans verdriet.*

Als my Fortuyn tot hoogheydt voert,
Soo laet ick gheen dreck ongheroert.

Wanneer d'onguere raect, door 't luck tot
heerschappy;
Soo is by maer een plaegh van d'arme bor-
gery.

LIV.

Och hoe slecht hebt ghy 't.

Als een mensch soo verre komt, dat hy op 't vriendelijck willekoom heeten; handt douwen, omhelsen van sijn landts-heere, of op jonste en juygen van het gemeene volck hem verlaet, ja of vertrout, die is verre uyt sijn course, om te geraecken tot een gewenschte Haven van ruste en veyligheydt; ende heeft het immer soo slecht, of hy eengladde Paling by de steert gevat hadde: want Heeren jonste ende Volckstrouwe, staen soo vast ende onbewegelijck, als de Weerhaen op de Kerckstoren.

Och hoe slecht hebt ghy 't.

Fortuyn-geliefden mensch, die 't ongeluck
schier tert,
Ghy hebt geluck; 't is waer; doch glibb' righ
by de steert.

LV. Vir-

LV.

Virtus liberalior.

W At roemt de mensch van de
Fortuyn,
Die doch soo los staet, en soo kuyn;
Al geeft sy somtijds goedt en eer,
Seer lichtlijk gaet sy 't nemen weer:
Haer wufte ongestadigheydt,
Van veel onwijse werdt beschreydt:
Maer gaven van de milde deught,
Sijn wijsheydt, en genoegens vreught,
Gedult, reden, en goedt verstandt,
Daer door hy self set na sijn handt
Het avontuer, hy puft, belacht
Haer gramme, onmachtige macht.

A. R.

Virtus liberalior.

Geen de fortuynne wy gaf, ontrockt se schie-
lijk my:
Maer gaven van de deught, die blijven
eewigh by.

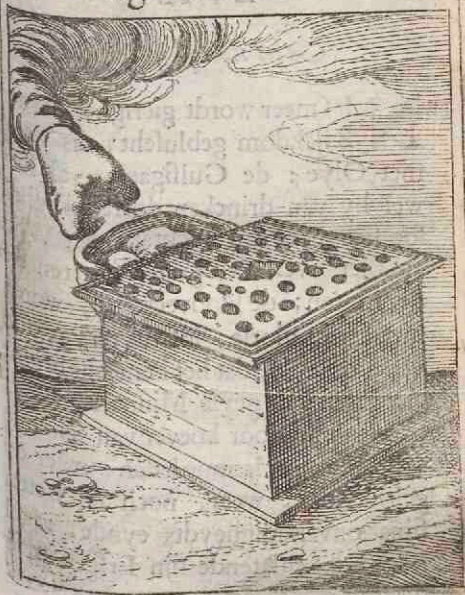
LVI. Mignon

LVI.

Mignon des Dames.

En Stoof met vyer daer in, is een bemindt Juweel by onse Hollandtsche Vrouwen, bysonder als de Sneeu-vlocken vliegen, ende Hagel ende Rijp het lof van de boomen jaeght: die dan by hen lieden de twee de plaetse van geacht te wesen wil bejagen, die moet hem stellen om haer te dienen met een soete, boertige, vermaeckelijcke praet, mijdende alle dorperheydt ende vilonie, sonder haer kaeckelen ende snappen te berispen, nimmermeer haer puys-pronckende kleederen te bejocken; maer al prijsen wat sy doen en voortstellen, dan sal hy in haer geselschap voor een volmaeckt Courtisaen gepresen worden.

Mignon des Dames.

*De koude winter maect my lief, en seer bequaem;
Soo dienst gedaen te tijdt, is dubbelt aengenaem.*

LVII. *Alit*

LVII.

Alit non suffocat.

Niet meer wordt gierigheydt met Rijkdom gebluscht, als Vyer, met Olye: de Gulsigaert, al hoe wel hy van drincken dorst krijght, soo siet men hem nochtans van Wijn en Bier overladen gaen slingeren by der straten: de Hooveerdige, wordt met eere, glorie, lof-tuyterye, soo verre verseylt, dat het hem selfs begint te walgen: de geyle Minnaer, wordt overstolpt, door koever van schoone vrouwen, en lamme leden: maer de geltsuchtige, weet, noch sal weten sijns onversadigheydts eynde, regel noch mate; latende sijn Erfgenamen de sorge ende moeyten om te ver-teeren.

Alit, non suffocat.

*Wat sleept ghy gelt-gier sot, dus veel goet
bymalkaer?
U vyer bestiger vlamt, ey arme Martel-
laer.*

LVIII. 't H.

LVIII.

t'Jffer niet in/ en 't komter uyt.

NOch in de Vyersteen
 noch in het Vyeryfer
 en is geen vyer; maer wordt
 daer uytgeslagen met kracht:
 soo is in een plomp ver-
 standt oock luttel vernufts:
 maer krachtige dwangh doet
 daer dickwils uytportelen,
 dat men niet soude achten
 daer in bedeckt ende verbor-
 gen te wesen.

t'Jffer niet in, en 'tkomter uyt.

*Door naerstigheydt en dwangh, werdt
 vaeck melopgeweekt
 't Vernufts, dat onder d'as van plompheydt
 lagh bedeckt.*

LIX.

In magnis & voluisse sat est.

EEn groot-moedigh ende verstandigh man, die sijn vernuft te werck set in dingen van grooter waerden, die van een Idioot niet verstaen kunnen worden, en bewijst met Reden dat sijn propositie of voor-geven voor goetd wordt aengenomen; al en valt dan juyst het eynde soo goetd niet als men waent, sooblijft hy nochtans een treffelick en fraeyer Man, die sulcke dingen heeft derven voorgeven, en dat met waerschijnlijcke Reden vroet gemaect, aen die geene die het oordeel toequam, om aen te nemen voor goetd, of te verwerpen voor quaet: want de Oordelaer is altijd meer geacht, als de Voorgever ofte Ingenieur: daerom hebben wy hier gestelt de Wereldt-kloof op Vyfels, met het woordt:

In magnis & voluisse sat est.

Dat is:

**In groote dingen is de wille ge-
noeghsaem.**

In magnis et voluisse sat est.

*Die sijn voorgegeven groot, met reden kan
bewijzen,
Al g' luct het niet na wensch, sijn moedt is
noch te prijsen.*

R

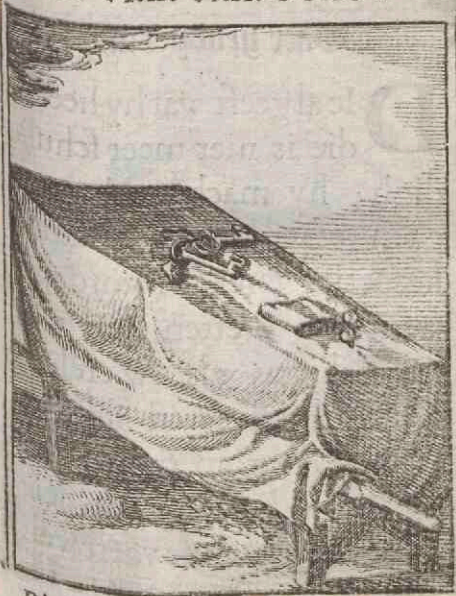
LX. Dum

LX.

Dum vixit, vixit bene.

DEse Sinne-pop wijst aen, met een lijck daer een swart doot kleedt overgespreydt is, en daer op een bosch Sleutelen, met een brief daer by, die men noemt *Beneficie van Inventaris*, dat is te seggen: Dat niemant het Sterf-huys wil aentaf ten ende de schulden betalen, dan by *beneficie van het Hof*, op conditie, soo de Rekeininge strecken mach. Want daer zijn veel lieden, die soo wel leven datse alle haer vrienden ontcrven, gelijk Terentius seydt:

Dum vixit, vixit bene: sed hi at scis non multum haredem juvant.

Dum vixit vixit bene.

Die heerelick sijn haef, terwijl hy leeft, verdoet; Maeckt datter niet en werdt gekibbelt om sijn goet.

Beslagh.

Daer hebdy 't al.

DIe al geeft wat hy heeft,
die is niet meer schul-
digh; hy mach oock voor
geen quaet betaler of banc-
keroetier gerekent worden;
want alle Wetten (soo wel
Geestelijke als Wereld-
lijke) absolveeren sulcken
Man: Daerom stellen wy
dat hier in het leste van dese
Rekeninge; ende vaert wel.

Daer hebdy 't al.

*Te recht een yder op mijn slechte dichtens
smaelt,
Ick geef al dat ick heb, ey, neemt het voor
betaelt.*

R 3

ROE-

ROEMER VISSCHERS
 MINNE-POPPEN.

I.

Sij weet 't secret.

En Slot gemaect met letters, als men nu dagelijks fiet onder de Neurenburghsche waren: kan niet geopent werden, dan by de gene die het secret weet van de Letters, die op malkanderen moeten gestelt wesen, en die gebrocht onder den beugel, soo sal hem de sluytinge ruym geven, en het Slot daer gemakkelijk afgenomen werden. Dit is een Minne-pop voor de amoreuskens, die hare minne verborgen dragen, en dickwils liever fouden sterven, dan haer smerte van minnen tegen yemandt te kennen geven: en waer't datse sulcks deden, soo soude haer lieder sieckte wel haest wesen te helpen.

Sij weet 't secret.

*Helas, ick ben gevaen: hoe raeck ick hier
weer uyt?
Mijn lief, ghy weet 't secret, mijn vanc-
kenis ontsluit.*

R 5

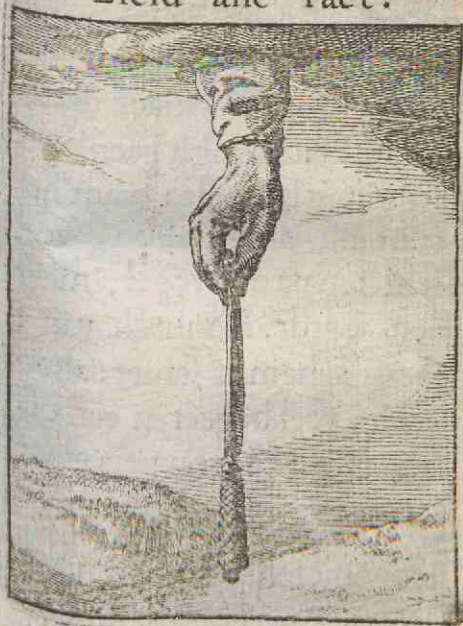
II. Ttefd

II.

Liefde aneraedt.

Liefde, die tot een goed vreedfamiĝh huwelijck den wegh bereyt, moet eerſt wel overleyt zijn met ouders of ander vrienden, die verder ſien dan de twee amoreuſkens doen, die door Venus en Cupido verblind zijn: het eerſte is in 't beginsel met beſchaemtheydt ende roode wangen aen de ouders te verſoecken, 't welck ſwaer ſchijnt; het andere gaet licht te wercke, maer breeckt ſuer op; want wat Venus bint (ſeydt het ſpreekwoort) dat ſcheydt de kneppel. Wordt geleken by een mes dat recht neerhangende, by het punt gevat is, ſchijnt met den eerſten ſeer licht, maer niemandt ſal 't drie of vier hondert Roeden verre dragen, of hy ſal 't laten vallen: ſoo ſal oock de minne die van twee goeliefkens ſonder of aneraedt beſtaen is, ſwaer en laſtigh vallen, als ſy voelen datſe niet hebben, niet weten, en niet geleert hebben om 'de huyshoudinge te onderhouden; de vrienden ofre ouders laſtense dryven, als een wrack ſchip by de wal om, ter tijdt toe datſe haer bekeeren, op genade bidden, ende om hulpe roepen: dieſe nimmermeer verkrijgen, of men haelter na om, of ſy oock weder haer oude gangen gaen.

Liefde aneraedt.

Licht, en lief in 't begin, werdt ſwaer in 't
eyndt met leydt:
Veeltijds, wat Venus bindt, de kneppel
twiſtigh ſcheydt.

R 6

III. Een

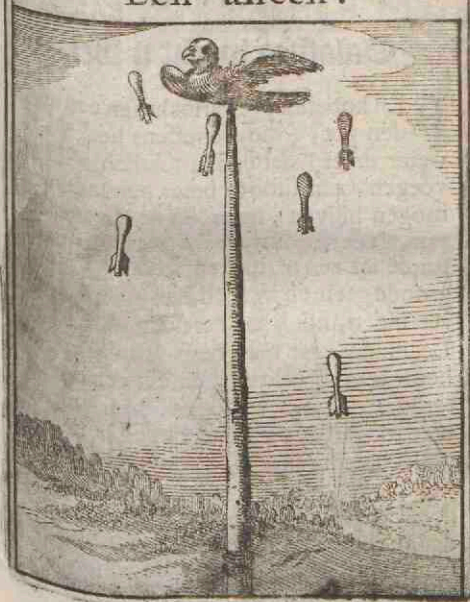

III.

Een alleen.

DIt is soo klaar dattet sonderlingh geen uytlegginge behoeft: want het is in alle dingh alsoo, veel schieten na den vogel, maer een wordt Koningh van 't spel, die hem af-schiet: alsoo oock: veel begeeren een officie, staet of vrouwe, maer een alleen triumphheert in het genieten. Veele dingen op een Juweel, Schildery ofte kleynodie, 't welck nochtans niet meer als een te beurte kan vallen.

Een alleen.

*Van duysenden bemint, ick hert en sin een
gaf;
Een triumphheert alleen, al d'ander zijnder
af.*

IV.

Galathea wacht u wel.

EEn koperen pot verfocht aen een aerden pot, (die beneffens hem in 't water dreef) datse sich t'samen wilden voegen, om alfoote beter behouden te mogen blijven: neen seyde de aerden pot, 't eerste onweer dat ons over quam soude ick aen u stucken stooten, en te gronde gaen, en gy soud daer geen schade aen lijden, noch aen eer noch aen goet. Leerende, dat men hem van sijn overhoofd moet wachten, en dat een dochter van kleyn vermogen, haer ontfie met jonghmans van veel hooger state, geslacht en rijkdom te converferen, of immers soo luttel als men mach, alrijdt denckende op de wijsheydt van den aerden pot. Het woordt **Galathea wacht u wel** / is genomen uyt de amoreuse Liedekens van den overtreffelijcken Nederlantschen Poët Pieter Cornelissen Hooft: die eenige Phœnix der duytsche Poëten, die ons tot noch toe ver- scheenen en ter handt gekomen zijn,

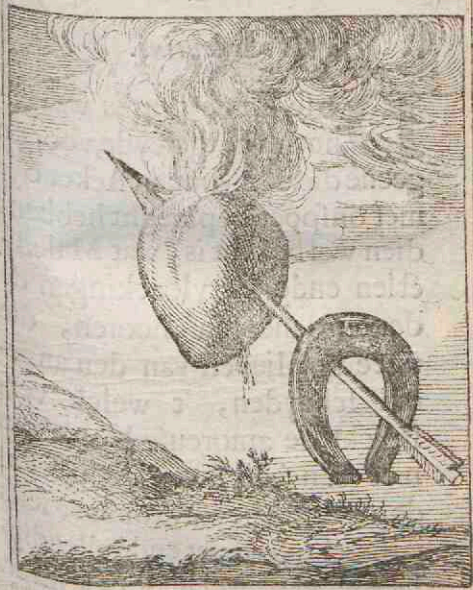
Galathea wacht u wel.

*Gevaerlijck alrijdt de vriendschap onge-
lijck
Van die die boven u verbeven zijn of
rijk.*

Penetrat & Solidiora.

't **I**S verlooren, hoe een hert
 Om en'tom gewapent werdt:
 Stael en yser is onnut,
 't Schilt van Pallas niet en schut;
 Daer het kleyne eunjer wicht,
 Doelt zijn groot vermogen schicht.
 Doch daer is wel goeden raet
 Tot dit onvermy'lijck quaet,
 Dranck van af zijn maect gesondt.
 Redens pleyfter heelt de wondt:
 Maer dit helpt niet, die kleynseert
 Wacht tot dat de wonde sweert.

*A. R.**Penetrat et Solidiora.*

Mit Pallas schilt bedeckt, heb ick de Min
 getert.
 Hy lachte schets, en schoot, ayme! recht
 in mijn hert.

VI. Ut

VI.

Ut ardentius.

DEſe Sinne-pop is welge-
noegh uytgeleydt, voor de
geene die der Minnen Acker oyt
met onspoet geploeght hebben;
dien welbeken is, wat Maledi-
ctien ende Vervloeckingen de
deuren moeten hooren, die
twee goe lieven van den ander
ſcheyden, 't welck ver-
ſtreckt de amoreuſe Hartekens
niet dan een meerder luſt en
degenegentheyt, tot haer ſelfs
jammer, verdriet ende ellendig-
heyt. Hoe wel het oock mach
getrocken worden tot liefde van
Godt en Godtsdienſte, en tot
liefde van wetenſchap en vrye
konſten.

Ut ardentius.

*Dat eunjer guygen loos, ſchijnt vry mijn
brandt te koelen,
Eylaes! 't is maer om my die beſtigb te doen
voelen.*

VII. Men

VII.

Men bindter meer.

En Jongelingh, staende op
sijn rechter voet, slaet met
sijn rechter hant aen sijn slincker
hiel ofte hack, een teken van on-
bekommertheydt over sijn ver-
lies, hem selven troost, datter
noch meer zijn van de selfde al-
loye, fingende:

*Hebt ghy u lief verloren,
Wat schade hebt ghy daer aen,
Soo kiest daer een ander voren, &c.*

Het waer wel goet dat alle men-
schen haer selven oock soo troos-
ten, slachtende die van Ype-
ren, die slaen (soo men seydt)
het Laecken in de beste vou.

Men vint'er meer.

*Ey sterft doch niet van rouw, als ghy u lief
verliest;
De scha is al verset, als ghy een ander
kiest.*

VIII. Postea

VIII.

Postea nullus eris.

Het is in de meeste plaetsen van Duytslandt een gebruyck, dat de Maeghden met blooten hayre gaen, en daer op voorgeraedt dragen een Krans met Bloemen, ofte andere welriekende Kruyden, tot een teken van eeren, ende onbesproken name en fame: dan als sy haer ontgaen, en overtreeden door lust van Cupidoos preken en smeken, soo wordter verstaen, datse haer Kransse met de voedt gestoten hebben: kan met recht geduydt worden na luydt deser veersfen:

*Omnia si perdas famam servare memento,
Qua semel amissa postea nullus eris.*

Dat is:

Al wat ghy verliest / tracht altydt om u goede name en fame te behouden: want als die eens buyten deure geset is / soo sult ghy daer naer niet meer in eeniger weerden gehouden werden. Waer het saeck dat hier de Banckeroetiers, Overspeelders, Gulsigaertes, Meyneedige op achten, en overleyden de oneere die hier uyt volghet, sy souden haer leven soo lichtveerdigh niet aenstellen.

Postea nullus eris.

Die let op malle lust, en op Cupidoos klackt,
Verteert haer eer, en werdt daer na niet meer geacht.

IX. C'est

IX.

C'est par là qu'elle parle François.

DEse jonge Weduwen zijn soo angh van huwen, als men daer tegen haer af spreeckt, datse schijnen schier een Nonne te willen worden; dan 't en is dat niet, het is wat anders dat sy dencken, haer gepronck ende geprael, haer net gefet doecksen, haer sier gelaet en minnelijck wesen, 't staen voor de Spiegel, haer geparfumeerde kleederen, die spreken genoegh, al swijgen sy stil. Het is al Courtoisye, die een trapken hooger als beleeftheydt staet.

C'est par là qu'elle parle François.

*Hoe Minneloos en koel ghy lijkt door u
praet,
Soo klapt dit Spiegelen, en opgesmuckt
gieraet.*

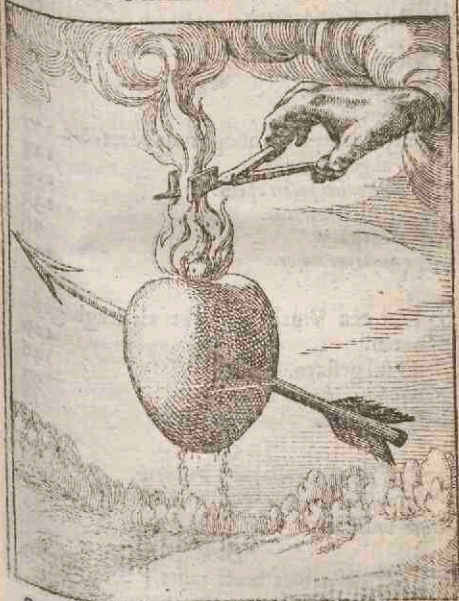
S X. Loofs-

X.

Lootsmans water.

Het sal veel lieden vreemt geven dat hick dese Sinne-pop brenge op de vryagie: dan voorwaer een goet Schipper, al hoe wel hy verstandigh ende wetende is in sijn neeringe van de Zeevaerts, soo sal hy nochtans op sijn eygen kunde niet zeylen, op al fulcke Zeehavens, daer men Loots-luyden gewoonlijk is te gebruycken, dan besicht beneffens sijn verstandt, eens anders ooge ende voorsichtigheydt. Veel meer behoort men in de onbedachte jonge amoureuheydt een Lootsman te vragen, war Gronden ende Klippen in de Haven des Huwelijcks te wachten zijn: Dus dan sal't niet seer onbequaem zijn, met een Snuyter, dat is, met ouder Liedten bestier ende raedt, de blaeckerende vlamme der Minnen te besnoeyen, ende brenge de twee Kapen, dat is, liefkens wil ende Vrienden raedt, over een: om alsoo met minder sorge en beter avontuere die aen te grijpen, om dees Haven inne te zeylen.

Lootsmans water.

Soo ghy zijt met de min gescheept, tot
Lootsman laet
U strecken't wijs bestier van oude liedten
raes.

T A F E L.

A.

<i>Ad pompam tantum.</i>	156
<i>Ad Tragœdias.</i>	53
Alkomt seydt niet.	108
<i>Alit non suffocat.</i>	181
Al sâjens soetjens.	50
Als my Fortuyn tot hoogheydt voert, &c.	177
Als 't al geloopen is.	123
<i>Alter alterius poscit opem.</i>	113
<i>Ambitiosa temeritas.</i>	130
Ane weergaey.	98
<i>Ante misérias miser.</i>	142

B.

Beter een Vinck geplockt als leegh geseten.	129
Beter stil gestaen.	146
<i>Bonus fons, bonus liquor.</i>	97
By glazen om.	13

C.

C'est par la qu'elle parle François.	195
<i>Constantia & labore.</i>	29
<i>Cum vult potest.</i>	86

D.

Daer de natuer heeft ramp, Set het vernuft een klamp.	122
Daer hebby 't al.	185
Daer hoordt meer tom dans.	37
Daer wert geen Sant, verheven in zijn, &c.	125
Dapper gaet voor.	70
	Dat

T A F E L

<i>Dat eera fidem.</i>	46
Dat heeft gedaen u roemen.	128
Dat hof is uyt.	78
Dat fijn de treken.	92
D'eene min, brengh d'ander in.	82
<i>Degeneres animi procerum quid quaritis anlas.</i>	88
De kost moet voor de baet uyt.	111
Denckt niet watter in was.	175
Die my koop, en kent my niet.	25
Diese minst behoeft isser best aen.	17
<i>Doleur non pareille.</i>	41
Dom is driest.	64
Doorheyt is arbeyt.	147
<i>Dummodo prosum.</i>	31
<i>Dum vixit, vixit bene.</i>	184
Duycken en genoeg.	68
Duyckt laet over gaen.	151
E.	
E En alleen.	189
Een dwaes en sijn geldt sijn haest gescheyden.	5
Een kleyntje deert my niet.	131
Een vol vat en bomt niet.	33
Effen uyt.	161
Elck doecken na sijn aensicht.	172
Elck sijn tijdt.	20
Elck sijn waerom.	71
Elck wat wils.	63
't En vanght geen vis.	8
<i>Et sic parantur opes.</i>	51
<i>Evanesce.</i>	24
<i>Evertit sed aptat.</i>	3
	Ex.

T A F E L.

Ex fecunditate ubertas.

94

Exonerat & arcet.

19

E.

F *Inis ad alta levatis.*

168

Frenseat aper.

112

Frustra qui iterum.

109

Fuora Villiaco.

12

G.

G *Alathea wacht u wel.*

190

Galick en mewarigh.

16

Genoegh is meer.

69

Geoeffent derf.

132

Goet schimmanfchap.

160

Goet voer , goe vaelt.

26

H.

H *Acht maer facht.*

65

Hac mente laborem.

103

Hac illa est Remora.

48

Helpt u felven.

77

Het mift een Meefter wel.

148

Het moet wel.

107

His alis.

116

Hoe arger hoer , hoe beter geluck.

10

Hoe palt u dat harnas.

138

r' Huys beft.

99

Hy leut , die 't leut , ick en leut naet.

158

I.

I *Ck eet mijn korenken groene.*

95

Ick geeft haer weder.

154

Ignari legum fic.

81

In de rommelingh is 't vet.

134

In

T A F E L.

In dese hoeck.	84
<i>In magnis & voluisse sat est.</i>	183
<i>Intelligentibus.</i>	120
longh Hovelingh, oudt schovelingh.	121
<i>Iovis omnia plena.</i>	1
't Is een arm Muys, die maer een hof heeft.	58
't Is een boer niet diets te maken.	166
't Is met seggen niet te doen.	137
't Is misselijck waer een geck sijn gelt aen leyt.	4
't Iffer niet in, en 't komter uyt.	182
Is 't eyndt goet, soo is 't al goet.	60
<i>Iussa fortiter meum est.</i>	43

K.

K Alfjen spaert u hoy.	173
Keur baert anghst.	111
Knecht hoe sweet ghy.	101
Kruydt voor de wilde woeste.	30

L.

L Aet de Kiest stippen.	119
Laet duncken.	96
Laet leggen dat hachjen.	87
Laetse pompen die koudt hebben.	144
Leetdt het u kinderen niet.	102
<i>Leviter si tangis adurit.</i>	141
Licht en dicht.	36
Liefd aue raedt.	188
Lof Molenaers-acker by Heeren poppe- goet.	18
Loetsmans water.	196

T A F E L.

M.

M <i>Agister artis ventor.</i>	76
Meerder lijdt geen pijn.	54
Men vindter meer.	193
<i>Met am properamus ad unam.</i>	61
Met dees mijne, zegent Godt de sijne.	85
<i>Mignon des Dames.</i>	180
Mocht dat schien.	169
Morgen zijt ghy hier niet te gast genoodt.	89

N.

N <i>Ec prodest malis, nec laedit bonos.</i>	145
Nergens beter.	107
<i>Nescis quid valeat.</i>	55
Niet hoe veel, maer hoe eel.	21
Niet verder dan u ban.	45
Noch ick, noch de wijn.	42
Noch luy, noch lecker.	83
<i>Non odit tamen.</i>	165
Nutten sonder kraffen.	67

O.

O Ch hoe slecht hebt ghy 't.	178
Of't walght of't bijt.	74
Om 't sobere kosje.	133
Ongestadigh maer nut.	35
Oolijck, maer vrolijck.	80
Oorboor geen straf.	110
Op dat het recht ga.	155
<i>Opinio injuriæ causa est iracundia.</i>	79

P.

P <i>Enetrat & solidiora.</i>	191
<i>Periculum in declinatione.</i>	118
	Pessif

T A F E L.

<i>Pessima placent pluribus.</i>	150
<i>Postea nullus eris.</i>	194
<i>Potentius ictu fulmineo.</i>	28
Pracht voor 't geslacht.	47
<i>Principiis obsta.</i>	49
<i>Pulchrum quod utile.</i>	91
<i>Purgat & ornat.</i>	9
Q.	
Q Uaet toeverlaet.	143
<i>Qua nocitura tenes.</i>	174
<i>Quid Domini facient, &c.</i>	159
R.	
R Aeck wel, heb wel.	106
<i>Rectum per dura carpit iter.</i>	34
<i>Revelasti parvulis.</i>	15
Rust ick, soe roest ick.	22
S.	
<i>Sæpe Solæcismus.</i>	59
<i>Sans autre guide.</i>	6
Schadelijck, nimmer schoon.	90
't Scheelt te veel.	23
<i>Semel non sapè.</i>	136
Sin en wits.	73
<i>Sit oneri, erit usui.</i>	14
Slecht en recht.	72
Soo langh daer wat in is.	52
Soo langh de roe wanckt.	167
Sorght voor de koele wijn niet.	32
<i>Stamus hoc Danai loco.</i>	162
Steeckt u in geen gat offieter deur.	93
Stom en rechtvaerdigh.	163
	Sy

T A F E L.

Sy micken al op. 164
 Sy weet 't secreet. 187

T.

T *Ecum habita.* 171
 Teeringh na neeringh. 38
 Telt wat ick segh. 44
Terret & trepidat. 153
 Te veel vertrouut. 117

V.

V Eeltijds wat nieuws, selden wat goets. 135
 Veel Vlaggen, luttel Botters. 176
Ventilante doctrina. 2
 Vernuftigh Betweter. 170
 't Vertroude trouwelijck. 56
Virtus liberalior. 179
Vis mea de nihilo est. 214
 Vleyen weet wat. 157
 Voor de wanewaers. 115
 Voor lichte eer, lamme leden. 7
 Vroegh meester, laet knecht. 39
 Vroegh rijp, vroegh rot. 27
Unde habes quarit nemo. 100
Ut ardentius. 192
Ut curvo possis dignoscere rectum. 139
Ut Emergant. 40
Utinam sic semper. 57

W. Wat

T A F E L.

W.

Wat is 't anders als fray ?	126
Wat raet nu ?	127
Weest dat ghy zijt.	75
Wie deyts, soo geeyts.	140
Wie wat weet, die komt het te pas.	149
Wie weet waer.	152
't Wil al muysen wat van katten komt.	104
Wrijft u niet.	66

F I N I S.

GRAF.

0170 6396 25

D&I

211

22

23

24

25

26

27

GRAF-SCHRIFT.

Roemer Viisscher rust hier binnens
Moe gespeelt met Hollandtsch
jock,

Want hy quicken by de Schock
Schreef, en Popte met de Sinnen,
Siend' al 's wereldts wetenschap
Aen, voor vulsel van de Kap.